RZ
638

Kassai királyi jogakademia
Könyvtára
Szekrény szám XIII
Osztályzat g.

686

Fevers

XIII g

B

XIII 9

B. SULPITII SEVERI
BITURICENSIS EPISCOPI
HISTORIA SACRA
A Condito Mundo ad tempora
HONORII IMPERATORIS,

DUM
ASSERTIONES
DE VIRTUTIBUS THEOLOGICIS
In Alma Episcopali Universitate Cassov.
Anno 1740. Mense Martio, Die publicè
propugnaret
Rev. Nob. Excellens, ac Doctissimus Dominus
SIMON FERDER, AA. LL. &
Philosophiæ Magister, SS. Theologiæ in quartum annum Auditor, & pro prima ejusdem Laurea Candidatus, Sem. Kisdiani S. L. R. U. Alumnus Presbiter Diœcesis Agriensis,

PRÆSIDE
R.P. FRANC. KUNICS
è Soc. JESU, SS. Theol. Doctore, & Professore Ordinario, nec non Inclytæ Facultatis Theologicæ DECANO SPECTABILI.
AUDITORIBUS OBLATA.

CASSOVIÆ, Typis Academ. Soc. Jesu.

282 (041)
kresťanstvo - prvé
cirkvi v mohutnosti
dejín - M. Kö.

Rev. 1985

Rev. 77

K. K. RECHTSAKD.
BIBLIOTHEK
IN KASCHAU

Okresná ľudová knižnica - Košice

Prír. č. 12850/964

Sign. Dz - 638 - vl. 1

kús 180.—

Odb. zn.

282 (041)

K

ASSERTIONES THEOLOGICÆ DE VIRTUTIBUS THEOLOGICIS.

1. *Virtutes seu habitus Theologici sunt tres: Fides, spes, & charitas.* 2. *Non connectuntur ex natura rei cum gratia sanctificante.* 3. *Nec opponuntur cum habitu, aut actu vitii contrarii.* 4. *Influunt physicè in actum graviter præceptum.* 5. *Objectum materiale fidei Theologicæ est omnis veritas revelata, & revelabilis à DEO.* 6. *Formale sapientia, veracitas, & revelatio Divina.* 7. *Resolutorium veritas objectiva harum Propositionum:* DEUS est summè sapiens, & verax, &: DEUS dixit, *per illustrationem supernaturalem suasivam proposita.* 8. *DEUS nequit mentiri.* 9. *Nec causare principaliter, & positivè habitum, aut actum erroneum.* 10. *Nec facere miraculum in*

con-

confirmationem Doctrinæ falsæ. 11. *Revelatio universalis sufficit ad credenda particularia.* 12. *Hinc de fide est Pontificem pro tempore regnantem esse verum Christi Vicarium.* 13. *Religio Catholica etiam quoad supernaturalia est evidenter credibilis, & credenda tam absolutè, quàm respectivè.* 14. *Actus fidei Divinæ est certior certitudine cùm infallibilitatis, tum affectiva omni actu naturali.* 15. *Potest componi cum evidentia in attestante, & attestato.* 16. *Objectum materiale spei Theologicæ est beatitudo objectiva, & formalis.* 17. *Formale sufficiens DEUS, ùt nobis bonus, & auxiliator.* 18. *Potentia proxima sperandi salutem stat cum certitudine absoluta damnationis existente in signo posteriori naturæ.* 19. *Objectum materiale charitatis Theologicæ est DEUS, & proximus.* 20. *Formale perfectio Divina, ùt DEO bona.*

SUL-

SULPITII SEVERI SACRÆ HISTORIÆ

LIBER PRIMUS.

REs à mundi exordio sacris literis editas breviter constringere, & cum distinctione temporum usq; ad 1. nostram memoriã carptim dicere aggressus sum: multis id à me studiosè efflagitantibus, qui divina, compẽndiosa lectione cognoscere properabant. Quorum ego voluntatem secutus, non peperci labori meo, quin ea, quæ permultis voluminibus perscripta continebantur, duobus libellis concluderem: ita brevitati studens, ut

1. Videlicet ad an. Christi ferè cccc. consulatum Stiliconis primum, ut est infrà lib. 2.

pene nihil gestis subduxerim. Visum autem mihi est non absurdum, cùm usque ad Christi crucem, Apostolorúmque actus per sacram historiam cucurrissem, etiam post-gesta 2. convertere: excidium Hierosolymæ, vexationésque populi Christiani, & mox pacis tempora, ac rursum ecclesiarum intestinis periculis turbata omnia locuturus. Cæterùm illud non pigebit fateri, me, sicubi ratio exegit, ad distinguenda tempora, continuandámq; seriem, usum esse historicis ethnicis, atque ex his, quæ ad supplementum cognitionis deerant, usurpâsse, ut & imperitos docerem, & literatos convincerem. Verumtamen ea, quæ de sacris voluminibus breviata digessimus, non ita legentibus auctor accesserim, ut prætermissis illis, unde hæc derivata sunt, appetan-

2. Connectere. ùt conjectat Cisellinus.

tantur: nisi cùm illa quis familiariter noverit, hic recognoscat, quæ ibi legerit. Etenim universa divinarum rerum mysteria non nisi ex ipsis fontibus hauriri queunt. Nunc initium narrandi faciam.

MUNDUS à DOMINO constitutus est ab hinc annos jam penè sex millia, 3. sicut processu voluminis istius digeremus: quanquam inter se parum consentiant, qui rationem temporum investigatam ediderunt. Quod cùm vel Dei nutu, vel vitio vetustatis eveniat, calumniâ carere debebit. Mundo autem condito, homo factus est: viro Adam, mulieri Eva nomen fuit. Sed constituti in paradiso, cùm interdictam sibi arborem degustâssent, in nostram, velut exules, terram ejecti sunt. Deinde ex his Cain atque Abel nascuntur. Sed Cain impius,

Gen. 1. 3. Sequitur fere Græcam LXX. supputationem.

Gen. 2. 3. Adam & Eva.

Gen. 6. fratrem interemit. Filium Enoch habuit, à quo primùm civitas condita est, auctoris nomine vocitata. Ex hoc Irad, atque ex eo Maviael nascitur. Hic Mathusalam filium habuit, ísque Lamech genuit, à quo juvenis quidam occisus traditur, nec tamen nomen refertur occisi; quod quidem futuro mysterio fuisse præmissum à prudentibus æstimatur. Igitur Adam post necem filii minoris, Seth filium procreavit, cùm jam tricesimum & ducentesimum annum ætatis implêsset. Vixit autẽ años Dcccc xxx. Seth verò Enos, Enos Cainan, Cainan Malaleel,
Gen. 5. Malaleel Iared, Iared Enoch genuit: qui ob justitiã translatus à Deo traditur. Hujus filius Mathusala dicto est, qui Lamech genuit:
Gen. 4. ex quo Noẽ natus, justitiâ egregius, & præ cæteris mortalibus Domino charus acceptúsque.

Qua

Quatempestate cùm jam humanum genus abundaret, filii DEI speciosarum formâ Virginum capti matrimoniis se mvrtalibus miscuerunt. Nomine filiorum DEI Angelos interpretati perperam, inde Angelos corpore subtiliori instar hominum constantes magìs præposterè quidam commenti sunt. Connubia inter filios DEI, & speciosas mulieres humanam corrupêre progeniem, ex quorum scilicet coitu Gigantes editi esse dicuntur. Quibus rebus offensus DEus, maximéq; malitiâ hominum, quæ ultra modum processerat, delere penitus humanum genus decreverat. Sed Noë, virum justum, vita innocens destinatæ exemit sententiæ. Idem admonitus à Domino, diluvium terris imminere, arcam immensæ magnitudinis ex lignis contexuit: ac bitumine illitam impenetrabilem

4. Heb. Filii DEI: quo illi intelligi possunt, qui à Seth orti, Ecclesiam DEI constituebant oppositi filiis hominum, qui ex Caïno.

Noë Gen. 7. Diluvium, seu, finis primi mundi.

aquis reddidit, qua ille cum uxore, ac filiis tribus, & eo idem muribus est clausus: volucrum etiam paria, itidemque diversi generis bestiarum, eodem claustro recepta: reliqua omnia diluvio absumpta. Igitur Noë, cùm jam imbrem destitisse, ac quieto in salo arcam circumferri, intelligeret, ratus id quod erat, aquas decedere, corvum primùm explorandæ rei gratiâ, eóque non revertente (ùt ego conjicio, cadaveribus detentô) emisit columbam: quæ cùm consistendi locum non reperisset, reversa est. Rursum emissa, folium olivæ retulit: manifestum indicium, nudari cacumina arborum. Tertiò demum emissa, non rediit: unde animadversum aquas destitisse. Ità Noë arcam egressus est. Id gestum

Gen. 1. 5. Post quadraginta die & totidem noctes.

ſtum à mundi exordio, poſt annos (ùt ego comperio) MM. CC. duos & quadraginta. Ac primùm Noë aram Domino ſtatuit, hoſtiàſque ex volucribus immolavit. Mox à Domino cum filiis benedicitur: præceptúmq; accepit, ne ſanguine veſceretur, aut ſanguinem hominis effunderet: quia mundi primordia, mandati iſtius liber, Cain maculaverat. Igitur vacuo tum ſeculo, ex filiis Noë Sem fuit. Tres enim habuit, Sem, Cham, Japheth. Sed Cham, quòd ſopitum vino patrem riſerat, maledictum à patre meruit. Hujus filius, Chus nomine, Nembrod gigantem genuit: à quo Babylon civitas conſtructa traditur. Pleraque etiam oppida ea tempeſtate condita memorantur, quæ nominatim perſequi animus non fuit. Sed cùm multiplicaretur humanum genus,

Gen. 9.

Gen. 10.

Gen. 11. Propagatio & diviſio generis humani.

nus, diversáque loca atque insulas mortales haberent, unâ tantùm omnes linguâ utebantur: donec se in unum, dispergenda per totum orbem, multitudo contraxit. His more humani ingenii consilium fuit, insigni aliquo opere famam quærere, priusquam à se invicem deducerentur. Ita turrim facere aggressi, quæ cœlo accederet, nutu Dei, ut officia operantium præpedirentur, inassueto sermonis genere, multa diverso, neque ulli invicem intellecto linguarum ritu loquebantur: quò promptiùs dispersi sunt, cùm alter alterũ velut alienigenam facilè relinquebat. Sed filiis Noë ita divisus orbis fuit, ut Sem intra Orientem, Japhet Occidentem, Cham mediis contineretur. Ita usq; Abram ducta successio, nihil sanè insigne aut memorabile in se habuit.

Abram

Abram autem patre Thara natus est, post diluvium anno millesimo & septuagesimo. Abram uxor Sara dicta est, primáque eis in regione Chaldæorum habitatio fuit. Inde apud Charras unà cum patre diversatus est. Qua tempestate admonitus à Domino, domum, patriam ac patrem relinquens, assumpto Lot fratris filio, in terram Chananæorum profectus, in loco, cui Sichem nomen est, consedit. Mox annonæ inopiâ Ægyptum concessit, ac rursum reversus. Lot, præ multitudine familiæ à patruo digressus, ut laxioribus vacuæ tum regionis spatiis uterentur, in Sodomis consedit. Id oppidum infame incolis, viris in viros irruentibus, atque ob id invisum Domino fuisse traditur. Ea tempestate Reges vicinarum gentium in armis erant: cùm antea nullum

Abram. Gen. 12. Gen. 13. Gen. 14.

inter mortales certamen fuisset. Sed adversùm hos, qui bello vicina tentabant, reges Sodomorum, Gomorrhæorum vicinarúmque regionum in prælium erumpunt: primóque impetu fusi, victoriam concessêre. Tum à victoribus Sodoma direpta, prædæ hostibus fuit, ductúsque Lot in captivitatem. Quod cùm Abram comperisset, properè armatis servis suis, numero trecentis decem & octo, reges victoriâ feroces, exutos præda armísque in fugam compulit. Tum à Melchisedec sacerdote benedictus est, eidemque decimas prædæ dedit. Reliqua his, quibus erepta erant, reddidit. Per idem tempus Abræ Dominus locutus est, multiplicandúmque semen ejus, sicut arenas maris stellásque cœli, spopondit: peregrinúmque ejus semen prædictum futurum, ac

Lot captus & liberatus.

Gen. 15. & 17.

ac posteros in hostili solo per quadringentos annos laturos servitium, postea libertati restituendos. Tum ei atque uxori ejus, adjectione unius litteræ nomen immutatum: ita nunc ex Abram 6. Abraam, ex Sarai 7. Sara dicitur. Cujus quidem rei non inane mysterium non est hujus operis exponere. Eodem tempore Abraæ lex circumcisionis imposita est. Erat ei tum ex ancilla filius Ismael. Et cùm ipse esset annorum centum, uxor autem ejus nonaginta, futurum eis filium Isaac, Dominus pollicetur, qui cum duobus angelis ad eum venerat. Inde Sodomam missi angeli, Lot in porta sedentem repererunt. Quos cùm ille, homines existimans, hospitio receptos, cœnatósque domi haberet: juventus improba ex oppido, novos hospites ad stu-

Gen. 17.

6. Abraham, id est, pater multarũ gentium.

7. Sara, id est, princeps.

Gen. 6. Circumcisio, Gen. 16. & 28.

Gen. 19.

prũ flagitabat. Lot pro hospitibus filias offerens, non acquiescentibus, quibus illicita potiùs desiderio erant, ipse ad stuprum trahebatur. Quẽ angeli properè ab injuria vindicantes, luminibus impudicorũ cæcitatẽ offuderũt. Tum Lot, ab hospitibus edoctus, perdendũ oppidũ, propere cum uxore & filiabus est egressus: interdictũ tamẽ eis est, ne retrorsũ conspicerent. Sed mulier parum dicto audiens (humano malo, quo ægriùs vetitis abstinetur) reflexit oculos, statímque in molem conversa traditur. At Sodoma divinis ignibus conflagravit. Lot autem filiæ existimantes humanum genus interîisse, concubitum inebriati patris appetiverunt: unde Moab & Ammon nati sunt. Per idem tempus ferè, cùm Abraam esset etiam centum annorum, Isaac filius natus est. Tum ancillam, de

Sodomæ conflagratio. Lothi incestus.

Gen. 21. Isaaci nativitas. Agar & Ismaëlis ejectio.

de qua Abraam filium susceperat, Sara expulit: quæ habitâsse in deserto unà cum filio, & præsidio Domini defensa traditur. Non multùm pòst, Dominus Abraæ fidem tentans, immolandum sibi à patre filium Isaac poscit. Quem ille non cunctatus offerre, cùm aræ puerum superposuisset, gladiúmque educeret, vox missa de cœlo est, puero ut parceret: victimæ aries præstò fuit. Consummatóque sacrificio, Abraæ Dominus locutus est, promittens, ea quæ jam spoponderat. At Sara, cùm septimum & vicésimum supra centesimum annum ageret, decessit: corpus curâ viri sepultum in Hebron, Chananæorum oppido. Etenim illic Abraam commorabatur. Tum Abraam Isaac filium juvenilis ætatis videns, siquidem tum quadragesimum annum ætatis agebat,

Gen. 22. Isaaci immolatio à Deo imperata.

Gen. 23. 8. Saræ mors.

Gen. 24. Isaaci cõjugium.

ſervo ſuo imperavit, uxorem ei quæreret: ex ea tamen tribu atque terra, de qua ipſe oriundus videbatur: modò ut inventam puellam in regionem Chananæorum deduceret, nec putaret eum cauſſâ conjugis in ſolum patrium rediturum. Atque ut ea ſtrenuè mandata exequeretur, contacto domini femine, ſacramentum dedit. Ita ſervus profectus in Meſopotamiam, ad oppidum Nachor, Abraami fratris, devenit: ſucceſſitque in domum Bathuelis Syri, Nachore patre geniti: hujus filiam Rebeccam, ſpecioſam virginem conſpicatus, popoſcit, atque ad dominum adduxit.

Gen. 25. 1. Chr. 2. Ducta ab Abrahamo Cetura.

Poſt id, Abraam accepit uxorem Ceturam nomine, quæ in Paralipomenis concubina dicitur: ſuſcepitque ex ea filios. Sed Iſaaco Sara edito, ſubſtantiam tradidit: his autem, quos ex con-

concubinis susceperat, dona distribuit, atque ita ab Isaac separati sunt. Abraam diem functus est, impletis annis centum & quinque & septuaginta: corpus sepulchro Saræ uxoris appositum. At Rebecca diu sterilis, assiduis mariti ad Dominum precibus, à die matrimonii vicesimo ferè anno geminos edidit: qui in matris alvo exsultâsse sæpius traduntur, dictúmque responso Domini est, duos in his populos prænunciari, & majorem minori subdendum esse principiò. Sed priùs editus, asper setis, Esau vocatus: minori Jacob nomen fuit. Ea tempestate gravis annonæ inopia terras incesserat. Qua necessitate Isaac in Geraris ad regem Abimelech cessit, admonitus à Domino, ne in Ægyptum descenderet: eidémque universæ illius terræ possessio promittitur,

Mors Abrahæ, Isaac.

Rebeccæ partus.

Rom. 9.

Gen. 26.

Divina promissio Isaaco facta.

titur ibíque benedicitur, multiplicatúíque pecore atque omni ſubſtantia, agente invidia, ab incolis pellitur: pulſus apud Puteum juramenti conſedit. Igitur annis gravior, luminibus obductis, cùm Eſau filium benedicere pararet, conſilio Rebeccæ matris, Jacob ſe benedicendum pro fratre obtulit. Ita Jacob adorandus principibus & gentibus, fratri præponitur. Queis rebus Eſau accenſus fratri necem moliebatur. Quo metu Jacob, hortante matre, in Meſopotamiam confugit: admonitus à patre; ut ex domo Laban, fratris Rebeccæ, uxorem acciperet. Tanta illis cura fuit, cùm in alienis terris conſiſterent, genus tamen intra familiam ſuam ducere. Ita Jacob profectus in Meſopotamiam, per ſoporem Dominum vidiſſe traditur: atque ob id locum ſomnii

Gen. 27. Jacobi ab Iſaaco benedictio.

Gen. 28. Abitus Jacobi in Meſopotamiam.

Viſio Jacobo oblata divinitus.

mnii ſacratum habens, lapidem ex eo ſumſit: vovitque, ſi rebus proſperis revertiſſet, titulum ſibi domûs Domini futurum; decimáſque omnium quæ acquiſita ſibi forent, Domino daturum. Inde ſe ad Laban fratrem matris contulit: quem ille ſororis filium agnitum, in hoſpitium benignè recepit. Erant Laban duæ filiæ, Lia & Rachel. Sed Lia oculis deformior, Rachel pulchra fuiſſe traditur. Cujus ſpecie Jacob captus, amore virginis conflagrabat: eámque ſibi in matrimonio à patre poſtulans, ſeptem annorum ſervitio ſe mancipavit. Sed impleto tempore, Lia ei ſupponitur: ac rurſum ſeptem in ſervitio ſubditur, atque ei Rachel traditur. Sed hanc diu ſterilem, Liam fœcundam fuiſſe accepimus. Filiorum, quos ex Lia Jacob habuit, hæc ſunt nomina;

Gen. 29.

Jacobi nuptiæ.

Ruben,

Ruben, Simeon, Levi, Judas, Iſſachar, Zabulon, Dina. Ex ancilla verò Liæ, Gad & Aſer. Ex ancilla Rachel, Dan & Nephtalis. Nephtalim nati ſunt. At Rachel, deſperato jam partu, Joſeph edidit. Tum Jacob redire ad patrem cupiens, cùm ei Laban ſocer partem pecorum mercedem ſervitii dediſſet, ob quæ parum ſibi eum æquum gener Jacob ratus, dolum ab eo ſuſpectans, clam profectus eſt viceſimo primo ferè anno, quàm advenerat. Rachel, viro inſcio, patris idola furto abſtulit, qua injuria Laban generum perſecutus, non repertis idolis, pace facta, regreſſus eſt: multùm obteſtatus generum, ne uxores filiabus ſuis ſuperinduceret. Inde digreſſus Jacob, vidiſſe angelos & caſtra Domini, traditur. Sed cùm præter regionem Edom, quam Eſau frater incolebat,

1. Neph. talis.

Gen. 51.

Gen. 32. & 33. Viſio Angelica.

lebat, iter destinaret, missis priùs legatis & muneribus, suspectum sibi fratrem exploravit. Tum ille obviam fratri processit: nec tamen Jacob se ultra fratri credidit. Sed pridie, quàm inter se fratres convenirent, Dominus humana specie assumpta, colluctatus cum Jacob refertur. Et cùm adversùs Dominum prævaluisset, tamen non esse mortalem, non ignoravit: benedici sibi ab eo flagitabat. Tum à Deo illi immutatum nomen est, ut ex Jacob Israël diceretur. Sed cùm ille vicissim à Domino nomen Domini quæreret, Non esse quærendum, quia admirabile esset, responsum est. Ex colluctatione autem, latitudo femoris Jacob obtorpuit. Igitur Israël declinans fratris domum, promovit agmen in Salem Sicimorum oppidum: atque ibi pretio accep-

Jacob luctatus cũ Angelo.

Gen. 23.

accepto, tabernaculum ſtatuit ſibi. Huic oppido Emor, Chorræus princeps præerat. Hujus filius Sichem, Dinam filiam Jacob ex Lia genitam, ſtupro ſubdidit. Quo comperto, Simeon, & Levi, Dinæ fratres, omnes in oppido ſexûs virilis dolo peremerunt, ac impigre ſororis ulti ſunt injuriam: oppidum à filiis Jacob direptum, prædáque omnis eſt abducta. Id factum ægre admodum tuliſſe Jacob traditur. Mox à Domino monitus, Bethleem petîit, ibíque altare Domino ſtatuit. Inde in parte turris Gader, tabernaculum fixit. Rachel ex partu obîit, puer Benjamin vocatus eſt. Iſaac deceſſit annos natus centum & octoginta. At Eſau potens divitiis erat, uxoribus ſibi etiam è Chananæorum gente aſſumptis: cujus progeniem in hoc tam præciſo

Gen. 33. Vitio violatæ Dinæ.

Gen. 35.

Obitus Rachel.

Gen. 36.

cifo opere inferendam non putavi. Si quis ſtudioſior erit, ad origines revertatur. Poſt exceſſum patris, Jacob in ſolo eo, in quo Iſaac vixerat, commorabatur, filii ejus aliquantum ab eo, paſcui gratiâ, cum gregibus ſeceſſerant: Joſeph tamen, ac Benjamin parvus, domi reſederant. Carus admodum Joſeph patri, óbque id inviſus fratribus: ſimul, quia frequentibus ejus ſomniis majorem eum omnibus futurum portendi videbatur. Igitur ad inſpiciendos greges, reviſendóſque fratres à patre miſſus, opportunus injuriæ fuit. Namque viſo fratre, conſilium necis ejus cœperunt. Sed obſiſtente Ruben, cui à tanto facinore abhorrebat animus, in lacum demiſſus: mox ſuadente Juda, deducti ad mitius conſilium negotiatoribus eum, qui tum Ægyp-

Gen. 37.

Joſeph venditur à fratribus.

Ægyptum petebant, vendiderunt, atque ab his Potifari præposito Pharaonis traditus est.

Gen. 38. Judas cujus liberi mali.

Per idem tempus Judas, Jacob filius, Suam Chananæam in matrimonium assumpsit. Ex qua tres filios sustulit, Heth, Onan, Selam. Sed Heth Thamar connubio sociatur. Quo mortuo, Onan fratris uxorem accepit. Qui, quia spermata in terram effunderet, extinctus à Domino refertur. Tum Thamar meretricio habitu assumpto, socero mista est, éxque eo geminos edidit. In partu autem illo mirabile fuit, quòd cùm prodeunti puero, ad dignoscendum, qui priùs nasceretur, obstetrix manum ejus cocco illigâsset, reductus in alvum matris puer, postero die editus est. Nomen infantibus Phares & Zara inditum. At Joseph, cùm benignè à curatore regio,

Thamar incestus, & partus.

Gen. 39.

Josephi castitas & incarceratio.

regio, qui eum pretio acceperat, haberetur, domúmque ejus & familiam procuraret, decorus ipse insigni specie, uxoris domini oculos in se converterat. Cúmque amore ipsius deperiret, appetitum sæpius, nec acquiescentem sibi, falso scelere infamat; ac viro queritur, stuprum sibi intentatum. Ita Joseph in carcerem est conjectus. Erant in eadem custodia ministri regis duo, qui cùm somnia sua ad Joseph retulissent, futura ex somnio conjectans, unum eorum pœnas capite luiturum, alium absolvendum pronunciavit. Atque ita accidit. Igitur post bienniũ, somniũ regi objectum est. Quod cùm à prudentibus Ægyptiorum non posset absolvi, minister regis ille carcere exemptus, regem admonet, Joseph esse mirum somniorum interpretem. Ita

Gen. 40.

Gen. 41.

Joseph interpretatur Regis somnium.

ta Joseph solvitur, interpretatúsque est regi somnium: septem annis proximis maximam frugum ubertatem futuram, consequentibus inopiam. Quo metu rex perculsus, videns divinum in Joseph spiritum, rei eum annonariæ præfecit, æquato secum imperio. Tum Joseph abundantibus per totam Ægyptum frumentis, magnam copiam congessit: multiplicatísque horreis, adversùs futurã famem consuluerat. Ea tempestate spes atque salus Ægypti in illo sita erat. Per idem tempus verò duos ex Aseneth filios genuit, Manassen & Ephrem. Ipse autem, cùm summam à rege potestatem accepit, erat annorum xxx. Nam à fratribus, septendecim annos natus, venundatus est. Interea rebus in Ægypto adversùs famem bene compositis, orbem terræ gravis

Joseph Ægypto præfectus.

Joseph. liberi.

vis frumenti inopia quatiebat. Qua necessitate compulsus Jacob, filios in Ægyptum misit, Benjamin tantùm secum domi retento. Igitur rerum potientem, penes quem annonæ arbitrium erat, fratres adeunt, & more regio adorant. Quibus ille visis, callidè agnitionem dissimulans, hostiliter eos venisse, & subdolè loca explorare, arguebat. Angebatur autē, quòd Benjamin fratrem non videbat. Res ergo in id deducta, ut præsentiam ejus pollicerentur: nimirum ut ex eo quæreretur: an isti explorandi causâ Ægyptum intrâssent. Ad promissi autem fidem Simeon obses traditur: ipsis frumentum gratis datum. Rursum igitur revertentes, Benjamin, ùt convenerat, deduxerunt. Tum se cognoscendum Joseph fratribus præbuit, non sine pudore malè meren-

Gen. 42. Jacobi filii annonæ caussâ missi in Ægyptū.

Gen. 43. 44. 47. Joseph à fratribus agnitus.

rentium. Ita eos oneratos frumento, multísque donatos, domum remisit: præmonens, quinque adhuc annos famem futuram: cum patre atque omni progenie ac familia ad se commigrarent. Igitur Jacob in Ægyptum descendit, Ægyptiis admodum lætantibus, gaudente rege, benignè à filio susceptus. Id gestum anno ætatis Jacob centesimo: à diluvio autem, anno M. CCC. & LX. Cæterùm ab eo tempore, quo Abraham in terra Chananæorum consedit, in id, quo Jacob Ægyptum ingressus est, referuntur anni CCXV. Igitur Jacob septimo decimo anno, quàm Ægypto advenerat, urgente morbo, Joseph filium obtestatur, corpus sepulchro suo redderet. Tum Joseph patri benedicendos filios suos obtulit: quibus benedictis, cùm tamen benedictionis meritô majori minorem

Gen. 48. 47.

Ingressus Jacobi cũ suis in Ægyptum.

Gen. 48.

Benedictio filiorum Joseph à Jacob.

norem præposuisset, filios omnes benedictione lustravit. Decessit autem annos natus CXLVII. Funus magnificè curatum: corpus in sepulchro majorum Joseph condidit. Fratres post patris obitum pro conscientia paventes, benignè habuit. Decessit autem Joseph ipse, ætatis anno decimo, & centesimo. Hebræi igitur, qui in Ægyptum devenerant, incredibile memoratu est, quàm citò numero aucti sint, multiplicatáque progenie Ægyptum repleverint. Sed defuncto rege, qui eos ob meritum Joseph benignè fovebat, succedentium regum imperio deprimebantur. Nam & opus durum ædificandarum civitatum eis impositum: & quia jam multitudo abundans metuebatur, ne quandoq; libertatem armis vindicarent, parvulos recèns editos aquis mergere edicto regio cogebantur.

Gen. 49. Obitus Jacobi

Gen. 50.

Mors Josephi.

Exod. 1.

Servitus Ægyptia.

tur. Nec dissimulari cruentum imperium licebat. Qua tempestate filia Pharaonis infantem in flumine repertum, nutriendum pro filio curavit: nomen puero Moises dedit. Moises hic, cùm viriles annos ageret, conspicatus Hebræum ab Ægyptio pulsari, permotus dolore, fratrem ab injuria vindicans, Ægyptium calce percussum interemit. Mox supplicium è facto metuens, in terram Madian profugit: & apud Jethro sacerdotem regionis illius diversatus, filiam ejus Sephoram in matrimonium accepit, ex eáque duos filios Gersom, & Eliezer sustulit.

Exod. 2. Moises à matre expositus à filia Pharaonis susceptus

Actor. 7

Hoc tractu temporum Job fuit, legem naturæ, & agnitionem Dei, & omnem justitiam complexus, prædives opibus: atque eò illustrior, quòd his neque integris corruptus, neque amissis depravatus est. Nam cùm per diabo-

Job. 1. 2.

bolum exutus bonis, filiis etiam esset orbatus, ad extremum diris ulceribus affectus, non potuit vinci, ut præ doloris impatientia aliqua in parte peccaret. 8. Mercedem denique divini testimonii consecutus sanitati redditus, omnia, quæ amiserat, in duplum recepit.

Jobi patientia.

8. Vide Job. reliquo libro

Job. 42.

At Hebræi multiplicatô servitutis malô pressi, querelis in cœlum conversi, spem auxilii à Deo expectabant. Tum Moisi pascenti oves repentè rubus ardere visa: flammis tamen, quod erat mirabilius, innoxiis. Qua novitate obstupefactus, rubo propiùs accessit, statímque ad eum istiusmodi ferè verbis Deus locutus est: Dominum se esse Abrahan, Isaac, & Jacob: quorum progeniem, Ægyptiorum dominatione depressam, ereptam malis cupiat, iter ergo susciperet ad regem Ægypti, ducémque se po-

Exod. 3.

Vocatio Moisis ad populi liberationẽ

puli in libertatem restituendi
Exod. 4. præstaret. Cunctantem potestate confirmat, virtutem ei signorum faciendorũ impertiens. Ita Moises in Ægyptum profectus, signis priùs apud suos editis, assumpro fratre Aaron, regem adiit: missum se à Deo prodit, verbísque se Dei dicere, po-
Exod. 5. pulum Hebræum utì dimitteret.
Exod. 6. 7. & 8. At ille negans se Dominum nôsse, parere imperio abnuebat.
Plagæ Ægyptiorũ. Cúmque Moises in testimonium mandatorum Dei ex virga draconem fecisset, mox aquas omnes in sangvinem convertisset, totámque terram ranis opplêsset: facientibus similia Chaldæis, magicas esse artes, quæcunque per Moisen fierent, potiùs quàm Dei virtutem, pronunciabat, donec superductis ciniphibus terra
9. id est magis Ægyptiorũ. oppleta est, 9. Chaldæis fatentib⁹ majestate divina ista fieri. Tum
Exod. 9. 10. 11. rex malo coactus, advocato ad

se

se Moise, & Aron, dat populo discedendi potestatem, modò ut superductam cladem averterent. Sed ubi clades exempta est, impotens sui animus, in se reversus, exire, ùt convenerat, Israëlitas non patiebatur. Ad extremum 10. decem plagis corporis, & regni sui contusus, & evictus est. Sed priusquã Ægyptô populus est egressus mandatis Domini instruitur, 11. rudis adhuc tẽporum, mensem illum, qui tunc erat, primum omnium mensium esse cognosceret: Sacrificium autem diei illius in solennitatem consequentiũ seculorum ita esse celebrandum, ut quartadecima die mensis agnus immaculatus añiculus victima cæderetur, ejusdem sangvine postes illinirentur: carnem penitus exedendam, os autem non conterendũ: septem diebus fermento abstinerent, azymis uterentur, ritúmque

10. Sunt verò sangvis, ranæ ciniphes, mixtio insectorũ pestilentia pecorum, ulcus, grando, locustæ, tenebræ, primogenita cæsa. Exod. 12. & 13.

11. Mensis hic Abib seu Nisan, qui partim Martio partim Aprili respondet.

Pascha.

que hunc posteris traderent. 9. Ita populus egressus, dives suis copiis, & Ægypti spoliis cumulatior: cujus numerus, ex quinq; & septuaginta Hebræis, qui primùm Ægyptum descenderant, ad millia virorum sexcenta pervenerat: ab eo autem, quo primum Abraham terram Chananæorum accesserat, 12. anno trigesimo & quadringentesimo, à diluvio autem mille quingentis quinque & septuaginta. Igitur properè egressis, columna nubis interdiu, noctu columna ignis præferebatur. Sed cùm ob interjectum sinũ Rubri maris, præter terram Philistim via duceret, ne postea Hebræis eremum aspernantibus, redeundi in Ægyptum continentibus terris noto itinere facultas panderetur, nutu Dei aversi, in Rubrum mare illati sunt, castráq; ibi cunctantes constituerunt. Quod ubi regi

12. ùt est Exod. 12.

Exod. 14. Transitus Rubri maris.

gi nunciatum est, Hebræum populum viæ errore in objectum mare devenisse, nullũ ei esse exitum obsistente elemento, furens animi, quo angebatur, tot hominum millia regno suo, & potestati decedere, exercitum properè educit. Jámque eminus arma signáque, & protentæ patentibus latè campis acies visebantur: cùm Hebræis metu trepidis, & cœlum aspectantibus, Moises à Deo monitus, percussum virgâ mare discidit. Ita populo, cedentibus in latera aquis, velut in continenti, iter pervium fuit. Nec cunctatus rex Ægyptius cedentes insequi, mare, quà patebat, ingressus: mox coëuntibus aquis, cum omni exercitu deletus est. Tunc Moises incolumitate suorum, exitio hostium, virtutéque exultans, canticum Domino cecinit: idémq; omnis turba virilis ac muliebris Exod 15.

ſexus fecit. Sed ingreſſos eremum, cùm jam per triduum iter agerent, aquæ penuria urgebat, repertáque ob amaritudinẽ uſui non erat. Ac tum primùm impotentis populi contumacia apparuit, jámque in Moiſen ferebatur, cùm edoctus à Deo, lignũ aquis intulit, cujus hæc vis fuit, ut dulcem ſaporem fluentis redderet. Exin promotum agmen, apud Elim, duodecim fontibus aquarum & ſeptuaginta arborum palmarũ repertis, conſedit. Rurſum populus famem conquerens, Moiſen increpabat, Ægypti ſervitium, cum ſaturitate ventris, deſiderans. tum grex coturnicũ ſupernè miſſus, caſtra opplevit. Poſtero autem die animadvertunt, qui extra caſtra proceſſerant, parvis quibusdam ſiliquis oppletum ſolum: quarum ſpecies in modum coriandri ſeminis, glaciali albedine erat, ùt crebro hy-

Amara aqua dulceſcit.

Exod. 16. Coturnices, & manna. Ibidem, & Num. 11. Pſal. 77.

hybernis mensibus superductis pruinis tegi terrã videmus. Tum per Moisen populus admonetur, panem hunc eis munere missum Dei: unumquemque in id paratis vasculis, tantum usurpare debere, quantum in diem unum pro numero singulis satis esset: sexto tamen die, quia sabbato colligi non liceret, duplum præsumerent. Verùm populus, ut semper parum dicto audiens, more humani ingenii, non refrænavit cupiditatem, ex reconditis in posterum quoque diem consulens. Sed reposita, fœtore diro in vermes effervescebant: cùm die sexto in sabbathum reservata, integra permanerent. Hoc Hebræi per XL. annos cibo sunt usi: cujus sapor melli proximus, nomen Maña traditur. In testimonium autem divini muneris, reservâsse Moises * gomor plenum in vase aureo dicitur. Inde pro-

* Mensuræ genus.

Exod. 15.

gressus populus, cùm aquæ penuria tentaretur, ægre ab exitio ducis temperabat. Tum Moises, mandante Domino, apud locum cui Oreb nomen est, virgâ petrâ percutiens, largæ aquæ copiam fecit. Sed ubi Raphidin perventum, Amalecitæ populum incursionibus vastabant. Moises suis in prælium eductis, cùm Jesum bellantibus præfecisset, assumpto Aaron, & Vr, spectator pugnæ futurus, simul precandi Dominum gratiâ, montem conscendit. Sed cùm dubio eventu acies concurrissent, Moisi precibus victor Jesus, hostes in noctem cecidit. Per idem tempus, Jethro Moisi socer, cum filia Sephora, quæ Moisi nupta, proficiscente in Ægyptum viro, domi resederat, liberisque ejus, cognitis rebus, quæ per Moisen gerebantur, ad eum venit. Hujus consilio Moises ordines populi di-

Aqua è petra.

Amalecitæ cæsi.

Exod. 18.

Jethro.

distribuit; tribunos centurionésque & decuriones præficiens, necessarium disciplinæ ritum posteris tradidit: Jethro in patriam regressus. Exin ad Sinam montem perventum. Ibi Moises à Domino monetur, populus ut sanctificaretur, auditurus Dei voces: ídque sollicitè curatum. Sed ubi Deus monti institit, validis tubarum clangoribus aër quatiebatur, crassæque nubes crebris cum fulminibus advolvebantur. Sed Moises, & Aaron in montis cacumine Dominum propter, populus circa ima montis constitit. Ita lex lata multiplex & copiosa, Dei verbis, & sæpe repetita: cujus si quis erit curiosior, fontem ipsum adeat, nos eam breviter perstringimus. Non erunt, inquit, tibi Dei alieni præter me: Non facies tibi idolum: Non sumes nomen Dei tui in vanum. Sabbatho nullum

Exod. 19.

Exod. 20.

Lex à Deo lata.

opus facies: Honorifica patrem tuum, & matrem tuam: Non occides: Non mœchaberis: Non furtum facies: Non falsum testimonium dices adversùs proximum tuum: Non concupisces quicquam proximi tui.

His à Deo dictis, cùm tubæ circumstrepérent, lampades inardescerent, montem fumus obtegeret, populus præ timore inhorruit, verba Dei non sustinens: popoſcítque à Moise, ut ipsi tantùm loqueretur Dominus, atquè ita audita ad populum referret.

Exod. 21. Edicta autem Dei ad Moisen istiusmodi sunt: Hebræus 12. puer pecuniâ emptus, sex annis serviet, post hæc liber erit: Sponte autem permanenti in servitute, auris forabitur. Qui hominem occiderit, capite pœnas luet: Qui imprudens, rite exul erit. Qui patrem matrémve pulsaverit, conviciúmque eis dixerit,

12. id est, servus.

Politia Moysis.

rit, capitali ſupplicio afficitor. Si quis Hebræum ſubreptum vendiderit, morti dabitur. Si quis ſervum proprium, ſervámve percuſſerit, éxque eo ictu obîerit, reus judicio fiet. Si quis partum non deformatum mulieri excuſſerit, neci dabitur. Si quis ſervo oculum, aut dentem extorſerit, ſervus vindictâ liberabitur. Taurus, ſi hominem occiderit, lapidabitur. Si Dominus ſciens beſtiæ vitium, non conſuluerit, & ipſe lapidabitur: aut preciô ſe redimat, in quantum accuſator popoſcerit. Si ſervum taurus occiderit, in triginta drachmis pecunia domino numerabitur. Si quis defoſſum lacum non cooperuerit, pecúſque in lacum ceciderit, precium pecudis domino dabit. Si taurus alterius taurum occiderit, pecus venundabitur, preciúmque domini partientur, peremptum etiam divident.

dent. Quòd si dominus vitium tauri sciens, non consuluerit, taurum dabit. Si quis vitulum subripuerit, quinque restituet. Si ovem subripuerit, quadrupli pœna erit. Si viva penes abactorem pecora reperientur, dupla restituet. Nocturnum furem occidi licet, diurnum non licet. Si cujus pecora alterius sata depaverint, dominus pecoris eversa restituet. Si depositum periêrit, is, penes quem depositum fuit, jurabit nihil se dolô egisse. Fur inventus duplum dabit. Commendatum pecus à bestia interceptum, non restituetur. Si quis virginem nondum desponsatã corruperit, dotabit puellam, & ita eam uxorẽ accipiet; si pater puellæ nuptias recusaverit, dotem raptor dabit. Siquis se pecudi miscuerit, morti dabitur. Sacrificans idolis, pereat. Viduam, & orpha-

num

num non premendos: Pauperem debitorem non perurgendum: Nec usuram poscendam: Vestimentum pauperis pro pignore non accipiendum: Principem populi non increpandum: Primogenita omnia Domino offerenda: Carnem à fera captam non edendam. Coitiones in testimonium falsum, aut in quacunque malitia, non esse faciendas: Inimici pecus errans nõ præteribis, sed reduces. Si animal inimici succubuisse oneri inveneris, erigere debebis. Innocentem, & justum non occides. Non justificabis impium pro muneribus. Munera non accipienda. Advenam benignè habendum. Sex diebus opus faciendum: Sabbatho requiescendum. Fructus septimi anni non metendos, sed pauperibus, & egenis relinquendos. Hæc ferè Moises ad populum verba Dei retulit, Altaréq;

Exod. 15.

Exod. 24.

réq; ex duodecim lapidibus ſub monte conſtituit. Ac rurſum montem, in quo Dominus conſiſtebat, conſcendit: adhibito ſecum Aaron, Nadab, & Abiud, majoribúſque natu ſeptuaginta. Sed hi non valentes Dominum intueri, locum tamen, in quo Dominus ſtabat, viderunt: cujus mirabilis forma, & claritudo eximia refertur. Moiſes autem accerſitus à Domino, interiorem nubem, quæ circum Dominum ſteterat, ingreſſus, quadraginta diebus, totidémque noctibus ibi
Exod. 25. fuiſſe traditur. Quo tempore
26. 27. 28 ſuper ædificando tabernaculo at-
29. 30. 31 que arca, ritúque ſacrificandi edoctus verbis Dei eſt: quæ ego, quia prolixa admodum videbantur, inſerenda huic tam præciſo operi non putavi. Sed immorante diutius Moiſe, quippe qui XL. dies apud Dominum duceret, populus deſperato ejus re-

reditu, Aaron compulit ſimulachra facere. Tunc ex metallis conflatis vituli caput extitit. Cui cùm populus, Domini immemor, hoſtias obtuliſſet, vinóque ſe & ventri dediſſet, deſpectans hæc juſto dolore Deus, improbum populum, niſi à Moiſe fuiſſet exoratus, deléſſet. Sed regreſſus Moiſes, cùm duas ex lapide tabulas manu Domini ſcriptas detuliſſet, populúmque luxui, & ſacrilegio deditum deprehendiſſet, tabulas confregit: indignam eſſe gentẽ exiſtimans, cui lex Domini traderetur. Multis tamen increpitis, Levitas ad ſe aggregavit, eiſdémque præcepit, ut diſtrictis gladiis populum cæderent. Quo impetu xxx. tria millia virorum perempta traduntur. Tum Moiſes tabernaculum extra caſtra conſtituit: quod quoties fuiſſet ingreſſus, columna nubis aſtare pro foribus

Exod. 32. Vituli aurei adoratio.

Exod. 33.

bus visebatur, corámque ad Moisen Dominus loquebatur. Poscente autem Moise, ut Dominũ in majestate propria videret: responsum, Formam Dei mortalibus oculis perspici non posse, posteriora tamẽ ejus videre con-
Exod. 34. cessum: Tabulæque, quas Moises priùs confregerat, refectæ. Sed in hoc colloquio Dei, XL. diebus diversatus apud Dominũ Moises traditur. Cúmque de monte descenderet, tabulas præferens, tanta claritudine facies ejus renitebat, ut intueri eum populus non valeret. Sed cùm mandata Dei relaturus esset, vultum velamento obtexit, atque ita ad populum verbis Domini locutus est. Hoc in loco, tabernaculi interiorúmque ejus ædifi-
Exod. 40 catio refertur. Quo consummato, nubes supernè decidit, atque ita tabernaculum obumbravit, ut ipsum Moisen aditu ex-
clu-

cluderet. Hæc ferè duobus libris, Genesi, atque Exodo, continentur.

Exin Leviticus liber sequitur, in quo litandi præcepta traduntur, mandata etiam latæ superiùs legis adduntur, plena omnia sacerdotalibus institutis. Quæ si quis cognoscere volet, perfectiùs inde capiet. Nos enim suscepti operis modum custodientes, solam historiam persequimur.

Igitur Levi tribu in sacerdotium segregata, reliquæ tribus dinumeratæ, repertáque hominũ Ioc & III cIo. Cùm ergo populus mannæ cibô, ùt suprà retulimus, uteretur, tot, tantísq; beneficiis Dei, ùt semper, ingratus, viles, quibus in Ægypto assueverat, dapes desiderabat. Tum Dominus immensam copiam coturnicum castris intulit: quas cùm avidè diriperent, primoribus

Num. I. &c.

603000.

Num. II. Coturnices lethales.

bus labiis admotis carnibus, interibant. Magnáque eo die clades in castris fuit, adeò ut xx. & III virorum millia perîsse tradantur. Ita populus eo, quem desiderabat, cibô punitus est. Inde promotum agmen, & in Pharan ventum est: edoctúsque à Domino Moises, vicinam esse terram, cujus possessionem eis promiserat Dominus: exploratoribus in eam missis, renunciatur, felicem omni copia esse regionem: sed gentes validas, & munita ingentibus muris oppida. Quod ubi populo compertum, magna mentes omnium formido incesserat: eóque mali ventum, ut spretô Moisi imperiô, ducem sibi constituere pararent, cujus ductu in Ægyptum reverterentur. Tunc 12. Jesus, & Chaleb, qui inter exploratores terræ fuerant, conscissis vestibus flentes, populum obtestantur, ne

Num. 12
Num. 13

Exploratores seditionem excitant. Num. 14.

12. Sic à Græcis vocatur, qui Hebræis Josue vel Josua.

nè exploratoribus credant, formidolosa referentibus: se quoq; unà cum his fuisse, nihil metuendum in solo illo reperîsse: promissis illos Dei confidere oportere, hostes prædæ potiùs, quàm exitio fore. Sed gens indomita, sanis consiliis malè renitens, in perniciem 1. eorum ferebatur. Quêis rebus commotus Dominus, partem populi hostibus cædendam objecit. Exploratorib⁹ interfectis ad vulgi formidinem, secuta est eorum contumacia, qui se Dathan, & Abiron ducibus adversum Moisen, & Aaron erigere conati sunt. Sed eos vivos hiatu suo terra absorbuit. Nec multò pòst, totius populi in Moisen, & Aaron orta seditio est, adeò ut tabernaculum (quod erat nefas, nisi sacerdotibus, introire) irrumperent. Tũ verò catervatim in eos grassata mors est: momentóq; omnes

1. fortè suam.

Seditiones aliæ tres.

Num. 16.

Num. 17.

nes interîssent, nisi Moisi precibus placatus Dominus cladem avertisset. Numerus tamen peremptorum, septingenti, & XIV millia fuit. Nec multò pòst, ob aquæ penuriam, ùt jam sæpiùs populi exorta seditio est. Tunc Moises à Domino monitus, ut petram virgâ feriret, familiari sibi experimento (siquidem id jam antè fecisset) semel atque iterum petram percussit, atque ita aqua effluxit. In quo quidem notatus à Domino Moises refertur, quòd per diffidentiam non nisi iterato ictu aquam eduxerit. Denique ob hoc peccatum, promissam sibi terram non ingressus est, sicut inferiùs ostendam. Igitur Moises ex eo loco promovens, cùm præter Edom agmen educere pararet, missis ad regem legatis transeundi copiam poposcit, ob jus sanguinis bellô abstinendum ratus. Etenim gens illa

Num. 2.

Moisis diffidentia.

illa Esau progenies erat. Sed rex supplices aspernatus, transitum negavit, paratus armis contendere. Tum Moises in Or montem iter convertit, vetitâ viâ abstinens, ne quam inter consangvineos causã belli præberet. In eo quoque cursu regem gentis Chananæorum delevit. Seon quoq; regem Amorreorum perculit, omniúmq; eorum oppidis potitus est. Basan etiam & Balac reges devicit, & castra super Jordanem haud longè ab Hiericho molitus est. Tunc adversùs Madianitas certatum, victíque & subacti sunt. Moises mortuus est, cum XL. in deserto annos populo præfuisset.

Victi reges & populi.

Num. 21. & Deut. 3. 20.

Num. 22. &c.

Num. 31. Deut. 34.

Moisis mors.

Cæterùm Hebræi ob hanc causam tanto tempore in eremo fuisse traduntur, donec omnes, qui verbis Dei nõ crediderant, interirent. Excepto enim Jesu & Chaleb, nemo ultra XX annos natus,

Ægypto profectus, Jordanem transiit. Ipse Moises, ut terram
Deut. 32. promissam videret tantùm, nec contingeret, peccato ejus adcribitur: quòd eo tempore, quo saxum ferire, & aquam producere præceptus est, post tot virtutũ suarum experimenta, dubitaverit. Decessit autem annô ætatis vigesimô & centesimô. De sepulchri loco parum compertum.

Moise mortuo, summa rerum
Jos. 1. penes Jesum Nave filium erat.
Moisi Etenim illum sibi Moises succe-
successit sorem constituerat, virum virtu-
Josue tibus sui simillimum. Principi-
dux autem suscepti imperii, dimissis
Israëlitarum. per castra nunciis, populum ce-
Jos. 2. tiorem facit, frumentum utì pa-
Jos. 3. rarent: triduóque proximo it pronunciat. Sed Jordanis flum validissimum, transitum prohibebat: quia neque navium cop pro tempore erat, neque vada fluvius poterat, qui tum ple

alv

alveô ferebatur. Igitur arcam præferri à sacerdotibus, eosdémque adverso flumine consistere jubet. Quo facto, incisus Jordanis traditur: ita per siccum copiæ traductæ. Erat in his locis oppidum nomine Hiericho, muris validissimis munitum, neque expugnationi, neque obsidioni facilis. Sed Jesus Domino fretus, non armis aut viribus urbem aggressus, ferri arcam DEI circa muros jubet: Sacerdotésq; præire arcam, & tubâ canere. Sed cùm arca septies circumlata esset, muri ac turres conciderunt, direptum oppidum, atque incensum. Tum Jesus Dominum traditur **. Inde adversùs Haë ductus exercitus: locatísque à tergo urbis insidiis, Jesu metum simulans, terga hosti dedit. Quo viso, qui in oppido erant, patentibus portis cedentibus instare. Ita hi, qui in insidiis fuerant,

Hiericho Josue 6.

** Desunt quædam Jos.

vacuam urbem cæpêre: cæsíque omnes, absque ullius effugio: Jos. 9. Rex captus, summóque supplicio affectus. Quod ubi vicinarum gentium regibus compertum est, in bellum conspirant, Hebræos armis depellere. Verùm Gabaonitæ, gens valida, ex urbe opulenta, ultro se Hebræis dederunt, jussa facturos pollicentes: receptíque in fidem, ut ligna & aquam conveherent, im- Jos. 10. peratum. Sed regibus proximarum urbium deditio eorum iras conciverat. Itaque admotis copiis, oppidum eorum Gabaon nomine obsidione circumsistunt. Igitur oppidani arctis rebus suis, nuncios ad Jesum mittunt, obsessis uti succurreret. Ita ille maturato itinere inopinantibus supervenit, cæsáque ad internecionem multa hostium millia. cùm dies cædentes deficeret, nóxque victis futura præsidio videretur,

meri-

meritô fidei dux Hebræus noctẽ avertit, dies perseveravit: ita nullum hostibus effugium fuit. Quinque reges capti, interfecti sunt. Eodem impetu vicinæ quoque urbes imperio adjectæ, regésque earum perempti. Verùm quia omnia hæc in ordinem persequi non fuit consilium, dum brevitati studemus, id modò annotandum curavimus, xx & novem regna imperio Hebræorum subjecta: quorum terra per undecim tribus viritim distributa est. Levitis enim in sacerdotium assumptis, nulla portio data, quò liberiùs servirent DEO. Equidem hoc exemplum non tacitus præteriêrim, legendúmque ministris Ecclesiarum libenter ingesserim. Etenim præcepti hujus non solùm immemores, sed etiam ignari mihi videntur: tanta hoc tempore animos eorum habendi cupido veluti tabes in-

Reges v. capti
Jos. 11.
Jos. 12.
Jos. 13. &c.
Jos. 21.

cessit: inhiant possessionibus, prædia excolunt, auro incubant, emunt, vendúntque, quæstui per omnia student. At si qui melioris propositi videntur, neque possidentes, neque negotiantes, quod est multò turpius, sedentes munera expectant, atque omne vitæ decus mercede corruptum habent, dum quasi venalem præferunt sanctitatem. Sed longiùs, quàm volui egressus sum, dum me temporum nostrorum piget, tædétque. Ad incæptum redeo. Igitur, ùt suprà dixi, divisô per tribus captivô solô, pace summa Hebræi perfruebantur, finitimis bello territis, tot victoriis nobiles armis nemine audente tentare. Eodem tractu Jesus mortuus est, annô ætatis decimô & centesimô. De imperii autem ejus tempore parum definio. Frequens tamen opinio est XX & VII annis cum Hebræis præ-

Jos. 23.

Jos. 24. Josue mors

præfuisse. Quod si ita est, à mundi exordio in excessum ejus anni sunt III M D CCC LXXX & IV. Jesu mortuo, populus sinè duce agebat. cùm adversùs Chananæos bellandum esset, dux belli Judas assumptus est. Hujus ductu res prosperè gestæ: domi militiæque summum otium: populus, aut subactis, aut per deditionem acceptis gentibus, imperitabat. Inde, ùt semper fieri secundis rebus solet, morum disciplinæque immemor, matrimonia ex victis assumere, paulatímque externos mores trahere, ac mox profano ritu idolis sacrificare, occœpit. Adeò cuncta cum externis societas perniciosa est. quæ Deus longè antè prospiciens, salubri Hebræos responso instruxerat, devictas gentes ut internecioni darent. Sed plebs cupida dominandi, imperare victis cum pernicie malebat.

Judices Israeliti.

Igitur cùm relictô Deô, idola colerent, destituti divino auxilio, à rege Mesopotamiæ victi, & subacti, VII annis captivitatẽ pependerunt: donec Gothoniel duce in libertatem restituti per quinquaginta annos rerum potiti sunt. Rursúmque corrupti longæ pacis malo, idolis litaverunt. Móxque aderat pœna peccantibus, ab Eglo enim rege Moabitarum devicti, duodeviginti annis serviêrunt, donec instinctu Dei Adõ judex regẽ hostium dolo interemit, contractóque tumultuario exercitu libertatem armis vindicavit. Idẽ per LXXX. annos in pace Hebræis præfuit. Huic Semigar successit: hícque adversùs Allophylos congressus, secundo eventu prælium fecit. Rursúmque Hebræos sectantes idola, rex Chananæorum Jabin nomine subjugavit, gravissimámque in eos per

Othoniel Judex.

XX.

xx. annos dominationem exercuit: donec pristinum Debbora mulier statum reddidit. Adeò nihil spei in eorum ducibus erat, ut muliebri auxilio defenderentur. Quanquam hæc in typum Ecclesiæ forma præmissa sit, cujus auxilio captivitas est depulsa. Sub hac duce, vel judice XL. annis Hebræi fuerunt. Rursúmque ob peccata Madianitis traditi, durô imperiô habebantur, afflictíque malo servitutis divinum auxilium imploraverunt. Ita semper in secundis rebus immemores cœlestium beneficiorum, idolis supplicabant: in adversis, Deo. Unde cùm reputare in animo soleo, populum, tot beneficiis Dei obligatum, tot cladibus cùm peccaret, coërcitum, expertúmque & misericordiam & severitatem Dei, nequaquam emendatum: & cùm semper veniam erroris acciperet,

Debora judex

Jud. 5.

Judæorũ erga Christũ obstinatio non mira.

ſemper peccâſſe poſt veniam: nihil mirum videri poteſt, Chriſtum ab his non eſſe receptum, cùm jam inde ab initio toties in Domino rebelles deprehendantur: magíſque mirum eſt, illis ſemper peccantibus, nunquam Dei, ſi quando eum imploraverunt, defuiſſe clementiam. Igitur cùm eis, ùt ſuprà retulimus, Madianitæ dominarentur, converſi ad Dominum, miſericordiam ſolitam flagitantes, impetraverunt. Erat in Hebræis Gedeon quidam nomine, vir juſtus & charus Domino, acceptúſque: huic Angelus de campo meſſis domum revertenti aſtitit, Dominus, inquit, tecum, potens in virtute. At ille voce humili, non eſſe in ſe Dominum ingemiſcebat: ſiquidem, quòd populum captivitas premeret, virtutúmque Domini, qui eos de terra Ægypti eduxerat, ſens re-

Gedeon Judex

cor-

cordabatur. Tum Angelus: Vade, inquit, in hoc ſpiritu, quo locutus es, & populum de captivitate eripe. Ille verò abnuere, ſe infractis ſuorum viribus, cùm ipſe minimus eſſet, tantum onus ſuſcipere: perſtare contrà Angelus, nè dubitaret poſſe fieri, quæ Dominus loquebatur. Perfectô igitur ſacrificiô, dirutáq: arâ, quam Baalis idolo Madianitæ ſacraverant, ad ſuos profectus, caſtra caſtris hoſtium contulit. Sed Madianitis etiam gens Amalech ſe conjunxerat. Gedeon verò non ampliùs, quàm ad triginta & II. millia exercitum paraverat. Sed priuſquam confligeret, Deus ad eum locutus eſt, nimiã eſſe hãc multitudinem, quam in prælium vellet educere: Hebræos pro ſolita perfidia eventum pugnæ non Deo, ſed virtuti ſuæ daturos, itaque daret volentibus diſce-

dendi potestatem, quod ubi populo divulgatum, XX. & II M. à castris recesserunt. Sed ex X. millibus, quæ resederant, admonitus à Domino, non ampliùs quàm trecentos tenuit: reliquos ab armis dimisit. ita mediâ vigiliâ castra hostium ingressus, jussis omnibus tubâ canere, magnum terrorem injecit: neque cuiquam resistendi animus fuit, turpi fuga, quò quisq; potuit, dilapsis. Sed occurrentibus omni ex parte Hebræis, passim fugientes cadunt. Reges Gedeon persecutus ultra Jordanem, comprehensos neci dedit. Eâ pugnâ centum & XX. M ex hostibus cæsa, XV. capta traduntur. Tunc consensu omnium Gedeoni, ut princeps populi esset, delatum. Quod ille aspernatus, communi jure cum civibus vivere, quàm præesse suis, maluit. Depulsa igitur captivitate, quæ septem

annos

annos populum continuerat, pax per XL. annos fuit. Sed defuncto Gedeoni, filius ejus Abimelech, ex concubina ortus, fratribus interemptis, pessimis quibusque consentientibus & maximè Sichimorum principibus operam ei navantibus, regnũ occupavit. Isque discordiis civilibus exercitus, cùm suos bello premeret, turrim quandam, in quam se amisso oppido fugientes receperant, expugnare aggressus, dum incautiùs subit, saxo à muliere ictus perîit, cùm trieñiô imperium tenuisset. Huic successit Tholas, qui duobus & xx. annis regno potitus est. Post hunc Jair fuit, qui cùm æque viginti & duos annos principatum obtinuisset, populus relictô Dominô idolis se mancipavit. Obque id Israëlitæ subacti sunt ab Allophylis & Ammonitis, duóq; de viginti annis

Abimelech judex.

Nempe Themes.

Thola judex.

Jair judex.

ſub eorum imperio fuerunt. Quo tempore eis Dominum invocantibus, divinum ſcilicet reſponſum redditum eſt: Simulachra potiùs invocarent, ſe non ultrà miſericordiam ingratis præſtiturum. At illi flentes culpam fateri, & precari veniam, abjectiſque idolis Deum implorantes, negatam licèt miſericordiam impetraverunt: igitur Jepta duce ad libertatem armis vindicandam frequentes conveniunt: miſſis priùs ad Amon regem legatis, ut finibus ſuis contentus, bello abſtineret. At ille prælium non abnuens, aciem inſtruxit. Tum Jepta, priusquam ſignum pugnæ daretur, voviſſe dicitur, ſi proſperè pugnâſſet, eum, qui ſibi primus revertenti obvius fuiſſet, hoſtiam Deo dandum. Ita victis hoſtibus, cùm domum rediret, filia ei obviam fit, quæ patrem exceptura victo-

Jepta judex.

ctorem, cum tympanis & choris læta processerat. Tum Jepta consternatus, dolore conscissis vestibus, indicat filiæ voti necessitatem. At illa, non fœmineâ constantiâ, mori non recusans, duos tantùm tamen menses vitæ spatium petit, ut æquales suas priùs videret. Quibus actis, ultro ad patrem redîit, votúmque Domino reddidit. Jepta principatum sex annis tenuit: huic Esebon successit, & tranquillis rebus exactô imperiô, annô septimô decessit. Póstque eum Ailon Zabulonites annis x. itémque Abdon annis VIII. rerum potiti, pacis tempore nihil, quod historia loqueretur, dederunt. Rursum Israëlitæ ad idola conversi, divino destituti præsidio, subjecti Allophylis, per XL. captivitatis annos pœnas perfidiæ pependerunt. Ea tempestate Samson natus traditur.

Esebon judex.

Allon judex.

Samson judex.

tur. Hujus mater diu sterilis, Angelum vidit: dictúmque ei est, vino & sicera atque immundis abstineret, fore utì puerum ederet libertatis vindicem, & hostium ultorem. Ita mulier enixa puerum, Samson nomen ei indidit. Is intonso capite, miræ virtutis fuisse traditur: adeò ut leonem in via obvium manu discerperet. Uxorem ex Allophylis habuit, quæ cùm absente viro in alterius matrimonium convenisset, dolore ereptæ conjugis perniciem genti molitus est: fretus Domino, & viribus, palàm victores clade afficiebat. CCC. siquidem vulpibus captis, ardentes lampades earum illigavit caudis, atque eas agris hostium immisit. Attum fortè maturis messibus, facile incendium fuit, vineæque & olivarum arbores exustæ. Grandi Allophylorum exitio abreptæ uxo-

ris

ris injuriam ultus videbatur. Quo dolore Allophyli permoti, mulierem tanti mali causam cum domo & patre incendio consumpserunt. Sed Samson parum se vindicatum ratus, urgere omnibus incommodis profanam gentem non desinebat. Tum compulsi Judæi, vinctum eum Allophylis tradiderunt. Sed traditus, ruptis vinculis, arreptâ maxillâ asini, quod casus telum dederat, mille ex hostibus prostravit. Ingravescente autem æstu, cùm siti affectus esset, invocatô Dominô ex osse, quod manu tenebat, aqua fluxit. Ea tempestate Samson Hebræis præerat, Allophylis unius virtute domitis. Igitur insidiantes vitæ ejus, nec palàm eum tentare audentes, 16. uxorẽ ejus, quam ille postea acceperat, pecuniâ corrumpunt, virtutem viri uti proderet. Illa eum blandi-

16. Dalilam.

dimento muliebri aggressa, diu eludentem & multùm cunctantem perpulit, ut indicaret, in crinibus capitis virtutem suam subsistere. Mox dormienti insidiata, crinem ejus abstulit, atque ita eum Allophylis tradidit. Nam sæpe priùs traditum, comprehendere nequiverant. Tũ illi effossis oculis, vinctum compedibus in carcerem conjecerunt. Sed spatio temporis accisi crines crescere, & cum eis virtus redire occœperat. Jámque Samson conscius recepti roboris, tempus modò justæ ultionis operiebatur. Erat Allophylis moris, cùm dies festos agerent, Samson quasi in pompam publicam producere, capto insultantes. Ita die quodam cùm publicum epulum in honorem idoli dedissent, exhiberi jubent. Templum autem, in quo omnis populus, omnésque Allophylorum

rum principes epulabantur, duabus ſubnixum columnis miræ magnitudinis erat. Productus Samſon, inter columnas ſtatuitur. Tum ille tempore arrepto, invocatô priùs Dominô, columnas disjecit: turbáque omnis ruinâ domûs obruta, ipſe cum hoſtibus non inultus occubuit, cùm xx. annis Hebræis præfuiſſet. Huic Simmichar ſucceſſit, de quo nihil ampliùs Scriptura prodidit. nam neque finem imperii ejus reperi, & fuiſſe populum ſinè duce invenio. Ideo cùm adversùs Benjamin tribum civile bellum fuit, Judas temporarius dux belli aſſumptus eſt. Sed plerique, qui de temporibus ſcripſerunt, annum unum imperio ejus annotaverunt. Pleriq; ita eum præteriêrunt, ut poſt Samſon Heli ſacerdotem ſubjunxerint: nos eam rem, ùt parum compertam, in medio relin-

linquemus. Per hæc tempora civile, ùt diximus, bellum exarserat. Causa autem motûs hæc fuit. Levites quidam cum concubina iter faciens, urgente nocte compulsus in oppido Gabaa, quod à Benjamitis incolebatur, secesserat. Cùm eum senex quidam hospitio benignè recepisset, juvenes ex oppido hospitem circumsistunt, stupro eum subdere parantes. Multum à sene increpiti, ægréque exorati, vicario demum concubinæ ejus corpore in ludibrium accepto, advenæ pepercerunt: illusámque nocte tota, postero die reddiderunt. Sed illa stupri injuriâ, an verecundiâ? parum definio, visô virô animam efflavit. Tum Levita in testimonium diri facinoris, membra ejus in duodecim discissa partes, per duodecim tribus misit, quò promptiùs omnes facti invidia com-

Bellum civile in Benjamitas.

commoveret. Quod ubi omnibus compertum, undecim reliquæ tribus adversùm Benjamin in bellum conspirant. Huic bello Judas, ùt diximus, dux fuit. Sed duobus præliis malè pugnatum: tertiô demum Benjamitæ victi: cæsíque ad internecionem. Ita paucorum scelus, publico exitio punitum. Hæc quoque Judicum volumine continentur. Regum libri sequentur: sed mihi annorum ordinem & seriem temporum persequenti, parum continuata videtur historia. Nam quum post Samson judicem, Semigar fuerit, paulóque pòst historia consignet populum sinè judicibus egisse, Heli etiam sacerdos libris regnorum fuisse referatur: sed quum, quot anni inter Heli & Samson fuerint, minimè Scriptura prodiderit: video medii quiddam fuisse temporis, quod laboret ambiguo.

Jud. 20. & 21.

Regum libri.

Cæ-

Cæterùm à die mortis Jesu, usque in id tempus quo Samson defunctus est, numerantur anni CCCXXXIX. A mundi autem exordio anni IV. M CC. & XXIII. Quanquam ab hac supputatione nostra cæteros discordare, non nesciam. Sed mihi conscius sum, me non incuriosè latentem annorum ordinem protulisse, donec in hæc tempora incidi, de quibus dubitare me fateor. nunc reliqua exequar. Igitur, ùt suprà retuli, Hebræi sinè judice aut duce ullo, propriô arbitriô agebantur. Heli sacerdos erat: sub hoc Samuel natus est. Huic pater Elchana, mater Anna: hæc diu sterilis, cùm conceptum à Deo peteret, vovisse traditur, si puer nasceretur, sacrandum Domino. Ita enixum puerum, Heli sacerdoti tradidit. Mox cùm adolevisset, Dominus ad eum locutus est. Heli sacerdoti iram de-

Heli sacerdos & judex

denunciat, ob vitam filiorum, qui ſacerdotium patris in quæſtum verterant, munera à ſacrificantibus exigentes, quanquam plerumque eos pater increpâſſe referatur. Sed levior objurgatio non ſatisfecerat diſciplinæ. Igitur Allophylis in Judæam irruentibus, obviam itum. Sed victi Hebræi, parant aciem reſtituere; arcam Domini ſecum in pugnam efferunt, & cum ea filii ſacerdotis prodeunt: quia ipſe annis gravior, luminibus obductis ſatisfacere officio nequiverat. Sed ubi arca in conſpectum hoſtium deducta eſt, majeſtate quadam præſentis Domini territi, fugam parabant. Aſſumptáque rurſum conſtantiâ, & non ſinè Domino mutatis animis, totis viribus concurrunt. Victi Hebræi, arca capitur, filii ſacerdotis cadunt. Heli, delato ad ſe mali nuncio, conſterna-

Arca Dominicapta.

natus, animam expiravit, cùm per annos LX. ſacerdotium administrâſſet. Victores ſecundô præliô Allophyli, arcam Dei, quæ in poteſtatem venerat, eorum oppido Azoto, in templum Dagon intulerunt. Sed ſimulachrum dæmoni dicatum, ubi arca illata eſt, corruit. Quúmq; idolum loco reſtituiſſent, nocte inſecuta diſcerptum eſt. Inde mures per omnem regionem exorti, noxiis morſibus multa hominum millia letho dabant. Quo malo compulſi Azotii, ad declinandam calamitatem, arcam Dei ad Gethæos tranſtulerunt. Qui cùm ſimili clade afficerentur, in oppidum Aſcalonenſium arcam tranſvexerunt. His verò, advocatis gentis ejus primoribus, conſilium fuit, arcam Domini Hebræis reddere. Ita ex ſententia principum, augurúmque & ſacerdotum, impoſi-

posita vehiculo, multis cum muneribus remittitur. Illud mirabile, quòd cùm oneri boves fœminas subjecissent, vitulósque earum domi retinuissent, iter nullo duce in Judæam pecudes direxerunt, non revocante affectu fœtûs relicti. Cujus rei miraculô reguli Allophylorum usque in fines Hebræorum arcam secuti, religiosum officium præstiterunt. Judæi autem, ubi referri arcam viderunt, certatim ex oppido Bethsamis cum gaudio obviam ruere, festinare, exultare, grates Domino referre. Mox Levitæ, quorum hoc negotium erat, sacrificium Deo celebrant: bovésque eas, quæ arcam adduxerunt, immolant. Sed in oppido, quod suprà diximus, teneri arca non potuit. Itaque passim Dei nutu 7. per totam urbem sævitum. Arca in Cariathjarim oppidum transla- 7. ob attrectatâ

Arcam ab hominibus profanis. ta est, ibíque per viginti annos fuit. Ea tempestate Samuel sacerdos Hebraïs præerat, quietis à bello rebus populus in otio degebat. Pax deinde Allophylorum irruptione turbata, trepidantibus cunctis ob conscientiam peccati. Samuel, cæsâ priùs hostiâ, Domino fretus, suos in prælium deduxit: primóque impetu fusis hostibus, victoria penes Hebræos stetit. Sed hostili metu remoto, secundis tranquillísque rebus, corruptis consiliis, more vulgi, cui præsentia fastidio, insueta desiderio sunt, regium nomen (cunctis ferè liberis gentibus semper invisum) populus desiderabat, planéque non sinè exemplo amentiæ præoptabat libertatem servitio mutare. Igitur frequentes Samuelem circumsistunt, ut quia jam ipse senuisset, regem eis constitueret. At ille placidè, salu-

Samuel sacerdos & judex.

Judicium status translatus in Regium.

ſalubri oratione ab inſana voluntate detorquere plebem: dominationem regiam & ſuperba imperia exponere, libertatem extollere, ſervitutem deteſtari: poſtremò, divinam eis iram denunciare, ſiquidem homines mente corrupti, Deum Regem habentes, regem ſibi ex hominibus flagitarent. His atque aliis iſtiuſmodi ſruſtra dictis, cùm populus in ſententia perſeveraret, Dominum conſuluit. Qui permotus vecordiâ inſanæ gentis, nihil adversùm ſe petentibus negandum reſpondit.

Igitur Saul ſacerdotali priùs à Samuele ungvento perfuſus, rex conſtitutus eſt. Hic ex tribu Benjamin, Cis patre ortus, modeſtus animi, forma excellenti erat: ut meritò dignitas corporis dignitati regiæ conveniret. Sed principio regni hujus aliquanta ab eo pars populi de-

Saul Rex primus.

desciverat, parere imperio abnuens, séque Ammonitis conjunxerat. Verùm hoc Saul impigre ultus est; victíque hostes, & venia Hebræis data. Tum Saul iteratò à Samuele unctus traditur. Inde Allophylorum irruptione atrox bellum exortum: locum exercitui ad conveniendum Saul in Galgalis constituerat. Et quum per septem dies Samuelem opperitus esset, ut sacrificium Domino fieret: tardante illo, quum populus dilaberetur, illicita præsumptione rex ad vicem sacerdotis holocaustum obtulit: multúmque à Samuele increpitus, serâ peccatum pœnitentiâ fatebatur. Igitur ex peccato regis metus omnem exercitum pervaserat. castra hostium haud longè sita, præsens periculum ostendebant: neque cuiquā exeundi in prælium animus, plures lacunas & latebras petiverāt.

Nam

Nam præter imbecillitatem animorum, qui alienum à se Dominum delicto regis arbitrabantur, in maxima ferramentorum inopia exercitus erat: adeò ut, præter Saul & Jonatham filium ejus, nemo gladium aut lanceam habuisse tradatur. Nam Allophyli superiore bello victores usum armorum Hebræis ademerant, neque cuiquam conficiendi teli bellici, aut rustici ferramenti potestas fuerat. Igitur Jonatha audaci consilio, solo armigero suo comite, castra hostium ingressus, viginti ferè ex hostibus interemptis, universum exercitum terrore perculerat. Tum verò nutu Dei in fugam versi, non imperia exequi, non ordines observare, omne præsidium in pedibus habere. Quod ubi Saul animadvertit, suis properè edictis fugientes persecutus, victoriâ potitus est. Eo die rex edixisse tra-

ditur, nè quis, nisi confectis hostibus cibum caperet. Sed Jonatha interdictionis ejus inscius, favô reperrô, tinctô spiculô, mel degustaverat. Id ubi regi ex Domini ira compertum est, morte affici filium jussit. Sed populi auxilio ab exitio vindicatus est. Ea tempestate Samuel à Domino monitus, regem adiit, verbis Domini nuncians, utì genti Amalech, quæ olim Hebræos ex Ægypto venientes transitu prohibuerat, bellum inferret: additô interdictô, ne quid ex spoliis devictorum concupisceret. Ita in fines hostium ductus exercitus, rex captus, gens subacta: Saul victus prædæ magnitudine, præcepti divini immemor, capta servari & ferri jubet. Quô factô offensus Dominus, Samuelem alloquitur: pœnitere se quòd Saul regem constituerit. Dictum sacerdos regi refert. Mox à Domino

mino monitus, David regali unguento perlinit, parvum etiamnum puerum, sub patre agentem, pastorem ovium, assvetum sæpius citharâ canere: ob quod postea à Saule assumptus, inter ministros regios habebatur. Qua tempestate, Allophylis atque Hebræis bello flagrantibus, cùm ex adverso acies constitissent, Goliath quidam ex Allophylis, vir miræ magnitudinis & roboris, suorum ordines prætergressus, ferocibus verbis probra in hostes jaciens, singularem pugnam ciebat. Tum rex magna præmia, & filiæ nuptias despondit, si quis provocantis spolia retulisset. Sed nemo ex tanto agmine aggredi audebat. Igitur David etiamnum puer, pugnæ se obtulit: rejectísque armis, quibus infirma ætas gravabatur, virgâ tantùm & quinque lapidibus sumptis, in prælium processit, primóque ictu, misso fundî

David in rege ungitur.

Goliath Gigas.

lapide, Allophylum perculit, caput victi & ſpolia abſtulit, gladium poſtea in templum poſuit. Allophyli autem omnes in fugam verſi, victoriam conceſsêre. Sed è prælio reverſis, multus circa David favor, invidiam regis accenderat. Timens autem tam charum omnibus cum invidia & pernicie necare, ſub ſpecie honoris objectare eum periculis ſtatuit. Ac primùm tribunum eum fecerat, ut rem bellicam curaret. Inde, cùm ei filiam ſpopondiſſet, fidem fregit, eámque alteri tradidit. Mox filia regis natu minor, Michol nomine, amore David flagrare occeperat. Igitur nuptiarum ejus iſtiuſmodi conditionē proponit, ſi centum præputia David ex hoſtibus retuliſſet, regiam virginem matrimonio illius ceſſuram. Sperabat enim, juvenem periculoſa audentem, facilè periturum. Sed longè aliter, ac ratus erat,

Goliath ſternitur.

Davidis nuptiæ

erat, evenit. Nam ùt proposuerat, impigre David centum præputia ex Allophylis retulit: atq; ita regis filiam in matrimonium accepit. Crescebat in dies in eũ regis odium: stimulante invidia: quia bonos semper mali insectantur. Igitur ministris & Jonathæ filio imperavit, vitæ ejus ut insidias pararent. Sed Jonathæ charus acceptúsque jam inde à primo principio David fuerat. Itaque rex increpitus à filio, cruentum imperium repressit. Sed non diu mali boni sunt. Nam cùm spiritu erroris Saul affligeretur, eíq; David assisteret, citharâ laborantem deliniens, lanceâ eum ferire conatus est, nisi ille lethalem ictum properè declinâsset. Exinde jam non occultè, sed palàm ei necem parabat: nec ultra se David regi credidit. Ac primùm fugiens, ad Samuelem se contulit: inde ad Abimelech, postremò ad regem

Saul David insidiatur.

Moab confugit. Mox per Gad prophetam monitus, in terram Judæ regressus, vitæ periculum adiit. Ea tempestate Saul Abimelech sacerdotem interemit, quòd David recepisset: & cùm ex ministris regiis nemo in sacerdotem manus inferre auderet, Doëg Syrus cruentum ministerium executus est. Post id David desertum petiit: illuc quoq; eum Saul persequutus est, sed inani opera ejus exitium moliebatur, quem Dominus protegebat. Erat in deserto spelunca, vasto recessu patens. In hujus interiora David se conjecerat. Saul nesciens in primo speluncæ aditu reficiendi corporis gratiâ successerat. Quod ubi David animadvertit, hortantibus cunctis, ut opportunitate uteretur, abstinuit regis exitio: oram tamẽ diploidis ejus abstulit. Mox egressus, tuto eminus loco à tergo regem allocutus est, sua in

David diploidem Sauli

in illum commemorans beneficia, ùt sæpe pro regno ejus caput periculis objectâsset: ùique postremò, præsenti tempore à Domino sibi traditum, interimere noluisset. Ad hæc, culpam Saul fateri, veniam precari, lachrymas fundere, pietatem David extollere, malitiam suam incusare, regem eum & filium appellans. Tantum ex feroci illo animo mutatum: crederes nihil ultrà adversùm generum, ausurum. Sed David: qui penitiùs ingenium mali spectatum haberet & cognitum, nihil regi credendum ratus, intra cremum se continebat. Saul vecors animi, quia comprehendendi generum potestas non erat, filiam suam Michol David, ùt suprà retulimus, nuptam, Faltim cuidam in matrimonium dedit. David ad Allophylos confugit. Ea tempestate Samuel diem functus est. Saul Allophylis bel-

bellum inferentibus, Dominum consulit, nullúmq; est ei responsum redditum. Tum per mulierẽ, cujus viscera spiritus erroris impleverat, Samuelem evocatum consulit. Dictum ei ab eo est, postero illum die cum filiis victum ab Allophylis, in prælio casurum. Igitur Allophyli castris in hostili solo positis, postero die aciem instruunt: David tamen ex castris remisso, quia parum crediderant sibi illum, adversùm suos, fidum fore. Sed conserto prælio, Hebræi fusi, filii regis cadunt: Saul equo delapsus, ne vivus in potestatem hostium veniret, gladio suo incubuit. De ætate imperii ejus parum certa comperimus, nisi quòd in actibus Apostolorum XL. annos regnâsse dictus est. Quanquam ego arbitror, tum à Paulo, cujus illa prædicatio refertur, etiam Samuelis annos sub regis istius ætate numeratos. Plerique

Saulis mors.

Act. 13.

riq; tamen qui de temporibus ſcripſerunt, xxx cum annos regnâſſe annotaverunt: cui opinioni nequaquam accedimus; nam ea tempeſtate, qua Domini arca in Cariathjarim oppidum tranſlata eſt, necdum regnare Saul cœperat: refertur autem, per David regem ex illo oppido arcam ſublatam, cùm per xx. annos ibi conſtitiſſet. Ergo cùm intra id tempus Saul regnaverit atque deceſſerit, parvo admodum ſpatio tenuit imperium. Eadem nobis de temporibus Samuelis caligo, ut qui cum Heli ſacerdote natus, admodum ſenex ſacerdotio functus referatur. A nonnullis tamẽ qui de temporibus ſcripsêre, (quia ferè nihil de ejus annis ſacra hiſtoria ſignavit) LXX. annis præfuiſſe populo refertur. Sed unde hæc authoritas fuerit assumpta, non reperi. Nos in tanta erroris copia, Chronicorum

annotationem secuti, quia tam ex Apostolorũ actibus (sicut superiùs memoravimus) profectã arbitramur, Samuelem & Saulem XL. annos principatum egisse referimus. SAUL peremptô, David in terra Allophylorum perlatô ad se mortis nunciô, mirô pietatis exemplô flevisse traditur. Tũ Chebron Judææ oppidum petiit. Ibi rursum regali unguentô illitus rex appellatus est. Sed Abner, qui magister militiæ Saul regis fuerat, spretô David, Isbaal regis sui filium regem constituit. Crebris deinde prœliis inter duces regum concursum: pulsus Abner sæpius: fratrem tamen Joabi, 7 qui ex parte David exercitui præerat, fugiens peremit. Quo dolore postea Joab, cùm se Abner David regi dedisset, jugulari eum præcepit, non sinè dolore regis, cujus fidem cruentaverat. Per idem tempus omnes ferè natu ma-

David Rex secundus.

David iterum unctus.

7. Asaelem.

David Rex solus.

majores Hebræorum publico consensu regnum ei totius gentis detulerunt. nam per septem annos in Chebron tantùm regnaverat. Ita tertiò rex ungitur, annorum circiter xxx. Allophylos in regnum irruentes, secundis prælijs repulit. Ea tempestate arcam Domini, quæ in Cariathjarim oppido, ut suprà retulimus, erat, in Sion transtulit. Cúmque ædificare templum in animo haberet, divinum ei responsum redditum, semini illius id reservari. Bello deinde Allophylos domuit, Moabitas subjugavit, Syriam subegit, stipendiúmque ei imposuit. Auri atque æris ex præda immensum modum retulit. Bellum deinde adversùm Ammonitas ex injuria Chanun regis eorum exortum, Syris denuò rebellantibus, qui cum Ammonitis in bellum conjuraverant. David summam rerum Jo-

ab

ab principi militiæ permiserat; ipse à bello remotus, intra Hierusalem commorabatur. Qua tempestate Bersaben quandam, miræ fœminam pulchritudinis, stupro compertam habuit. Hæc viri 12. cujusdam uxor, qui tum in castris erat, fuisse traditur. Hunc David iniquô pugnæ locô objectum hostibus, interficiendum curavit. Ita mulierem in matrimonio viduam, sed jam ex stupro gravidam, numero uxorum aggregavit. Tum per Nathan prophetam graviter increpitus, licèt agnito errore, castigationẽ Domini non effugit. Namque filium ex furtivo illo concubitu editum, paucos post dies amisit, multámque in domum familiámque ejus execranda acciderunt. Ad extremum Absolon filius ejus arma impia adversùs patrem sustulit, regno eum depellere cupiens. Adversùs hunc Joab acie con-

12. *Uriæ Hetthæi.* Davidis adulterium & cædes.

Absolonis mors.

conflixit: admonitus à rege, ut victo parceret. Sed ille spretô imperiô, parricidiales conatus ferrô ultus est. Flebilis ea victoria fuisse regi traditur: Tanta in eo pietas erat, ut etiam parricidæ filio ignosci voluerit. Vix hoc bellum extinctum videbatur, aliud rursum exortum, Sabæa quodam duce, qui pessimum quemque ad arma incitaverat. Sed properè motus omnis morte ducis repressus. Crebra deinde adversùs Allophylos David prælia secundo eventu habuit: cunctísque bello domitis, & tam exteris quàm domesticis motibus compressis, florentissimum regnum in pace habebat. Tum eum subita cupido incessit, ad metiendas imperii vires populum censere. Ita à Joab militiæ magistro, decies centena & trecenta civium millia dinumerata. Hujus eum facti mox piguit, pœnituítque, veniam à

Census populi castigatus.

Do-

Domino petens, quòd in id animos extulisset, ut regni sui potentiam ex suorum potiùs multitudine, quàm ex favore divino æstimaret. Itaque missus ad eum Angelus, trinam ei pœnam denunciat, dátque arbitrium unam eligendi. Sed proposita triennii fame, trium mensium fugâ, morte tridui: fugam & famem detestatus, mortem 18. elegit, momentóque temporis LXX. millia virorum interiêre. Tum David videns Angelum, cujus dexterâ populus prosternebatur; veniam precari, séque unum pro omnibus pœnæ objicere: se dignum exitio, quia ipse peccâsset. Ita adversùm plebis supplicium, David in loco, in quo Angelum viderat, aram Domino statuit. Mox annis & morbô infractior, Salomonem filium ex Bersabee Uriæ uxore susceptum, successorem regni constituit. Is regali ungvento per Sadoc

3°. Pestilentiam.

Salomon Rex tertius.

doc sacerdotem unctus, patre adhuc incolumi, rex appellatus. David, cùm regnâsset annos XL. defunctus est. Salomon initio regni urbem muro circumdedit. Huic per soporem astare Dominus visus est, petendi, quæ vellet, tribuens optionem. Sed ille non aliud sibi, quàm sapientiam dari poposcit, reliqua omnia parvi æstimans. Ita somno excitatus, cùm ante 20. sacrarium Domini constitisset, indultæ sibi à Domino sapientiæ documentum dedit. Namque duæ mulieres una in domo diversantes, cùm eodem tempore pueros edidissent, atque ex his alter post diem tertium nocte obiisset, mater defuncti somno alterius insidiata, mortuum suum supposuit, viventem abstulit. Inde inter eas de puero altercatio: postremò res ad regem delata: difficilis judicii absolutio inter negantes, ubi testis deerat. Tum Sa-

Davidi ortuo Salomon succedit.

20. arcæ federis.

Salomonis sapientia.

Salomon divinæ ſapientiæ munere perimi puerum, corpúſque ejus dividi inter ambigentes jubet. Cúmque una earum judicio acquieviſſet, alia verò cedere potiùs puero, quàm diſcerpi eum mallet, Salomon ex affectu fœminæ hanc verè matrẽ eſſe conjectans, puerum illi adjudicavit, non ſinè circumſtantium admiratione: ſiquidem latentem veritatem prudentiâ protuliſſet. Ita in admirationem ingenii prudentiæque ejus reges vicinarum gentium amicitiam ab eo, fœdúſque petiêre, parati imperata facere. Quêis opibus confiſus, templum Domino immenſi operis facere aggreſſus, paratis per triennium impendiis, quartô ferè imperii annô primum fundamentum jecit: à profectione Hebræorum ex Ægypto annô ferè octavô, octogeſimô & quingenteſimô. Licèt libro Regnorum III. cccc. XL.

23.

23. fuisse referãtur: quod ne-
quaquam convenit. Siquidem
per seriem superiùs compre-
hensam faciliùs fuerat, ut mi-
nùs fortassis annorum, quàm am-
pliùs, annotârim. Sed non du-
bito, librariorum potiùs negli-
gentiâ, præsertim tot jam seculis
intercedentibus, veritatem fuisse
corruptam, quàm ut propheta er-
raverit. sicut in hoc ipso nostro
opusculo futurum credimus, ut
describentium incuriâ, quæ non
incuriosè à nobis sunt digesta, vi-
tientur. Igitur Salomon cœptum
templi opus vigesimô annô ex-
plicuit. 24 Celebratô deinde ibidẽ
sacrificiô, dictáque oratione, qua
populum templúmque benedi-
xit, Dominus ad eum locutus est,
denuncians fore, si quando pec-
câssent, ac Dominum reliquissent,
templum illud solo æquandum.
Quod jam pridem impletum vi-
demus, & mox connexum rerum

23. Sigonius DX.

24. absol. vit.

or-

ordinem exponemus. Interea Salomon florens opibus, omnium, qui unquam fuerant regum ditissimus: quique semper ordo rerum est, ab opibus in luxum & vitia delapsus, cùm adversùm interdictum Dei ex alienigenis conjugia sumpsisset, etiam septingentas uxores & trecentas concubinas haberet, idola eis ritu gentium suarum, quibus litarent, constituit. Quibus rebus aversus Dominus, graviter increpito pœnam denunciavit, fore ut regnum ex parte majore ademptum filio, servo illius traderetur. Idque ita accidit. Defuncto Salomone annô imperii quadragesimô, cùm Roboam filius annô ætatis sextô & decimô regnum patrium tenere cœpisset, pars populi ab eo offensa discedit. Etenim cùm laxari sibi stipendium popposcisset, quod Salomon gravissimum imposuerat, repudiatis precibus sup-

Divisio Regni Israelitici in Judam & Israël. Hierobo am impe rat. x. tribubus, seu Rex Israël.

ſupplicum, favorem univerſæ plebis averterat. Itaque conſenſu omnium, imperium ad Jeroboam defertur. Is medio genere ortus, aliquandiu Salomoni ſervitutem pependerat. Sed cùm ei reſponſo Achaiæ prophetæ regnum Hebræorum annunciatum compertiſſet, necare eum clàm deſtinaverat. Quo ille metu in Ægyptũ confugit: ibíque uxore accepta, ex ſtirpe regia, cognita demum Salomonis morte, in ſolum patrium regreſſus, voluntate populi, ùt ſuprà retulimus, ſumpſit imperium. Penes Roboam tamen duæ tribus, Judæ & Benjamin, reſederant, ex his ad trecenta millia paravit exercitum. Quúmque acies promoverentur, verbis Dei populus admonetur, prælio abſtineret, ex ſuo nutu Jeroboam regnum accepſſe. Ita ſpretô regis imperiô, exercitus dilapſus. Jeroboam imperium in-

valuerat. Sed cùm Hierosolymam Roboam obtineret, ubi templô à Salomone factô populus sacrificare Domino consueverat: veritus Hieroboam, ne à se plebem religio averteret, statuit animos ejus superstitione occupare. Itaque vaccam auream in Bethel, alteram apud Dan constituit, quibus populus litaret: sacerdotésque, omissa Levi tribu, ex plebe instituit. Invisum Domino flagitium expostulatio consecuta. Crebra deinde inter reges prælia, dubio eventu regnum obtinebant. Roboam septimô & decimô imperii annô exactô, vitâ functus est. In hujus locum Abiud filius ejus regnum Hierosolymæ sex annos tenuit: quamvis in Chronicis triennô regnâsse referatur. Huic Asab filius successit, à David quintus ferè, quippe abnepos ejus; fuit religiosus Domini cultor: namque deletis

aris

aris lucísque idolorum, vestigia paternæ perfidiæ sustulit. Fœdus cum rege Syriæ firmavit: ejus auxilio Jeroboæ regnum, quod tum à filio 15. tenebatur, multa clade affecit: ac sæpe victis hostib⁹ prædam ex victoria retulit. Post unum & gradragesimum annum, æger pedibus decessit. Huic triplex peccatum adscribitur: unum, quòd societate regis Syriæ nimiùm confisus sit: alterum, quòd prophetam Domini, hoc ipsum increpantem, in vincula conjecit: tertium, quia in pedum dolore remedium non à Domino, sed à medicis speraverit. Sed initio regni hujus, Hieroboam rex decem tribuum defunctus est, regnum Nadab filio reliquit. Is malis operibus, & tam suis, quàm paternis meritis invisus Domino, non ultra bieñium regno potitus est, privatáque imperiô indigna progenies Banachiæ filium successo-

Rex Judæ. 15. Benhadado.

Nadab Rex Israël.

Baasa rex Israël.

rem habuit, æquè à Domino alienissimum. Isque sextô & vigesimô imperii annô defunctus est regnum ad Helam filium devolutum, nec ultra biennium retentum. namque eum Jambri, princeps equitum, epulantem interfecit, regnúmque occupavit: vir perinde in Dominum atque homines impius. Ab hoc pars populi secessit, Thamni cuidam regium nomen delatum. Sed Jambri ante hunc septem annos, & cum eodem duodecim regnavit. At in parte tribûs Judæ Asa mortuo, Josaphat filius ejus regnare cœpit, vir religiosis virtutibus meritò clarus. Is cum Jambri pacem habuit. Defunctus est autem, cùm regnâsset annos v & xx. Hujus imperii tempore Achab Jambri filius, rex decem tribuum fuit ultra omnes in Dominum impius. Namque Jezabel filiâ Basæ regis ex Sidone, in ma-

Esa Rex Israël.

Jambri rex Israël.

Josaphat Rex Juda.

Achab rex Israël.

tri

trimonio acceptâ, Bahali idolo aram lucósque constituit, & prophetas Domini interemit. Quo tempore Helias propheta oratione cœlum conclusit, ne pluviam terra daret: ídque regi denunciavit, ut se impius causam mali esse cognosceret. Igitur suspensis cœlo aquis, cùm loca omnia adusta solis ardoribus non victum hominibus, non pabulum jumentis darent, ipse se intra periculum famis propheta concluserat. Ea tempestate cùm eremum petîisset, corvis cibum ministrantibus, vixit. Aquam torrens proximus, donec aruit, dedit. Inde admonitus à Domino, Sareptæ oppidum petîit: ad mulierem viduam divertit. Cúmque ab ea esuriens cibum peteret, illa causari, non esse sibi nisi pusillum farris, & pusillum olei: quo absumpto, unà cum filiis mortem expectaret. Sed cùm

Jezabel uxor Achab, Helias Propheta cœlum claudit.

Helias verbis Dei polliceretur, nec hydriam farre, nec vas oleô esse minuendum, mulier poscenti fidem non cunctata prophetæ credere, promissorum fidem consecuta est. Siquidem divinis incrementis tantum accresceret, quantum quotidie detrahebat. Eodem tempore ejusdem viduæ filium mortuum, Helias in vitam reduxit. Tum jussu Domini regem adsit, exprobratóque ei sacrilegiô, poposcit ad se omnem populum congregari. Qui cùm properè convenisset, accitis idolorum ac lucorum sacerdotibus CCCC. ferè & L. inter eos inde orta est altercatio: Helia Dominum prædicante, illi superstitiones suas asserebant. Postremò, placuit fieri periculum, ut si cujus cæsam hostiam missus cœlô ignis absumeret, rata esset religio, quæ virtutem edidisset. Ita sacerdotes, occisô vitulô, Baa-

Helias sacrilegos sacerdotes occidit.

ido-

idolum invocare cœperunt: frustráque consumptis invocationibus, imbecillitatem domini sui tacitè fatebantur. Tum fortè Helias irridens eos: Ne fortè, inquit, dormiat, clamate vehementiùs, ut somno, quo tenetur, evigilet. Enimvero miseri trepidantes, mussare, & tamen, quidnam Helias facturus esset, expectare. At ille, cæsum vitulum imposuit, quum priùs sacrarium aquâ opplêsset: invocatóq; Dominô, expectantibus cunctis, ignis cœlô delapsus, aquam cum hostia absumpsit. Tum verò populus solô stratus, Dominum fateri, idola execrari: postremò, Heliæ jussu prophani sacerdotes comprehensi, deductíque ad torrentem, necati sunt. Redeuntem inde regem propheta prosecutus est. Sed cùm ei Jezabel regis uxor vitæ periculum pararet, ad remotiora secessit. Ibi eum

Dominus allocutus eſt, ſeptem millia virorum eſſe adhuc pronuncians, qui ſe idolis non dediſſent. Mirum id Heliæ fuit, qui ſolum ſe à ſacrilegio immunem eſſe crediderat. Ea tempeſtate Achab rex Samariæ vineam Nabothæi, adhærentem ſibi, concupivit. Quam cùm ille ei vendere noluiſſet, dolis Jezabel interfectus eſt. Ita Achab vineâ potitus eſt, cùm tamen Nabuthæi mortem doluiſſe referatur. Mox per Heliam verbo Domini increpitus, agnitóque crimine ciliciô indutus, egiſſe pœnitentiam traditur. Quo facto, imminentem pœnam avertit. Namque rex Syriæ magno cum exercitu, duobus & triginta regibus in ſocietatem belli aſcitis, fines Samariæ ingreſſus, cum rege urbem obſidere cœpit. Arctis deinde obſeſſorum rebus, dat belli conditiones, ſi aurum & argentum

Achab de Syris victoria.

tum & fœminas tradidiſſent, fore utì vitæ eorum parceret. Sed tam injuſtis conditionibus extrema perpeti ſatius viſum. Et cùm jam omnium deſperata eſſet ſalus, propheta à Domino miſſus, regẽ adit, hortatur ut in prælium exeat: cunctantem, multis confirmat. Ita eruptione facta, fuſi hoſtes, copiosáque præda reperta. Sed poſt annum reparatis viribus, Syrus in Samariam regreſſus, acceptam cladem ultum ire cupiens, rursũ victꝰ eſt. Eô præliô cxx. millia Syrorum interiêre: Regi venia data, regnum ei & priſtinus ſtatus conceſſus. Tum Achab verbis Dei à propheta increpitus, cur abuſus divino munere, hoſti ſibi tradito pepercisſet. Igitur Syrus poſt triennium, bellum Hebræis intulit. Adversùm hunc Achab, pſeudoprophetarum impulſu, in prælium deſcendit: ſpreto Michea prophe-

ta, & in vincula conjecto, quòd ei exitiabilem fore pugnam denunciâsset. Ita eô præliô Achab interfectus, Ochoziæ filio imperium reliquit. Is æger corpore, cùm ministros, qui idolum Accaron pro salute ejus consulerent, misisset: Helias à Deo monitus, obviã se eis obtulit, increpitósq; renunciare regi jubet, mortem ejus consecuturam. Tum rex eum deduci ad se jubet: sed missi, cœlesti igne absumpti. Rex, ùt propheta prædixerat, obîit. successit ei Joram frater ejus, ísq; duodecim annis imperiô potitus est. At in parte duarum tribuum Josaphat rege defuncto, Joram filius regnum tenuit annos duodeviginti. Is Achab filiam uxorem habuit, socero quàm patri propior. Post hunc Ochozias filius imperium adeptus est. Hoc regnante, Helias translatus refertur. Eodem tempore Elizeus disci-

Ochozias Rex Israël.

Joram Rex Israël.

Joram Rex Judæ.

ſcipulus ejus, multis ſignis potẽs extitit, quæ omnia notiora ſunt, quam ut noſtrô ſtylô egeant. Ab eo eſt viduæ filius reſuſcitatus, Syrus leprâ purgatus. Famis tempore, omnium rerum copia fugatis hoſtibus invecta, in uſum trium exercituum aquæ præbitæ: de exiguo olei imodicis incrementis ſolutũ mulieris debitum, & ipſi ſufficiens vivendi ſubſtantia data. Hujus temporibus, ùt diximus, Ochozias duarum tribuum erat rex: decẽ verò Jorã imperabat. Intérq;eos fœdꝰ ictũ. Nam & adversùs Syros junctis viribus bellatum: & adversùm Jehu, qui per prophetam in regem decem tribuum unctus fuerat, pariter in prælium egreſſi, eâdem pugnâ interiêre. Sed regnum Joram Jehu tenuit, poſito Ochozia in Judæa rege. Qui unô annô regnavit: mater ejus Gotholia imperium occupavit, ademptô ne-

Ochozias Rex Judæ.

Heliſæus propheta.

Jehu Rex Iſraël.

Athalia Regina Judæ.

poti imperiô, etiam tum parvo puero, cui Joas nomen fuit. Sed huic ab avia præreptum imperiũ, post octo annos, per sacerdotem & populum depulsâ aviâ redditũ. Hic initio regni observantissim' divini cultûs fuit, magníſq; sumptibus templum exornavit. pòst adulatione principũ depravatus, adoratúſq; ab eis, Dei irã meruit. Namq; ei Azahel rex Syriæ bellum intulit: inclinatíſq; rebus suis, auro templi pacẽ redemit. Nec tamen eâ potitus est, facti invidiâ à suis interfectus, annô imperii quadragesimô. Huic Amasia filius successit. At in parte decem tribuũ defuncto Jehu, Joachas filius ejus regnavit, invisus Deo, malis operibus, ob quæ regnũ ejus Syris prædæ fuit, donec Dei misericordiâ pulsis hostibus, pristinũ habere statũ cœperunt. Joachas diẽ functus, Johæ filio reliquit regnum. Is Amasiæ regi dua-

Joas Rex Judæ.

Amasias Rex Judæ.

Joachas Rex Israël.

duarũ tribuũ civile bellũ intulit, victoriáq; potitus, multã prædã in regnum suũ convertit. Idque ob Amasiæ delictũ accidisse traditur. Siquidẽ Idumæorũ fines victor ingressus, idola gentis ejus assumpserat. Hic novẽ annos regnâsse scribitur, quantum in libris Regnorum reperi. Sed in Paralipomenis, atq; etiã in Chronicis, novẽ & viginti annos imperium tenuisse añotatũ est. Et nimirum id persvadente ratione, quæ in his Regnorũ libris facilè perspici potest. Joram enim rex decem tribuũ, octavô annô imperii Amasiæ traditur regnare cœpisse, unúmq: & quadraginta annos imperiũ tenuisse. regnante demum Ozia Amasiæ filio, quartô imperii ejus annô defunctus est. Qua ratione viginti & novẽ annos regi Amasiæ effecit. Itaq; nos hoc ipsum secuti, quia rationẽ temporũ persequi placet, Chronico-

Joram Rex Israël.

rum authoritati accessimus. Igitur Amasiæ Ozia filius successit. nam in parte decem tribuũ Joas diem functus, Jorã filio locũ fecerat: póstq; hunc Zacharias ejus filius regnavit. Horũ nos regum, omniúmq; qui in parte decem tribuũ Samariæ præfuerunt, añotanda esse tempora non putavimus: quia brevitati studentes, superflua omisimus, & ad cognitionẽ temporũ ejus partis annos credimus persequendos, quæ in captivitatẽ posteriùs abducta, prolixius tempus in regno habuit. Igitur Ozias regnũ Judæ adeptus, præcipuam curam Domini cognoscendi habuit, Zachariâ prophetâ plurimùm usus: Esaias etiã sub hoc primùm prophetâsse traditur, quô meritô prosperis eventibus adversùs finitimos bella gessit. Arabas etiã devicit. Jámque Ægyptũ terrore nominis sui concusserat, elatúsq; secundis rebus,

Ozias rex, qui & Azarias.

Zacharias rex Israël.

Ozias rex Judæ.

Zacharias

bus, illicita præsumens, incensũ Deo obtulit, quod solis facere sacerdotibus fas erat. Itaq; cùm per Azariam sacerdotem increpitus eo loco decedere cogeretur, atq; in irã exarsisset, leprâ oppletus decessit. Quo morbo affect⁹, vitâ functus est, cùm regnâsset annos duos & quinquaginta. Regnũ inde Joathæ filio datum: ísq; admodũ sanctus fuisse traditur, prosperéque imperiũ administravit: gentẽ Amonitarũ bello victã stipendiũ præstare coëgit. regnavit autẽ annis XVI. Eidémq; Achas filius successit. Celebris circa hæc tempora Ninivitarũ fides traditur. Id oppidũ olim ab Assur, Seon filio conditũ, caput regni Assyriorũ fuit: frequens incolentiũ multitudine, alens virorũ millia C. & XX. atq; ùt in magno populo, abundans vitiis. Quẽis Deus motus, Jonã prophetã ex Judæa ire præcepit, ac de-

Joatham rex Judæ.

Achaz. rex Judæ.

Ninivitarum historia & pœnitentia.

denunciare urbi excidiũ, ſicut olim Sodoma & Gomorrha divinis ignibus conflagrâſſent. Verùm propheta prædicationis iſtius miniſterium detrectans, non contumaciâ, ſed præſcientiâ, qua videbat Dominũ pœnitentiâ populi placandũ, navim quæ diverſa regione Tharſos petebat, conſcendit. Sed ubi in altũ proceſsũ, nautæ ſævitiâ maris compulſi, quiſnã eſſet mali cauſa, ſorte exploravêre. Cùm ſuper Jonã ſors decidiſſet, tanquã piaculũ tẽpeſtatis in profundũ projectus eſt: exceptúsq; à ceto, marino monſtro, ac devoratus, poſt triduũ Ninivitarum littoribus ejectus, juſſa prædicat, urbẽ ſcilicet ob peccata populi peritura. Igitur non diſſimulanter, ùt olim Sodomis, audita eſt vox Prophetæ: ac ſtatim juſſu regis, exemplóq;, populus univerſus, quin & recens nati cibo potúq; abſtinere jubentur:

Jon. 3. JOnas Ninivitas convertit.

tur: jumenta itidẽ & diversi generis animalia cõpulsa fame ac siti, lamentantiũ speciẽ cũ hominibus præbebant. Ita iminens malũ aversum. Jonæ apud Deũ conquerenti, quòd fides dictis non affuisset, responsũ, pœnitentibus veniã negari non posse. At in Samaria Zachariã regẽ admodũ impium, Sella quidã interemit, regnúmq; occupavit: idémque Manæ insidiis, exẽplô facti sui perit. Manes ereptum Sellæ imperium tenuit, filióq; Pache reliquit. Eundẽ verò Pache quidã ejusdẽ nominis interemit, regnúmq; occupavit. Mox ab Osee perẽptus, eodẽ scelere, quo assũpserat, imperium amisit. Hic ultra omnes reges superiores impius, pœnã sibi, perpetuámque genti captivitatẽ à Deo meruit. Nãq; ei Salmanassar rex Assyriorum intulit bellum, victúmq; tributarium sibi effecit. Sed cùm occul-

Sella rex Israël

Manahem rex Israël.

Phacea rex Israël.

Phace, rex Israël.

Osee rex Israël

Deportatio Israëlitarum in Assyriam.

cultis consiliis rebellionē pararet, regémq; Æthiopum, qui tum Ægyptum obtinebat, in auxilium accerseret, ídq; Salmanassar cōperisset, perpetuis eum vinculis in carcerē cōjecit, populúmq; universum in regnum suum abduxit, Assyriis in hostili solo ad custodiā positis. exinde ea pars Samaria appellata: quòd linguâ Assyriorū custodes Samaritas vocāt. ex quib⁹ pleriq; divinas ceremonias receperunt, reliquis in errore gentilitatis perseverantibus.

Tobiæ captivitas.

Hoc bello Tobias in captivitatē duct⁹ est. At in parte duarum tribuum rex Achas ob impietatē invisus Deo, cùm finitimorum bellis sæpe premeretur, deos gentium colere decrevit, nimirum quia eorum illæ auxilio victores frequentib⁹ præliis extitissent. Ita in hoc nefariæ mentis piaculo diē functus est, cùm XVI. añis in regno fuisset. Huic Ezechias fili-

Achas rex Judæ.

us

us successit, paterni dissimilis ingenii. Nãq; initio regni, populum sacerdotésque ad Dei cultum cohortatus, multis disseruit, ùt frequenter castigati à Domino, sæpius essent misericordiã consecuti, ùt postremùm decẽ tribus, in captivitatẽ nuper abductæ, sacrilegii pœnas dissolverent: curandum eis sedulò, ne eadẽ pati mereantur. Ita conversis ad religionẽ omnium animis, Levitas Sacerdotésq; omnes ad celebranda secundùm legẽ sacrificia ordinavit: celebrariq, Pascha instituit, quod jã pridẽ fuerat omissum. Cúmq; dies festus adesset, dimissis per omnẽ terrã nunciis, conventûs diẽ edixit: ut si qui post abductionẽ decẽ tribuũ in Samaria resedissent, ad solẽne sacrum convenirent. Ita frequentissimo conventu dies sacer publicâ lætitiâ exactus, longô pòst intervallô religione legitima per Ezechiã

Ezechias Rex Israël.

chiã restituta. Pari deinde industria, qua divina curaverat, rem bellicã administravit, Allophylósq; frequentibus præliis contudit: donec ei Sennacherib rex Assyriorum bellum intulit, magno cum exercitu fines ejus ingressus: latéq; agris vastatis, nullo obsistente, urbis obsidionẽ urgebat. Ezechias enim multitudine inferior, non ausus manum conserere, muris se tuebatur. Rex Assyrius portis assultans, minitari excidium, deditionẽ imperare, Ezechiã frustra Deo confidere, se Dei nutu potiùs arma sumpsisse: victorẽ omnium gentium, eversorẽ Samariæ, effugi non posse, nî matura deditione sibimet consulnissent. In hoc rerum statu Ezechias Deo fretus, Esaiã prophetã consulit: ejúsq; responso edocetur, nihil ex hoste periculi fore, divinum autẽ auxilium non defuturum. Nec multò pòst Tir-

chac

chac rex Æthiopum regnum Assyriorum invadit. Quo nuncio Sennacherib ad sua tuenda conversus, fremens & clamitans, victori sibi victoriã eripi, bellum omisit: missis ad Ezechiã literis, cum verborum contumeliis denuncians, se paulò pòst rebus domi cõpositis ad excidium Judææ rediturum. Sed nihil his Ezechias motus, orâsse Dominum traditur, ne hanc tantã hominis insolentiã inultã sineret. Ita eadem nocte Angelus castra Assyriorum aggressus, multa hominum millia letho dedit. Rex trepidus in oppidum Niniven confugit, ibíq; à filiis interfectus, dignum se exitium tulit. Per idẽ tẽpus Ezechias, æger corpore, morbo incubuerat. Cúmque Esaias ei verbum Domini añunciâsset, vitæ ejus finẽ adesse: flêsse rex traditur, ita xv. annos prorogari sibi ad vitã meruit. Quibus peractis, nonô

Sennacherib ab Angelo cæsus.

& vi-

& vigesimô imperii annô decessit: regnum Manasse filio reliquit.

Manasse rex Judæ. Is à patre multùm degenerans, relictô Dominô, culturas impias exercuit: ob quod in potestatem Assyriorum traditus, malô coactus, agnovit errorẽ populúmq; adhortatus est, utì relictis idolis Dominum colerent. Nihil sanè dignum memoriâ gessit, regnavit autem annos v. & L.

Amon rex Judæ. Amõ deinde filius ejus regnum adept' est, nec ultra biennium eo potitus: paternæ impietatis hæres, Domini negligens, suorum insidiis circumventus periit.

Josias rex Judæ. Ad Josiã filium imperium devolutum. Is admodum religiosus fuisse traditur, summáq; curâ divina administrâsse, Helchia sacerdote usus bene. Is cùm in templo librum verbi Dei scriptum, repertum à sacerdote legisset, quo continebatur, Hebræã gentem ob crebras impietates & sacrilegia delendã, piis

ad

ad Deum precibus flectúque jugi imminentem cladem avertit. Quod ubi indultum sibi per Oldã prophetissã cõperit, majore cura, utpote obligatus divinis beneficiis, cultum Dei exercuit. Igitur vasa omnia, anteriorum regum superstitionibus idolis consecrata, cremavit. Nãq; cò prophani ritus invaluerant, ut soli ac lunæ divinos honores darent, eisdémque etiã ex metallis sacraria ædificarent. Quibus Josias in pulverem redactis, sacerdotes quoq; prophanarum ædium interfecit. Sed nè sepulchris quidem impiorum pepercit: quod olim prædictum à propheta impletum animadversum est. Hujus octavô & decimô imperii annô, Pascha celebratum. Post triennium ferè, adversùs Nechao regem Ægypti, qui bellum Assyriis inferebat, in prælium egressus, priusquã inter se acies concurrerent, sagittâ i-

ctus

ctus est. Exq; eo vulnere in urbem relatus, decessit, cùm regnâsset annos 1. & xx. Joachas inde filius ejus regnum adeptus, tribus mensibus tenuit, captivitati ob impietatem destinatus. Namque eum Nechao rex Ægypti vinctum duxit. Nec multò pòst in vinculis diem functus est. Judæis stipendium annuum imperatum, rex eis Eliachim arbitriô victoris datus, qui postea mutato nomine Joachis vocitatus est. Hic Joachæ, filii Josiæ, frater fuit, fratri quàm patri propior, sacrilegio invisus Deo: igitur cùm regi Ægyptio pareret, quippe cui tributum penderet, Nabuchodonosor rex Babylonius Judæam terram occupavit armis, & per triennium jure belli victor possedit. Etenim cedente jam rege Ægypti, determinatísque inter eos imperii finibus convenerat, Judæos ad Babylonem

Joachas rex Judæ.

Eliachim seu Jehojachim, rex Judæ.

Prima translatio Judæorũ in Babyloniam sub rege Joachim. Jechonias rex Judæ.

nem pertinere. Ita cùm Joachis exactis in regno annis undecim filio ejusdem nominis locum fecisset, ísque regis Babylonii in se iram concitâsset, Deo nimirum agente, cui constitutum erat Judæam gentem captivitati & internecioni dare, Nabuchodonosor Hierosolymam cum exercitu ingressus, urbem murósque ac templum solo stravit: auri imensum modum & sacra ornamenta vel publica vel privata, puberésque omnes virilis ac muliebris sexûs transtulit: relictis, quorum imbecillitas aut ætas fastidio victoribus fuit: quæ turba inutilis servitio, exercendis colendísque agris; ne inculum esset solum, deputata. Eisdémque rex Sedechias præpositus: adeptis viribus inani tantùm umbra regii nominis concessa. Sed Joachis tribus mensibus

Hierosolyma ac templum vastatum.

Sedechias rex Judæ.

ſibus tempus imperii habuit. Is cum populo Babyloniam translatus, & in carcerem conjectus eſt: trigeſimum ſeptimum poſt annum emiſſus, atque à rege in amicitiam receptus, mensáque & conſiliis participatus, non ſinè ſolatio depulſæ calamitatis deceſſit. Interea Sedechias rex turbæ inutilis, quanquam ſinè viribus, infidô ingeniô, & Dei imemor, qui non intelligeret captivitatem ob delicta gentis illatam, poſtremis denique malis debitus, regis animum offendit. Ita ei poſt novem annos Nabuchodonoſor bellum intulit: compulsúmque intra muros confugere trienniô obſedit. Qua tempeſtate Jeremiam prophetam, qui jam ſæpius imminere urbi captivitatem pronunciaverat, conſulit, ſi quid ſpei forſitan ſupereſſet. Sed ille, cœleſtis iræ non ignarus, eadem,

Jeremias à ſuis afflictus.

dem, ſæpius interrogatus, re-ſpondit, ipſi regi ſpecialem pœnam denuncians. Tum verò Sedechias in iram excitatus, trudi prophetam in carcerem jubet; móxque eum crudelis facti piguit. Sed obſiſtentibus Judæorum principibus, quibus jam inde à principio moris fuerat bonos premere, abſolvere innocentem non eſt auſus. Iiſdem cogentibus, in lacum immenſi profundi, cœnóque ac ſordibus, atque ex eo exitiabili fœtore horridum, demiſſus eſt, ut ne ſimplici quidem morte expiraret. Sed rex, licèt impius, aliquantô tamen ſacerdotibus mitior, educi prophetam de lacu, & carceris cuſtodiæ reddi jubet. Interea obſeſſos vis hoſtium & penuria urgebat: conſumptíſque, quæ mandi poterant, fames inv luerat. Ita deſeſſis inediâ defenſoribus, oppidum...

Altera captivitas Babylonica sub Sedechia.

captum, incensúmque. Rex, ùt prophera dixerat, effossis oculis, Babyloniam translatus: Hieremias misericordia hostili carcere exemptus. Cùm eum Nebuzardan princeps regius, captivum cum cæteris duceret, delata sibi optione ab eo, utrùm in solo patrio deserto desolatóque subsistere? an secum abire in sumis honoribus vellet? residere in patria maluit. Nabuchodonosor abductô populô, residuis, quos belli conditio vel prædæ fastidium relinqui à victoribus fecerat, Godoliam ejusdem gentis præposuit, absque ullo insigni regio, aut imperii nomine: quia præesse paucis, & calamitosis, nulla dignitas erat.

Godolia rex Judæ.

SUL-

SULPITII SEVERI SACRÆ HISTORIÆ

LIBER SECUNDUS.

Captivitas Judæorum in Babylonia annorum LXX. Daniel regi carus.

CAptivitatis tẽpora prophetarum vaticiniis, atque actibus illustrata sunt. Maximè itaque Danielis egregiam ad conservandam legem perseverantiam, & in absolutione Susannæ divinum consiliũ, cæteráque ab eo gesta, ordine persequemur. Hic sub rege Joacim captus deductúsque Babyloniam, parvus admodum puer: postea ob elegantiam vultûs inter ministros regios assumptus, unáque cum eo Ananias, Misaël, & Azarias. Sed cùm eos rex delicatioribus cibis curari præcepisset, ídque Asphanæ eunucho negotii dedisset, Daniel paternarum traditionum memor, ne

ex mensa regis gentilium cibis participaret, poposcit ab eunucho, ut leguminibus tantùm uterentur. Causante Asphane, ne dissimulatum imperiũ regis consecutura macies proderet: Daniel Domino fretus, pollicetur majoris decoris sibi vultus ex leguminibus, quàm ex cibis regiis fore. Fidésque dictis affuit, ita ut minimè eorum vultus comparabiles haberentur, qui imperialibus impendiis procurabantur. Igitur à rege in honore & gratia adhibiti, prudentiâ & disciplinâ brevi omnibus regis proximis antelati. Per idem tempus Susanna quædam Joacim nupta, spectatæ fœmina pulchritudinis, à duobus senioribus appetita, cùm impudicis non acquievisset, falso crimine incessitur: iisdẽ Senioribus deferentibus, in remotis locis adolescentem cum ea deprehensum, sed illum juvenili a-

Danielis continentia.

Susannæ historia.

lacri-

lacritate ſenum manus effugiſſe. Ita ſenioribus fides habita, judiciô populi Suſanna damnatur. Quæ cùm ſecundùm legem ad ſupplicium duceretur, Daniel tũ años nat° XII. increpitis Judæis, quòd innocentẽ morti dediſſent, reducere eam in judicium, cauſámque denuo audiri poſtulat. Enim verò multitudo Judæorum, quæ tum aderat, non ſinè Domino exiſtimans puerum contemptæ ætatulæ in hanc conſtantiam prorupiſſe, favore accomodato, in conſilium revertitur. Initur denuo judicium: Danieli, ut inter majores natu reſideret, delatũ. Igitur ſepararі accuſatores jubet: unúmq; atq; alterum ex eis interrogat, ſub cujus generis arbore adulteram deprehendiſſet: ex varietate reſponſi, falſitas deprehenſa: Suſanna abſoluta; ſeniores, qui innocenti periculum creaverant, capite damna-

Judicium Suſannæ per Danielem.

Somnium Nabuchodonosoris de Regnis futuris.

mnati. Ea tempestate Nabuchodonosor somnium vidit, mysterio futurorum mirabile. Cujus interpretationem, quum per se nõ posset evolvere, ascitis ad interpretandum Chaldæis, qui magicis artibus, extísque hostiarũ scire occulta, & futura prædicere, videbantur: mox veritus, ne more hominum non vera, sed placita regi ex somnio conjectarent, visa supprimit, poposcítque ab eis, ut si vera in his divinatio esset, somnium ipsum sibi dicerent: tum demum interpretationi eorum crediturum, si priùs enunciando somnium, artis periculum fecissent. Illi verò tantam molem abnuentes, non esse id humanæ opis confitebantur. Rex mot°, quòd falsa divinãdi professione homines erroribº illuderẽt: cùm astricti præsenti negotio nihil scire se confiterentur. Ita edicto regis in eos animadversũ

pa-

palámque omnes hujus artis interficiebantur. Quod ubi Danieli compertum, regis proximum appellat: enunciationem somnii, interpretationémque ejus pollicetur. Res ad regem defertur: Daniel accersitur. jam revelatô sibi per Dominum mysteriô, visio regis refertur, solutióq;. Sed res postulat, ut regis somnium, & interpretationem prophetæ, & consequentium fidem exponamus. Viderat rex per soporem, statuam capite aureo, pectore brachiísque argenteis, ventre & femoribus æreis, cruribus ferreis, quæ in pedes partim ferreos, partim fictiles desinebat. Sed ferrum atque testa inter se confusa coire non poterant. ad extremum, imaginem lapis sinè manibus abscissus proterebat: redactáque omnia in pulverem, vento ablata. Igitur secundùm prophetæ interpretationem imago

Expositũ somnium per Danielem.

IV. Mundi imperia seu Monarchiæ.

visa, figuram mundi gerit. Caput aureum, Chaldæorum imperium est: siquidem, id primum, & opulentissimum fuisse accepimus. Pectus & brachia argentea, secundum regnum annunciant. Cyrus enim, victis Chaldæis atque Medis, imperium ad Persas contulit. In ventre æreo, tertium regnum portendi pronunciatur: idque impletum videmus. Siquidem Alexander ereptum Persis imperium, Macedoniæ vindicavit. Crura ferrea, imperium quartum: idque Romanum intelligitur omnium antè regnorũ validissimum. Pedes verò partim ferrei, partim fictiles, dividendum esse Romanum regnum, ita ut nunquã inter se coëat, præfigurant: quod æquè impletum est. Siquidem jam non ab uno imperatore, sed etiam à pluribus, sẽpérque inter se armis aut studiis dissentientibus res Romana admi-

ministratur. Denique comisceri testam atque ferrum nunquã inter se coëuntem materiam: comistiones humani generis futuræ à se invicem dissidentes, significantur. Siquidem Romanum solum ab exteris gentibus aut rebellibus occupatum aut dedentibus se per pacis speciem traditum constat: exercitibúsque nostris, urbibus atque provinciis permixtas barbaras nationes, & præcipuè Judæos, inter nos degere, nec tamen in mores nostros transire videmus. Atque hæc esse postrema tempora prophetæ annúnciant. In lapide verò sinè manibus abscisso, qui aurum, argentum, & ferrum testámque comminuit, Christi figuram esse. Is enim non conditione humana editus (siquidem non ex voluntate viri, sed ex Deo natus est) mundum istum, in quo sunt regna terrarum, in nihilum redi-

get, regnúmque aliud incorruptum atque perpetuum, id est, futurum seculum, quod sanctis paratum est, confirmabit. De quo uno adhuc quorundã fides in ambiguo est. Non credendum de futuris, cùm de præteritis convincantur. Igitur Daniel multis à rege muneribus donatus, præfectus Babyloniæ, atque omni imperio, in sumis honoribus habebatur. Ejus suffragio Ananias, Azarias, & Misaël ad sumam æquè dignitatem & potestatem provecti. Eodem ferè tempore, præclara Ezechielis prophetia extitit, revelatô ei futurorum & resurrectionis mysteriô. Extat liber magni operis, & cum cura legendus. At in Judæa, cui post excidium Jerosolymæ Godoliam præpositum, suprà memoravimus, ægre ferentes Judæi principem sibi ex stirpe non regia, arbitrio victoris datum: Ismaël

Ezechielis prophetia.

Seditio relictorum in Judæa.

Ismaël quodam duce & concitatore nefandæ conjurationis, dispositis eum in convivio insidiis, peremerunt. At hi, qui extra noxam fuerant, ultum ire facinus cupientes, properè adversùm Ismaël arma capiunt. Sed ille, quia cognovit exitium sibi imminere, relicto exercitu, quem contraxerat, non ampliùs, quàm octo comitantibus ad Amonitas confugit. Igitur populum universum metus pervaserat, ne paucorum scelus omnium exitio rex Babylonius ultum iret. nam præter Godoliam, multos ex Chaldæis cum eo interfecerant. Ita dique consilium ineunt fugiendi in Ægyptum. Sed priùs Hieremiam frequentes adeunt, sciscitantes divinum responsum. At ille verbis Dei universos hortari, in solo patrio manerent: si id fecissent, Dei præsidio tuendos, nullúmque à Babyloniis pericu-

Reliquiæ Judæorum dispersæ.

riculum fore. Sin Ægyptum peterent, omnes ibi ferro ac fame, diversóque mortis genere perituros. Sed plebs assueto malo insolens parendi salubribus consiliis, & divino imperio, profecta est in Ægyptum. Quid de ea postea actum, sacris literis siletur: nobis nihil compertũ. Hoc tractu temporum Nabuchodonosor elatus rebus secundis, statuam sibi auream imensæ magnitudinis posuit: adoraríque eam ùt sacrã effigiem præcepit. Quod cùm certatim ab omnibus depravatis adulatione omniũ animis fieret, Ananias, Azarias & Misaël prophano officio abstinuerunt, non ignorantes honorem hunc soli Deo debitum. Igitur rei ex edicto regis constituuntur: propositáque eis cõditio pœnarum, ardens caminus, ut præsenti metu adorare statuam cogerentur. Verùm illi devorari ignibus, quàm

Statua aurea Regis neglecta.

quàm piaculum cõmittere, maluerunt. Itaque vincti pedibus, in medias flamas conjiciuntur. Sed ministros infandi operis, dum promptiùs damnatos in ignem propellunt, flama absorbuit: Hebræos (mirum dictu, & incredibile, non visentibus) ignis nõ attigit, quum aspectantibus deambulantes in camino psalmum Deo dicere cernerentur. Visúsque cũ his inter ignẽ quart⁹ specie Angeli, quem Nabuchodonosor propiùs intuitus, filium Dei se vidisse confessus est. Tum rex haud dubius, divinam in re præsenti fuisse virtutem, missis per omne regnum suum edictis, facti miraculum promulgavit: confessus, soli Deo honorem deferendum. Nec multò pòst, rex objectô sibi somniô, mox voce etiam cœlo emissa admonitus, potestate regia abjecta, atque ab omni conversatione humana re-

Ananias cum suis in caminum conjectus.

Nabuchodonosoris insania & sumptus.

motus, herbis tantùm vitam sustinens, egisse pœnitentiam traditur: servatum ei nutu Dei imperium, donec impleto tempore, agnitô demum Deô, post septem annos, & regno, & statui pristino restitutus est. Hic post devictum, ùt suprà diximus, Sedeciam, quẽ captivum Babylonem transtulit, regnâsse traditur annos VI. & XX. quanquam id non in Sacra historia scriptum invenerim. Sed fortè accidit, ut dum multa evolverem, annotationem hanc jam interpolatô per ætatem libellô, sinè authoris nomine, reperirem, in quo regum Babyloniorum tempora continebantur: quam prætereundam non putavi. siquidem & Chronicis consentirent: & ita illius nobis ratio quadraret, ut per ordinem regum, quorum tempora continebat, usque in primum Cyri regis annum, LXX. annos, (tot enim

enim per Sacram historiam à captivitate usque ad Cyrum fuisse referuntur) impleret. Post Nabuchodonosor filius ejus regnum est adeptus, quem in Chronicis Evilmerodach fuisse vocitatum reperi. Hic duodecimô imperii annô diem functus, fratri minori, qui Balthasar dictus est, locum fecit. Is cùm quartô & decimô annô publicum epulum principibus ac præfectis suis daret, sacra vasa, per Nabuchodonosor de templo Hierosolymæ ablata, ac in regales usus usurpata, sed recondita in thesauris habebantur, proferri imperavit. Cùm his per luxum ac licentiam regalis convivii promiscuè omnes virilis ac muliebris sexûs, uxores concubinæque ejus uterentur, subitò rex in pariete conspicit digitos scribentes: cernebantúrque in versum ductæ literæ. Sed qui posset scripta legere

Balthasaris sacris vasis abutentis ultio.

gere, non reperiebatur. Igitur rex perterritus, magos & Chaldæos advocat. Quibus mussitantibus, nec quicquam respondentibus, regina regem admonet, esse quendam Hebræum, Daniel nomine, qui olim Nabuchodonosor occulti mysterii somnium revelâsset, jam tum ob illustrem sapientiam summis honoribus donatum. Itaque accitus Daniel, perlegit, interpretatúsque ob delictum regis, qui sacra Deo vasa temerâsset, ipsi exitium imminere, regnúmque ejus Medis ac Persis datum, quod mox consecutum est. nam eadem nocte Balthasar interîit, regnúmque ejus Darius natione Medus occupavit: Danielem illustri opinione cópertum, universo imperio præposuit, secutus superiorum regum judicium. Nam & Nabuchodonosor eum regno præfecerat, & Balthasar veste purpurea & torque-

Darius Medus rex.

que aureo donatum, tertium regni principem constituerat. Igitur hi, qui unà cum eo rerum potentes erant, exagitati invidiâ in Judæo, quòd eis alienigena captivæ gentis fuisset æquatus, regem depravatum adulatione cõpellunt, ut sibi diebus proximis triginta, divini honores darentur, neque cuiquam liceret dominum, nisi regem precari. Facilè id Dario persuasum, stultitiâ regum õnium, qui sibi divina vindicant. Igitur Daniel nõ rudis, neque inscius, Deo preces non homini deferendas: reus constituitur, edicto regis non paruisse. Multúmque abnuente Dario, cui charus acceptúsque semper fuerat, principes pervicêre, ut in lacum leonum demitteretur. Sed objecto bestiis, nullum periculum fuit. Quod quum rex cõperisset, acculatores deputari leonibus præcepit: qui

Daniel leonibus objicitur.

qui non ſimili exemplo perfuncti ſunt. nam continuò devorati, ferarum famem expleverunt. Daniel clarus antè, clarior haberi cœpit. rex antiquatô edictô ſuô, novum propoſuit: relictis erroribus ac ſuperſtitionibus, Deum Danielis colendum. Extant etiam viſiones ejus, quibus conſequentium ſeculorum ordinem revelavit: annorum etiam numerum cõplexus, intra quem Chriſtum, ſicut factum eſt, deſcenſurum ad terras pronunciavit, venturúmque Antichriſtum manifeſtè expoſuit. Quòd ſi quis ſtudioſior erit, rectiùs ibi quæſitum reperiet: nobis propoſitum eſt, rerum tantùm ordinem contexere. Darius duodeviginti annos regnâſſe traditur. Qua tempeſtate Aſtyages Medis imperabat. Hunc Cyrus, ex filia nepos ejus, regno expulit, Perſarum uſus armis: unde ſuma im-

Viſiones Danielis de Regnis futuris, Chriſto & Antichriſto.

Cyrus Rex Perſarum.

imperii ad Persas translata est. Babylonii quoque in potestatem ditionémque concessêre. Igitur initio regni, propositis publicè edictis, dat potestatem Judæis, in solum patrium redeundi; sacra etiã vasa, quæ Nabuchodonosor de templo Hierosolymæ abstulerat, reddidit. Itaque pauci tum in Judæam regressi: cæteris redeundi animus, an facultas defuerit, parum cõperimus. Erat ea tempestate apud Babylonios Beli antiquissimi regis, ex ære simulachrũ, quod superstitione hominum consecratum, Cyrus quoque adorare erat solitus, antistitum ejus dolo illusus, qui vesci effigiem illã, atque potare affirmabant: cùm diurnam pensitationẽ, quæ idolo inferebatur, clàm ipsi absumerent. Igitur Cyrus, cùm Daniele familiariter uteretur, quærit ab eo, cur simulachrum non adoraret,

Historia de Belo.

Beli idolum Daniel comminuit.

cùm

cùm manifestum viventis Dei esset indicium, absumentis ea, quæ inferebantur? Daniel ridens hominis errorẽ, negare id posse fieri, ut æs illud, id est, bruta materies, cibo uteretur, aut potu. Accersi ergo rex sacerdotes jubet: nam ferè ad septuaginta erant; adhibitóque eos terrore increpitat, quis impensa consumeret? cùm Daniel vir prudentiâ insignis, minimè id ab insensibili simulachro posse fieri contenderet. Tum illi confisi parato dolo, inferre, & obsignari à rege templum deposcunt, utì, nisi omnia postero die absumpta deprehenderentur, morte pœnas persolverẽt: dum eadẽ conditio Danieli maneret. Itaque signo regis templum obsignatur, cùm priùs Daniel, sacerdotibus insciis, pavimentum cinere aspersisset, ut introeuntium occultos aditus vestigia proderent. Igitur

poste-

postero die rex tẽplum ingressus, animadvertit absumpta, quæ idolo apponi jusserat. Tum Daniel occultã fraudẽ vestigiis prodentibus referat, sacerdotes cum uxoribus & filiis, subfosso foramine ingressos, ea, quæ idolo apposita fuerant, devorâsse. Ita omnes jussu regis interfecti, tẽplum ac simulachrum Danieli in potestatẽ datum, atque arbitrio ejus dirutum. Interea Judæi, quos ex permissu Cyri in patriam regressos suprà memoravimus, urbẽ ac tẽplum restituere aggressi, ùt pauci atque inopes, parum proficiebant: donec centesimô ferè annô, Artaxerxe rege Persis imperitante, per eos, qui vicinis locis præerant, ab ædificando sunt deterriti. Etenim tum Syria atque omnis Judæa sub Persarum imperio per magistratus ac præsides regebatur. Igitur his consilium fuit, regi Artaxer-

Reædificatio templi impedita.

taxerxi ſcribere, non oportere Judæis reſtituendæ urbis ſuæ copiã dari, nè pro contumaci ingenio, reſumptis viribus, aliis gentibus imperare ſoliti, non paterentur ſub alieno imperio degere. Ita cõprobatô à rege præſidum conſiliô, prohibita urbis ædificatio, uſque in ſecundum Darii regis annum dilata eſt. Sed hoc tractu tẽporum qui reges Perſis imperaverint, inſeremus, quò faciliùs annorum ſeries in ordinẽ contexta prodatur. Poſt Darium Medum, quẽ duodeviginti annos regnâſſe ſignificavimus, Cyrus uno & triginta annis rerum potitus eſt. Scythis bellum inferens, in prælio cecidit, ſecundô annô poſtquã Tarquinius Superbus Romæ regnare cœperat. Cyro Cambyſes filius ejus ſucceſſit, regnavítque annos novem. Hic cùm Ægyptum, atque Æthiopiã bello preme-

Perſarum Reges.

Cambyſes Rex Perſarum.

meret & subegisset, victórq; in Persas reverteretur, casu seipsum vulneravit, ex eóque ictu perîit. Post hujus mortem Magi duo fratres, * natione Medi, menses septem Persarum regnum obtinuerunt. Ad hos interficiendos septem nobilissimi Persæ conjuraverunt, quorum princeps fuit Darius Hystaspis filius, natus ex fratre patruele Cyri, omniúmq; consensu regnum ei delatum: regnavit annos sex & triginta. Hic ante quadrienium, quàm decederet, apud Marathonam pugnavit, celeberrimô Græcis Romanísque historiis præliô. Id gestum post Romã conditã annô ferè ducentesimô & sexagesimô, Macherino & Augurino consulibus. abhinc annos, si tamen investigatio Romanorum consulum non fefellit, DCCC. LXXX. & VIII. Omne enim tẽpus in Stiliconem consulem direxi. Post

* Comites & Oropastes.

Darius Hystaspis F. Rex Persarum.

Xerxes rex Pers.

Da-

Darium Xerxes fuit, ísque unũ & viginti annos regnâsse traditur: quanquam in plerisque exemplaribus viginti & quinque años imperii ejus fuisse reperi. Huic successit Artaxerxes, cujus suprà mentionẽ fecimus. Hic cùm inhiberi ædificationem urbis Judææ, templíque jussisset, suspensum opus usque in secundum Darii regis annum pependit. Sed ut usque ad eum temporum ordo connexus sit, Artaxerxes regnavit annos unum & quadraginta. Xerxes duobus mensibus. Póstque eum Sogdianus septem mensibus fuit. Darius deinde, sub quo templum est restitutum, regnum adeptus est, cui Ochus tum nomen erat. Hic cùm ex Hebræis tres adolescentes spectatæ fidei, corporis custodes haberet, 4. unúsq; ex his prudentiæ documento admirationem regis in se convertisset, delata sibi

Artaxerxes cognomento Longimanus, Rex Pers.

Darius Ochus rex Pers. 4. *Zorobabel.*

bi optione petendi si quid animo concepisset, ingemiscens patriæ ruinis, copiã restituendæ urbis popoſcit, meruítque à rege, ut ſubregulis ac præſidibus impe taret, ut ædificationẽ ſacræ ædis præbitis impendiis maturarent. Ita templum quadrienniô conſumãtum, ſextô pòſt annô, quàm Darius regnare cœperat, ídq; Judæis ſatis viſum: & quia magnæ molis erat urbẽ reſtituere, diffiſi viribus, opus multi laboris incipere non auſi, templo continebantur. Per idẽ tempus Eſdras ſcriba legis poſt viginti ferè annos, quàm tẽplum fuerat conſumãtum, defuncto jam Dario, qui undeviginti annis rerum fuerat potitus, permiſſu Artaxerxis ſecundi, non illius, qui inter duos Xerxes fuit, ſed hujus, qui Dario Ocho ſucceſſerat, Babyloniâ profectus, mulíſque eum ſequutis, Hieroſoly-

Reſtauratio templi Hieroſol.

Eſdras.

Artaxerxes rex Perſarũ.

mam pervenêre. Vasa quoque diversi operis, & dona, quæ rex tẽplo Dei miserat, cum duodecim Levitis. Vix enim hic numerus ex illa tribu repertus traditur. Is cùm reprehendisset Judæos gentilium connubiis permixtos, multis increpitos, renunciare istiusmodi matrimoniis, ac filios ex his susceptos extrudi jubet; omnésque dicto paruêre. Purgatus populus, veteris legis ritum agebat. Cæterùm Esdram nihil super reficienda urbe egisse cõperio: credo potiorẽ curã ratus, plebem corruptis moribꝰ reformare. Erat ea tẽpestate apud Babyloniam Neemias minister regius, genre Judæus, Artaxerxi merito obsequiorũ charissimus. Is Judæos percontatus, quis paternæ urbis status esset, ubi cõperit, in iisdem ruinis jacere patriam, totis sensibus conturbatus, cum gemitu multísque lacry-

Lex restituta Judæis.

Restitutio Hierusalem.

lacrymis orâsse ad Deum traditur, delicta gentis suæ reputans, misericordiámque divinã efflagitans. Igitur quum eũ rex inter epulas mæstũ extra solitũ animadvertisset, poposcit ab eo; causam dolorũ ut exponeret. Tũ ille adversa gentis suæ, & ruinã civitatis deflere, quæ jam per annos ferè ducentos & sexaginta solo strata, malorum testimonium, spectaculũ inimicis præberet: daret sibi eundi & restituendæ ejus potestatẽ. Paruit rex piis precibus: statímque eum cum præsidio equitũ, quò tutiùs iter ageret, dimisit: datis ad prætores epistolis, ut necessaria præberent. Is cùm Hierosolymã pervenisset, viritim populo opus urbis distribuit, & certatim jussa omnes curabant: jámque ad mediũ machinæ processerant, quũ flagrante invidia, gentiũ vicinæ urbes conspirant, opera interrũpere,

Neemias urbem Hierosolymam munit.

pere, Judæos ab ædificando deterrere. Sed Neemias, dispositis adversùm incursantes præsidiis, nihil territus, cœpta explicuit *: cõsumatóq; muro, & valvis portarũ perfectis, per familias construendis interiùs domibus urbẽ dimensus est. Censuítque populum minimè urbi parem. Neq; enim ampliùs, quàm ad quinquaginta millia promiscui sexûs atque ordinis reperta. Tantum ex illo quondam imãmi numero frequentibus bellis absumptum, aut captivitate detentũ. Nam olim hæ duæ tribus, quarum hoc residuũ fuit, quum ab his decẽ tribus separatæ sunt, CLX. XXX. millia virorum armaverant. Adeò ob peccatũ internecioni & captivitati datæ, ad hanc usque paucitatẽ devenerant. Sed hæc, ut dixi, plebs duarum tribuum fuit: decem verò priùs ductæ, per Parthos, Medos, Indos, atq; Æthio

* Absolvit.

thiopas dispersæ, nunquã in solũ patrium sunt regressæ: hodiéque barbararum gentiũ imperiis continentur. Sed consumatio restitutæ urbis XXX. & II. imperii Artaxerxis annô refertur. A quo tempore usque ad Christi crucẽ, id est, Fusium Geminium & Rebellium consules, anni CCCXC & VIII. Cæterùm à restitutione tẽpli usque in eversionem, quæ sub Vespasiano, consule Augusto, per Titum Cæsarem consumata est, anni CCCC. LXXX. & III. Prædictum id olim est à Daniele, qui ab instauratione templi usque in eversionem LX. & IX. hebdomadas 14. futuras pronunciaverat. A die autem captivitatis Judæorũ, usque in tempus restitutæ civitatis, fuerunt anni CCLX. Hoc tẽporum tractu, Hester atque Judith fuisse arbitramur. Quarum quidem actus, quibus potissimũ regibus connectã, non facilè per-

Supputatio temporis.

14. anno scil.

Hesteræ historia.

ſpexerim. Nam cùm Heſter ſub Artaxerxe 15. rege referatur, porrò duos hujus nominis Perſarum reges fuiſſe reperi, multa cunctatio eſt, cujus hæc temporibus applicetur. Mihi tamen viſum eſt, huic 16. Artaxerxi, ſub quo Hieroſolyma eſt reſtituta, Heſter hiſtoriã connectere: quia haud fuit veriſimile, ut ſi ſub priore Artaxerxe fuiſſet, qui ejus tempora complexus eſt, nullam tam illuſtris fœminæ mentionem retuliſſet, maximè cùm ab illo Artaxerxe inhibitam templi ædificationem, ſicut ſuprà memoravimus, conſtet: neque Heſter paſſura fuerit tum, ſi in illius matrimonio tum fuiſſet. Nunc geſta ediſſeram. Erat ea tempeſtate regi in matrimonio Vaſtis quædam, miræ fœmina pulchritudinis. Cujus cùm formam omnibus prædicaret, die quodam cùm publicum convivium

15. Artaxerxem appellant LXX, quẽ Ebræi Aſſuerũ.

Mnemõ, id eſt, Memor cognominatur.

um dabat, adesse reginã demonstrandæ pulchritudinis gratiâ jubet. Illa verò stulto rege consultior, pudens virorum oculis spectaculum corporis præbere, jussa abnuit. Qua contumelia barbarus animus permotus, uxorem matrimonio ac regia depellit. Igitur quum in locum ejus puella regis conjugio quæreretur, reperta est Hester cæteras specie vincere. Hæc Judæa, ex tribu Benjamin, utroque parente orba, à Mardochæo patruele fratre educta, quum ad regales nuptias duceretur, mandante educatore, genus ac patriam occultavit: admonita, ne paternarum traditionum imemor, etsi in matrimoniũ alienigenæ captiva succederet, gentilium cibis participaret. Igitur juncta regi, brevi (ùt fit) vi pulchritudinis totum ejus animum facilè cœpit: adeò ut eam æquatam imperio, insi-

I. Esther & Mardochæus.

gni regio, veste purpurea donaret. Qua tempestate Mardochæus inter proximos regis erat, pro virili portione negociorũ familiarium curator. Is cõpositas à duobus spadonibus regi insidias prodiderat: atque ex eo charior, summísque honoribus donatus. Erat ea tempestate regi Haman quidã perfamiliaris, quem æquatum sibi, adorari more regũ præceperat. Id Mardochæus unus ex omnibus facere fastidiens, odia Persæ in se graviter accenderat. Igitur Haman ad perniciem Hebræi animum intendens, regẽ adiit: affirmátque, esse in regno ejus hominũ genus, pravis superstitionibus, Deo hominibúsque invisum, externis legibus vivens, dignum exitio. Rectum esse, omnes hujus gentis internecioni dare: éxque eorum bonis imensas opes pollicetur. Facilè id barbaro persvasum. Edi-

ctum

ctum emittitur: Judæos necandos. Missíque continuò, qui per omne regnum ab India usq; Æthiopiam edictũ promulgarent. Id ubi Mardochæo compertum, consciſſis veſtibus ſacco obvolvitur: conſpersúsque cinere pergit ad reginã, ibíq; ejulatu multo, cuncta queſtibus replet: Facinus indignum, imeritam gentem perire, neque ullam pereundi cauſam dari. Heſter lamentantis voce excita, rem, ùt erat, cognoſcit. Tum verò anceps cõſilii: quia adeundi regem poteſtas non erat (etenim more Perſarum, reginæ introire ad regẽ, niſi acceſſitæ, non licet: nec tamen, quum fuerit regi libitum, ſed ſtatuto tempore admittitur) & fortè tum ita evenerat, ut diebus triginta proximis ſeparata à conſpectu regis Heſter haberetur. Igitur audendum aliquid pro civibus rata, etſi certa

pestis adesset, pulchro in negotio occumbere parat: invocatô priùs Dominô, aulam 4. regis ingreditur. At barbarus re insolita perculsus, paulatim blandimento muliebri delinitus, postremò ad cœnam reginæ perducitur: unáq; cum illo Haman ille regi charus, & Judææ genti infestus. Igitur quum jam post epulas multis poculis convivium calere cœpisset, Hester genibus regis advolvitur, gentis suæ perniciem deprecatur. Rex verò nihil se petenti, siquid ultrà petteret, negaturum pollicetur. Tum Hester arrepto tempore, Hamanis mortem flagitat, in ultionem gentis, quam perditam cupiêrat. Sed rex amici memor, paulisper cunctatur: deliberandíque gratiâ modicùm secessit. Deinde regressus, vidit Haman reginæ genua complexũ: succensus ira, & appetitam regi

4. atriũ interius.

nam-

nam clamitans, morte eum affici jubet. Et tum regi compertũ erat, pœnã crucis per Haman Mardochæo paratã. Ita Haman eidem cruci affigitur, omniáque bona ejus Mardochæo data, Judæíque sunt absoluti. Artaxerxes regnavit annos duos & sexaginta, eidémque Ochus successit. Huic rerum ordini rectè Judith actus conferam: Traditur enim, post captivitatem fuisse: sed quis eo tempore Persis regnaverit, historia divina non edidit. regem tamen, sub quo illa gesta sint, Nabuchodonosor nuncupat, nõ utique eum, qui Hierosolymam cœperit. Sed nullum hoc nomine post captivitatem apud Persas regnâsse reperio, nisi si ob impatientiã & pariles conatus, quicunque ille rex, Nabuchodonosor à Judæis vocitatus est. Plerique tamen Cambysen, Cyri regis filium, putant esse: quòd

Haman sua cruce suspẽditur.

Ochus.

victor Ægyptum atque Æthiopiã penetraverit. Sed huic opinioni eadẽ sacra historia repugnat, nã duodecimô regis illius annô, Judith fuisse signatur. Porrò Cambyses non ultra novem annos rerum potitus est. Unde, si in historia opinari licet, sub Ocho rege, qui post Artaxerxem secundum fuit, hæc gesta crediderim: idque vel ex hoc conjicio, quòd idem Ochus (ùt in secularibus quibusdã scriptis legi) natura im̃itis, cupidúsque bellorũ traditur. Nam & arma finitimis intulit, & Ægyptum, quæ ante multos annos desciverat, bello recuperavit. Quo tempore etiã sacra eorum, & Apim in Deum receptum, irrisisse traditur: quod postea Baguas, Ispado ejus, natione Ægyptius, indignatus, contumeliam gentis morte regis ultus est. Meminit autem hujus Baguæ historia divina: nam cùm Holo-

fer-

fernes, jussu regis adversùs Judæos duxerat exercitum, Baguam in iisdem castris fuisse memoravit. Unde non imeritò in argumentũ nostræ opinionis adduxerim, ut rex ille Nabuchodonosor nuncupatus, Ochus fuerit, sub quo Baguam fuisse mũdiales historici prodiderunt. Cæterùm illud nemini mirũ esse oportebit, quòd scriptores secularium literarum, nihil ex his quæ sacris voluminibus scripta sunt, attigerunt: Dei Spiritu prævalente, ut intaminata ab ore corrupto, & falsis vera miscẽte, intra sua tantùm mysteria cõtineretur historia, quæ separata à mundi negotiis, & sacris tantùm vocibus proferenda, permisceri cum aliis velut æquali sorte non debuit. Etenim erat indignissimũ, ut alia agentibus, aut alia quærentibus, hæc quoque cum reliquis miscerentur. Sed

Justinus. Ælianus. Plutarchus.

pergam ad cætera, ac Judith gesta, ùt potero, paucis absolvã. Igitur reversis, ùt suprà memoravimus, in solũ patriũ Judæis, necdum cõposito rerũ aut urbis statu, rex Persarum Medis bellum infert, atque adversùs regẽ eorũ Arfaxat nomine, acie confligit: secundo eventu, perempto rege, gentem imperio adjungit. Idem reliquis nationibus facit, præmisso Holoferne, quẽ principẽ militiæ delegerat, cum millibus peditũ centum & viginti, equitum duodecim. Is Cilicia & Arabia bello vastatis, multas urbes aut vi capit, aut metu in deditionem compellit. Jámq; Damascum admotus exercitus, magno Judæos terrore perculerat. Sed impares ad resistendum, neq; ad deditionem acquiescentibus amicis, expertis quippe usq; ante captivitatis mala, ad templũ 17. frequentes concurrunt. Ibi comu-

Ochus rex Pers.

17. Jerosolymitanum.

cõmuni gemitu, permixtóque ululatu, divinum auxiliũ implorant: satis se Domino ob peccata vel crimina dedisse pænarũ, reliquiis saltem servitio nuper exemptis parceret. Interea Holofernes Moabitis in deditionẽ acceptis, atque adversùm Judæos in societatẽ belli assumptis, quũ ab eorum principibus inquireret, quibusnam viribus freti Hebræi, deditioni animos non dedissent, Achior 19. quidã comperta edisserit, Judæos Dei cultores pio à patribus ritu institutos, olim in Ægypto pependisse servitium: inde divino munere eductos, ac siccatum mare pedibus emensos: postremò, omnibus gentibus devictis, habitatas majoribus terras recepisse. Exin, vario rerum statu floruisse, aut concidisse, atque iterum malis emersisse: secundùm merita, iratum aut placatum Deum vicissitudine

19. Achior dux filiorum Ammon. Ejus de Judæis testimonium.

ne expertos, dum peccantes incursionibus hostium aut captivitatis coërcẽtur, propitio numine semper invicti. Cæterùm, si præsenti tempore absq; peccato sint, nullo modo eos posse superari: sin aliter se habeant, facilè vincendos. Ad hæc Holofernes ferox multis victoriis, nihil sibi invictum ratus, irâ accensus, cur ex peccato potissimũ Judæorum pendere illius victoria putaretur, propelli Achior in castra Hebræorum jubet, ut cum his periret, quos vinci non posse affirmaverat. Ac tum Judæi montes petiverant. Ita quibus id negotii datum, ima montium successêre, ibíque vinctum Achior reliquerunt. Quod ubi Judæi animadverterunt, exemptum vinculis in 22. collem perducunt. Causas rei quærentibus, gesta exponit, receptúsque parem exitum opperiebatur. Is post victoriam circum-

22. Betbuliam.

cumcisus, Judæus factus est. Igitur Holofernes difficultate locorum comperta, quia adiri præcelsa non poterant, montes militibus circumdat, & summa cura Hebræos aquationib' prohibet, eóque maturiùs obsidionem sensêre. Itaq; victi penuriâ aquæ, ad Oziam principem concurrunt, proni omnes ad deditionem. Ille verò opperiendum paulisper, & divinum auxilium expectandum respondens: quinto demum die deditionis tẽpus cõstituit. Quod ubi Judith compertum, quæ viro vidua, prædives opibus, insignis specie, sed moribus quàm vultu illustrior, tum in castris erat, arctis suorum rebus etiam certo sibi exitio audendum aliquid & tentandum rata, caput comit, vultu expolitur, comite ancilla castra hostiũ ingreditur. Statímque ad Holofernem deducta, perditas res suorum memo-

Achior sacra Judæorum suscipit.

rat, se transfugio vitæ consuluisse. Deinde à duce poscit liberũ extra castra nocturno tempore egressũ orãdi gratiâ. mãdatũ id vigilibus, portarúmq; custodibus. Sed ubi per triduũ, egrediendi ac redeundi consuetudinẽ sibi, barbaris fidem fecit, Holofernẽ cupido incessit, dediticiæ corpore abuti. Etenim forma excellenti Persam facilè permoverat. Ita ad ducis tentorium per Baguam eunuchum deducitur, initióque convivii, barbarus multô se vinô obruit. Tũ remotis ministris, priusquam vim mulieri inferret, somno captus est. Judith tempore arrepto, caput hostis desecat, secúmque aufert. Et cùm secundùm consuetudinẽ castris egredi crederetur, incolumis ad suos regressa est. Postero die Hebræi, caput Holofernis de superioribus ostentantes, eruptione facta, ad castra hostiũ pergunt. Tum verò bar-

Holofernes à Juditha capite obtruncatur.

barbari ſignum pugnæ poſcentes, tabernaculum ducis frequentes aſſiſtunt. Ubi truncum corpus repertum, fœda formidine in fugã verſi, terga hoſtibus præbuerunt. Judæi fugientes perſecuti, cæsísque multis millibus, caſtris ac præda potiti, Judith ſumis laudibus celebrata, centum & quinque annos vixiſſe traditur. Hæc, Ocho rege, ùt opinamur, geſta ſunt, annô imperii ejus duodecimô. A tempore Hieroſolymæ reſtitutæ, uſque in id bellum fuerunt anni duo & viginti. Cæterùm Ochus viginti & tres annos regnavit. Fuit autem ultra omnes cruentus, & pluſquam barbaro animo. Hunc Bagua ſpado ægrotantem venenis ſuſtulit. Poſt eum Arxes, filius ejus, trienniô imperium tenuit. Darius annos quatuor. Adversùm hunc Alexander Macedo acie conflixit. Eô victô Perſis imperium ademptum:

Arxes & Darius.

ptum: quod ab initio Cyri steterat annos ducentos & quinquaginta. Alexander victor ferè omnium gentium, adîisse Hierosolymæ templum dicitur, ac dona intulisse: edixítque per omnem imperium, quod sui juris effecerat, ut Judæis ibidem degentibus liberum esset in patriam reverti. Exactô duodecimô imperii annô, septimô posteaquam Darium devicerat, apud Babyloniam defunctus est. Regnum amici ejus, qui simul cum illo maxima illa bella gesserant, partiti sunt. Inde aliquanto tempore sinè usurpatione regali susceptas partes procuraverunt, Arridæo quodam Philippo Alexandri fratre regnante, cui perimbecillo verbo tenus datum imperium videbatur: res autem penes eos erat, qui sibi exercitum & provincias distribuerant. Nec verò hic rerum status diu mansit, omnés-

Monarchia Græcorum. Alexander Magnus rex Macedoniæ.

Arridæus rex Macedoniæ.

que

que se reges appellari maluerunt. Primus in Syria post Alexandrũ Seleucus rex fuit, subjecta eidem Perside ac Babylone. Qua tempestate Judæi annuum stipendiũ trecenta argenti talenta regi dabant: nec tamen per externos magistratus, sed per sacerdotes suos regebantur, patrióque ritu vivebant, donec plerique eorũ longa rursum pace corrupti, miscere omnia seditionibus, & turbare cœperunt: affectantes summum sacerdotium libidine, avaritia, & dominandi cupidine.

Seleucus rex Syriæ.

Seleuco Judæi stipendium pendunt.

Seditio Judæorum.

Namque primùm sub rege Seleuco, Antiochi Magni filio, Oniã sacerdotem, virum sanctum atque integrum, Simon quidam falsis apud regem criminibus insimulatum, extinguere nequiverat. Interjecto deinde tempore, Jason frater Oniæ, Antiochum regem, qui Seleuco fratri successerat, adiit, augmentũ stipendii

Antiochus rex Syriæ.

dii pollicens, si sibi summum sacerdotium traderetur. Et quanquam insolitum, neque antè permissum cuiquam erat perpetuo sacerdotio non fungi: solicitus tamen regis animus, atque æger avaritiâ, facilè superatus est. Ita depulso Onia, Jasoni sacerdotium est mandatum. Is fœdè admodum cives patriámque laceravit. Dein quum per Menelaũ quendam, Simonis illius fratrem, promissam regi pecuniã misisset, patefactâ semel ambitioni viâ, iisdem artibus, quibus Jason priùs, Menelaus quoque sacerdotium obtinuerat. Nec multò pòst, quum is promissum argenti modum non reddidisset, loco pellitur. Lysimachus substituitur. Inde inter Jasonem & Menelaum fœda fuêre certamina, donec Jason profugus patriâ excessit. His initiis corruptis moribus, eo usque processum, ut pleriq;

riq; popularium ab Antiocho poscerent, permitti sibi more gentilium vivere. Quod quum rex petentibus annuisset, certatim pessimus quisque delubra extruere, idolis supplicare, legem profanare occœperat. Interea Antiochus rediens ab Alexandria (namque tum bellum regi Ægyptio intulerat, quod jussu senatûs & populi Romani deposuit, Paulo & Crasso consulibus) Hierosolymam adiit, cùm discordantem superstitionib⁹ susceptis populum reperisset, legem Dei destruens, & his favens, qui impia sequebantur, omnia templi ornamenta detraxit, ac multa cæde urbem vastavit. Id gestum ab excessu Alexandri annô centesimô unô & quinquagesimô, Paulo (ùt diximus) Crassóque consulibus, post quiquennium ferè, quàm Antiochus regnare cœperat. Sed ut temporum ordo consertus

Sacerdotium venale.

10. Ptolemæo Philometori.

ſertus ſit, ac liqueat evidentiùs, quis hic fuerit Antiochus, regum, qui poſt Alexandrum in Syria fuerunt, & nomina & tempora enumerabimus. Defuncto, ùt ſuprà retulimus, rege Alexandro, ab amicis ejus regnum omne diviſum, ac regio nomine aliquandiu adminiſtratum eſt. Seleucus poſt novem annos in Syria rex eſt appellatus, regnavítque años duos & triginta. Poſt eum Antiochus filius ejus, annos undeviginti. Inde Antiochus, Antiochi filius, qui & Thæus cognominatus eſt, annos quindecim. Poſt hunc Seleucus filius, cognomine Gallinicus, annos unum & viginti. Item Seleucus filius Gallinici, annos tres. Hoc defuncto, Antiochus frater Gallinici Aſiam & Syriam tenuit, annos ſeptem & triginta. Hic eſt Antiochus, adversùs quem Scipio Africani frater bellavit: quo

Reges in Syria poſt Alexandrum. Seleucus cognomento Nicanor.

Antiochus.

Antiochus Thæus.

Seleucus Ceraunus

Antiochus cognomine Magnus.

quo bello victus, & imperii parte multatus est. Hic duos filios habuit, Seleucum & Antiochum, quem obsidem Romanis dederat. Ita Antiochô magnô mortuô, Seleucus ejus filius natu minor regnum adeptus est: sub quo Oniam sacerdotem à Simone insimulatum diximus. Tum Antiochus à Romanis dimissus, datúsque in locum ejus obses Demetrius Seleuci regis, qui eo tempore regnabat, filius. Seleuco mortuo, annô imperii duodecimô regnũ frater Antiochus, qui Romæ obses fuerat, occupavit. Is post quinquennium, quã regnare cœperat, ùt suprà docuimus, Hierosolymam depopulatus est. Etenim grave Romanis stipendium pensitans, ipse imensis sumptib⁹ penè necessariò cogebatur pecunias raptô quærere, neque ullã prædandi occasionem omittere. Post biennium deinde, pari rur-

Seleucus Philopater.

Reditus ad Antiochi Epiphanis tyrannidem.

ſum clade affectis Judæis, ne forte frequentibus malis cõpulſi bellum ſumerent, præſidium arci impoſuit. Inde ſacram legem evertere egreſſus, mittit edictũ, ut omnes relictis majorum ſuorũ traditionibus gentilium ritu viverent. Nec deſuêre, qui profano imperio volentes parerent. Tum verò fœdum ſpectaculum, per univerſam urbẽ palàm in plateis Diis litabatur: ſacra etiam legis & Prophetarum volumina igni cremata. Ea tempeſtate Mathathias, Joannis filius, ſacerdos erat. hic quum à regiis cogeretur edicto parere, egregiâ conſtantiâ profana contemnens, Hebræum publicè profanantem in ore omnium jugulavit. Tum demum repertoDuce facta ſeceſſio eſt. Mathathias oppido egreſſus, multis ad eum confluentibus, ſpeciem juſti exercitûs effecerat, quêis omnibus deſtinatum erat, adver-

Lex cremata. Mathathias ſacerdos & dux Judæorum.

adversùs profanum imperium se armis tueri, & in bello potiùs occumbere, quàm impias ceremonias exercere. Interea Antiochus per Græcas quoque urbes, quæ in illius imperio erant, repertos Judæos sacrificare cogebat, inauditísque cruciatibus reluctantes afficiebat. Qua tempestate illustris illa passio septem fratrum Machabæorum, matrísque fuit: qui omnes, cùm legem Dei & instituta majorum violare suppliciis cogerentur, mori maluerunt. Ad extremum pœnas mortésque eorum comitata mater est. Interea Mathathias moritur: vicarium exercitui, quem paraverat Ducem, Judam filium substituit. Hujus ductu, adversùs regios frequentib⁹ prælliis prosperè pugnatum. Nam primùm Apollonium Ducem hostium, qui magnis copiis in conflictum descenderat, cum omni

Judas Machabæus, princeps Jud.

Prima expeditio.

exercitu delevit. Quod cùm Seron quidam, qui tum Syriæ præerat, comperisset, multiplicatis legionibus Judam aggressus, ferox, quia numero præstabat, ubi in certamen descensum, fusus ac fugatus, octingentis ferme amissis, in Syriam regressus est. Id ubi cõpertum est Antiocho, ira & dolore succensus (quippe angebatur, Duces suos cum magnis exercitibus devictos) auxilium per omne regnum contrahit, donativum militibus, exhaustis penitus thesauris, largitur. Etenim tum præcipuè graviter pecuniæ inopiâ affectus erat. Nam deficientibus Judæis ab eo, qui ei ultra trecenta argenti talenta annua pensitaverant, præterea Græcis urbibus, multisque regionibus persecutionis malo turbatis, ne gentilibus 20. quidem pepercerat: quos deserere inveteratas superstitiones, & ad unum ritũ dedu-

Secunda expeditio Judæ.

20. gentilibus aut ethnicis.

deducere tentaverat: illis quidem Antiochum apud quem nihil sancti erat, facilè relinquentibus: sed tamen omnibus metu ac clade affectis, vectigalia cessaverant. Quibus rebus æstuans (etenim ipse olim omnibus regibus opulentior, suomet scelere inopiam persenserat) copias cum Lysia partitur, eíque Syriā & bellum adversùs Judæos committit, ipse in Persas ad cogenda vectigalia profectus. Igitur Lysias duces belli delegit, Ptolemæum, Gorgiam, Doronem, & Nicanorem: his XL. millia peditum, septem equitum data. Ac primo impetu magnum Judæis terrorem intulerunt. Tum Judas cunctis desperantibus suos adhortatus, forti animo descenderent in prælium: DEO fretis nihil invictum fore. Sæpe antea à paucioribus adversùm plures bene pugnatum, Je- Tertia expeditio Judæ.

juniô indictô, celebratóque sacrificiô, in aciem descensum, fusæ hostium copiæ: Judas castris potitus, multúmque ibi auri & Tyriarum opum repertum.

Namque ex Syria negotiatores nihil de victoria dubitantes, regium exercitum sequuti, spe captivos mercandi, prædæ fuêre. Hæc ubi Lysiæ ex nunciis comperta, majore cura copias parat: annóque pòst imani exercitu Judæos aggreditur: victus denuo Antiochiam se recepit. Judas pulsis hostibus Hierosolymã regressus, purgare templum, & restituere, animum intendit 2: quod eversum ab Antiocho, profanatúmque à gentibus, fœdam sui speciem præbebat. Sed Syris arcem tenentibus, quæ continua templo, & loci naturâ superior, atque inexpugnabilis erat, adiri subjecta 3. non poterant, crebris eruptionibus prohibentib'.

Quarta expeditio Judæ.

3. loca circa templũ.

Ad-

Adversùm hos Judas validissimam suorum aciem objecit. Ita opus sacræ ædis curatum, templúmq; muro circumdatum, constitutíque, qui perpetuum præsidium armati agitarent. At Lysias multiplicato exercitu in Judæam regressus, rursum vincitur, magna clade exercitûs & auxiliorum, quæ ei à civitatibus missa in bellum conspiraverant. Interea Antiochus, quem in Persidẽ profectum suprà memoravimus, oppidum 4. Elimũ, regionis illius opulentissimũ, fanúmque ibi situm multô aurô refertum, diripere conatus, confluente undique ad defensionem loci multitudine, fugatus: insuper nuncium accepit, res vel à Lysia, vel à Lysimacho improsperè gestas. Ita ex mœrore animi, corporis morbo incubuit. Sed cùm internis doloribus angeretur, reminiscens malorum, quibus popu-

Quinta expeditio Judæ.

4. Elimaida.

lum Dei vexaverat, meritò sibi illa accidisse confitebatur. Deinde post paucos dies moritur, cùm regnâsset años undecim. Antiocho filio regnum reliquit, cui Eupator nomen fuit. Ea tempestate Judas Syros in arce positos obsidebat. Qui cùm fame atque inopiâ afficerentur, missis ad regem nunciis, præsidium implorant. Ita Eupator cum centum millibus peditum, & equitum viginti millibus, suis subsidio venit: præeuntibus aciem cum ingenti terrore elephantis. Tum Judas laxata obsidione, regi obviam tendit, primóque prælio Syros fundit. Rex petit pacem: qua infido ingenio malè usus. Perfidiam consecuta ultio: nam Demetrius Seleuci filius, quem Romanis obsidem datum suprà memoravimus, ùt audivit Antiochum decessisse, petivit, ut se in regnum remitterent. Quod cùm

Antiochus Eupator rex Syriæ.

Demetrius Soter rex Syriæ.

cùm ei negatum fuisset, clàm Româ profugit, in Syriam venit, regnúmque occupavit: Antiochô filiô, qui annum unum & menses sex regnaverat, interfectô. Hoc regnante, primùm Judæi à populo Romano amicitiã fœdúsq; petiêre, benignéq; excepta legatio: decretô Senatûs, socii atque amici appellati. Interim Demetrius adversùs Judam per Duces suos bellum gerebat. Ac primùm per Bacchidẽ quendã & Alchimum Judæum ductus exercitus: pòst Nicanor bello præpositus, in prælio occubuit. Tum Bacchides & Alchimus resumptis viribus auctíque copiis, adversùm Judam confligunt. in ea pugna victores Syri, cruentâ admodum victoriâ sunt usi. Hebræi in locum Judæ Jonathan, fratrem ejus, deligunt. Interea Alchimus cùm fœdè Hierosolymã vastâsset, moritur. Bacchides socio desti-

Jonathan sacerdos & dux Judæ.

tutus, ad regem redit. Dein post biennium rursum Bacchides bellum Judæis intulit, victus pacem petit. Quæ propositis conditionibus data, si perfugas captivósque, & omnia bello rapta redderet. Dum hæc intra Judæam geruntur, adolescens quidam Rhodi educatus, nomine Alexander, Antiochi se esse filium dictitans, (quod falsum erat) adjutus opibus Ptolemæi regis Alexandrini, in Syriam cum exercitu venit_9: Demetrium bello superatum occidit, cùm regnâsset annos XII. Hic Alexander 9. priusquam adversùs Demetrium consligeret, fœdus cum Jonatha fecerat, eúmque veste purpurea & insignibus regiis donaverat, ob quod eum Jonathas auxiliis juverat: victóque Demetrio, primus omnium congratulatum occurrerat. Neque postea Alexander datã fidẽ violavit. Ita quinquenniô, quô rerum

9. cognomine Veles. Alexander rex Syriæ.

rerum potitus eſt, res Judæorum tranquillæ fuerunt. Igitur Demetrius Demetrii filius, qui poſt mortẽ patris Cretam cõfugerat, hortante Laſthene Cretenſium Duce, regnum patrium bello repetens, impar viribus, Ptolemæum Philometorem regẽ Ægypti, Alexandri ſocerum, jam tum genero infeſtum, ut ſibi ſit auxiliô, implorat. Ille verò non tam ſupplicis precibus, quàm ſpe Syriæ occupandæ illectus, copias cum eo jungit: ac filiam Alexandro nuptam, dat Demetrio. Adversùs hos Alexander acie confligit. eô præliô cadit Ptolemæus, vincitur Alexander, & paulò pòſt interficitur, cùm regnâſſet años v. vel, ùt in pleriſque authoribus reperi, novem. Demetrius regnum indeptus, Jonathan benignè habuit, fœdus cum eo fecit, Judæos legibus ſuis reddidit. Interea Tryphon, qui partium A-

Demetrius Nicanor rex Syriæ.

Demetrius rex.

lexandri fuerat, præfectus Syriæ regno, eum bello prohibiturus, contra Jonathan in prælium descendit, terribilis XL. millium exercitu. Tryphon, ubi se imparem cernit, pacẽ simulat: receptúmque in amicitiã, invitatúmque Ptolemaidã, interfecit. Post Jonathan, summa rerum ad Simonem fratrẽ defertur. Is funus fratris magnificè curavit: septémq; illas pyramidas nobilissimi operis extruxit, in quibus & fratrũ & patris ossa condidit. Tum Demetrius, refecto cum Judæis fœdere, contemplatione cladis à Tryphone illatæ (nam post Jonathæ necem urbes eorum atque agros bellô vastaverat.) annua eis vectigalia in perpetuum remittit. Etenim usque ad id tempus, regibus Syriæ, nisi cùm armis resisterent, stipendiũ pensitaverant. Id gestum Demetrii regis annô secundô. quod ideo signavimus, quia

Simon sacerdos & dux.

Judæorum libertas.

quia usq; in hunc añum per tẽpora Asianorũ regũ cucurrim', ut ratio tẽporũ digesta luceret. Nunc autẽ per tẽpora eorum, qui Judæis vel põtifices vel reges fuerunt, usq; ad Christi nativitatẽ rerũ ordinẽ digerimus. Igitur post Jonathã, Simõ frater ej', ùt suprà dictũ est, Hebræis præfuit jure Põtificis. id enim ei tũ à suis, tũ & à populo Romano honoris delatum. Hic cùm secundô Demetrii regis añô civibus præesse cœpisset, post octo annos insidiis Ptolemæi circumventus occubuit. Huic Joannes filius successit. qui cùm adversùm Hyrcanos, gentem validissimã, egregiè pugnâsset, Hyrcani cognomen accepit. Mortu' est, annos VI. & XX. rerum potitus. Post hunc Aristobulus Pontifex substitutus, primus õnium post captivitatem regium nomen assumpsit, capitíque diadema imposuit. Exactô annô diem fun-

Joannes Hyrcanus Pontifex & princeps Judæorum.

Aristobulus rex primus, & Pontifex Judæorum.

Alexander rex & Pontif. Judæor.

ctus est. Alexander deinde, frater ejus, rex pariter & Pontifex fuit: regnavit annos VII. & viginti, in cujus actibus nihil, præter crudelitatem, memoriâ dignum reperi. Hic, cùm Aristobulum & Hyrcanum parvos filios reliquisset, Solina 10. sive Alexãdra uxor ejus regnum per novẽ annos tenuit. Post hujus obitum, fœda inter fratres de regno certamina. Ac primùm Hyrcanus imperium obtinebat, mox ab Aristobulo fratre pulsus, confugit ad Pompejum: qui tum Mithridaticô bellô confectô, pacatáq; Armeniâ & Pontô victor omnium gentium, quas adiêrat, ultrorsum pergere, & vicina quæque Romano imperio adjungere cupiens, causas belli & materiam incendii quærebat. Igitur Hyrcanum libens excepit, ductúque ejus Judæos aggreditur: urbe capta, atque arce, templo pepercit:

10. Salome. Alexandra regina.

Hyrcanus rex Jud.

cit: Aristobulum vinctum Romã mittit, Hyrcano jus Pontificatûs restituit: impositóque Judæis stipendiô, procuratorẽ eis Antipatrum quendam Ascolonitem præposuit. Hyrcanus quatuor & triginta annos rerum potitus, dum adversùm Parthos bella gerit, capitur. Tum Herodes alienigena, Antipatri Ascolonitæ filius, regnum Judææ à Senatu & populo Romano petîit, accepítque. Hunc primum Judæi externum regẽ cœperunt habere. Etenim jam adventante Christo, necesse erat, secundùm vaticinia Prophetarum, suis eos Ducib⁹ privari, ne quid ultrà Christum expectarent.

Antipater Judææ procurator.

Herodes rex Jud.

Sub hoc Herode: annô imperii ejus tertiô & xxx. CHRISTUS natus est, Sabino & Rufino Consulibus, VIII. Kalend. Januarias. Verùm hæc, quæ Evangeliis ac deinceps Apostolorum

Christus natus.

Evangeli. ca historia Christi.

rum actibus continentur, attingere non aus, ne quid forma præcisi operis, rerum dignitatibus diminueret, reliqua exequar.

Herodes post nativitatem Domini regnavit annos IV. Nã omne imperii ejus tempus VII. & XXX. anni fuerunt. Post quem Archelaus tetrarcha annis IX. Herodes annis XX. & IV.

Archelaus Tetrarcha & Herodes Antipas.

Hoc regnante, annô regni octavô & decimô, DOMINUS crucifixus est. Fusio Gemino, & Rebellio Gemino consulibus. A quo tempore usque in Stiliconẽ consulem, sunt anni CCCLXVII. Apostolorum actus Lucas edidit, usque in tempus, quo Paulus Romam deductus est, Nerone imperante. qui non dicam regum, sed omnium hominum, & vel imanium bestiarum sordidissimus, dignus extitit, qui persecutionem in Christianos primo inciperet: nescio an & postremus ex-

Christus crucifixus

Actus Apostolici. Nero Imperator ejúsque scelera.

expleturus sit. Hujus vitia, ut pleniùs exponerem, res admonebat, nisi non esset hujus operis tam vasta ingredi: id tantùm annotâsse contentus sum, hunc per omnia fædissima & crudelissima eò processisse, ut matrem interficeret: 20. pòst etiam Pythagoræ cuidam, in modum solennium conjugiorum nuberet, inditúmq; Imperatori flamẽum, dos & genialis thorus, & faces nuptiales: cuncta deniq;, quæ vel in fœminis nõ sinè verecundia conspiciuntur, spectata. Reliqua verò ejus, incertum pigeat an pudeat magis, disserere. Hic prim° Christianorum nomen tollere aggressus est: quippe semper inimica virtutibus vitia sunt, & optimi quique ab improbis quasi exprobrantes aspiciuntur. Namque eo tempore Divina apud urbem religio invaluerat, Petro ibi episcopatũ gerente: & Paulo, posteaquam

Sub Nerone persecutio Ie Christianorum.

20. etiam uxorẽ Senecam Præceptorem & Lucanũ.

Petrus & Paulus Romæ.

ab

21. Festi ab injusto præsidis 21 judicio Cæsarē appellaverat, Romam deducto, ad quē tum audiendum plures conveniebant: qui veritate intellecta, virtutibúsque Apostolorum, quas tum crebrò ediderant, permoti, ad cultum Dei sese conferebant. Etenim tum illustris illa adversùs Simonem, Petri ac Pauli congressio fuit.

Simon Magus Romæ. Qui cùm magicis artibus, ut se Deum probaret, duobus suffultus dæmoniis evolâsset, orationibus Apostolorum fugatis dæmonibus, delapsus in terram, populo inspectante disruptus est. Interea abundante jam Christianorum multitudine, accidit, ut Roma incendio conflagraret, Nerone apud Antium constituto. Sed opinio omnium invidiam incendii in Principem retorquebat, credebatúrque Imperator gloriā innovandæ urbis quæsîsse. Neque ulla re Nero efficiebat,

bat, quin ab eo jussum incendium putaretur. Igitur vertit invidiã in Christianos, actæq; in innoxios crudelissimæ quæstiones: quin & novæ mortes excogitatæ, ut ferarum tergis contecti, laniatu canum interirent. Multi crucibus affixi, aut flamâ usti. Plerique in id reservati, ut cùm defecisset dies, in usum nocturni luminis urerentur. Hoc initio in Christianos sæviri cœptum. Pòst etiam latis legibus religio vetabatur: palámque edictis propositis, Christianũ esse non licebat. Tum Paulus & Petrus capitis damnati: quorum uni cervix gladio desecta, Petrus in crucẽ sublatus est. Dum hæc Romæ geruntur, Judæi, præsidis sui Gessii Flori injurias non ferentes, rebellare cœperunt. Adversùs eos Vespasianus proconsulari imperio à Nerone missus, multis gravibúsque præliis devictos, coẽgit

Prima persecutio Christianorũ. Annus Christi LXVIII.

Judæorũ rebellio.

Neronis mors.

git intra muros Hierosolymæ confugere. Interim Nero jam etiam sibi pro conscientia scelerum invisus, humanis rebus eximitur: incertum an ipse sibi mortẽ consciverit. Certè corpus illius interemptum. Igitur post excessum Neronis, Galba imperium rapuit: mox Otho, Galbâ interfectô, occupavit. Tunc Vitelli' ex Galliis, fretus exercitibus, quibus præerat, urbẽ ingressus, Othone interfecto, sumam rerum usurpavit: quæ posteaquam ad Vespasianum delata, licèt malô exemplô, bono tamen affectu Reip. ab improbis vindicandæ, cùm Hierosolymã obsideret, sumit imperium: &, ùt mos est, diademate capiti imposito, ab exercitu Imperator consalutatus, Titum filium Cæsarẽ facit: eidem pars copiarum, & obsidẽdæ Hierosolymæ negotium datum. Vespasianus Romã profectus, sumo

Galba, Otho, Vitellius, Imperatores.

Vespasianus Imp.

favo-

favore ſenatûs & populi recepi, cùm ſe Vitellius interfeciſſet, imperium confirmavit. Interea Judæi obſidione clauſi, quia nulla neque pacis neque deditionis copia dabatur, ad extremũ fame interibant, paſsímq; viæ oppleri cadaveribus cœpêre, victô jã officiô humandi: quin omnia nefanda inſuper auſi, ne humanis quidẽ corporibus pepercerunt, niſi quæ ejuſmodi alimentis tabes præripuerat. Igitur defeſſis defenſoribus irrupêre Romani. Ac tum fortè in diẽ Paſchæ omnis ex agris aliiſque Judææ oppidis multitudo convenerat: nimirum ita Deo placitum, ut eo tẽpore, quo Dominum crucí affixerat, gens impia internecioni daretur. Phariſæi aliquantiſper pro tẽplo acerrimè reſtiterunt: donec obſtinatis ad mortem animis, ultro ſe ſubjectis ignibus intulerunt. Nu-

Excidium Hierosolymorũ.

merus peremptorum ad undecies centena millia refertur: capta verò c. millia, ac venumdata. Fertur Titus adhibitô consiliô priùs deliberâsse, an templum tanti operis everteret. Etenim nonnullis videbatur, ædem sacratã, ultra omnia mortalia illustrem, non debere deleri: quæ servata modestiæ Romanæ testimonium, diruta perennem crudelitatis notã præberet. At contrà alii, & Titus ipse, evertendum templum in primis censebant, quò pleniùs Judæorum & Christianorum religio tolleretur. Quippe has religiones, licèt contrarias sibi, ab iisdem tamen auctorib' profectas, Christianos ex Judæis extitisse: radice sublata, stirpem facilè periturã. Ita Dei nutu, accensis õnium animis, templum dirutum, abhinc 8. annos trecentos triginta & unum. Atque hæc ul-

Templi eversio anno Christi LXXI. 8. à cõsulatu Stiliconis.

ti-

tima templi eversio, & postrema Judæorum captivitas, quæ extorres patriâ, per orbem terrarum dispersi cernuntur, quotidie mundo testimonio sunt, non ob aliud eos, quàm ob illatas Christo impias manus, fuisse punitos. nã sæpe aliàs cùm propter peccata captivitatibus traderentur, nunquã tamen ultra septuaginta annos servituris pœnã pependerunt. Interjecto deinde tempore, Domitianus, Vespasiani filius, persecut' est Christianos. Quo tempore Joannem Apostolum atque Evangelistam, in Pathmum insulã relegavit: ubi ille arcanis sibi mysteriis revelatis, librum sacræ Apocalypsis (qui quidem à plerisque aut stultè aut impiè non recipitur) conscriptum edidit. Non multô deinde intervallô, tertia persecutio per Trajanum fuit, qui cùm tormentis & quæstionibus nihil

Domitianus Imp. Persecutio Christ. secunda an. xci.

Persecutio Christ. tertia an. cxii.

nihil in Christianis morte aut pœnâ dignum reperisset, sæviri in eos ultrà vetuit. Sub Hadriano deinde Judæi rebellare voluerunt, Syriã ac Palæstinã diripere conati: missóque exercitu subacti sunt. Qua tempestate Adrianus, existimans, se Christianã fidem loci injuriâ perempturum, in templo ac loco Dominicæ passionis dæmonum 2. simulacra constituit. Et quia Christiani ex Judæis potissimùm putabantur (nãque tum Hierosolymæ non nisi ex circumcisione habebat Ecclesia sacerdotem) militum cohortem custodias in perpetuum agitare jussit, quæ Judæos omnes Hierosolymæ aditu arceret. Quod quidem Christianæ fidei proficiebat: quia tum penè omnes Christum Deum, sub legis observatione credebant. Nimirum id Domino ordinante dispositum, ut legis servi-

a. Veneris.

servit' à libertate fidei atq; Ecclesiæ tolleretur. Ita tũ primùm Marcus ex gẽtib⁹, apud Hierosolymã episcopus fuit. Quarta sub Adriano persecutio numeratur, quam tamen postea exerceri prohibuit: injustum esse pronuncians, ut quisquam sinè crimine reus constitueretur. Post Adrianum Antonino Pio imperante, pax Ecclesiis fuit. Sub Aurelio deinde Antonini filio, persecutio quinta agitata. Ac tum primùm intra Gallias martyria visa, seriùs trans alpes Dei religione suscepta. Sexta deinde, Severo imperante, Christianorũ vexatio fuit. Quo tẽpore Leonidas, Origenis pater, sacrum in martyrio sangvinem fudit. Interjectis deinde annis VIII. & XXX. pax Christianis fuit: nisi quòd medio tempore, Maximinus nonnullarum Ecclesiarum clericos vexavit. Mox Decio imperante, jam tum septi-

Persecutio Christianorũ quarta, anno CXX.

Persecutio quinta, anno CLXVIII.

Persecutio sexta, anno CC.

Persecutio septima anno CCLI.

Persecutio octava anno CCLVIII.

Persecutio nona anno CCCIII.

ma persecutione sævitum in Christianos. Inde Valerianus octavus sanctorum hostis fuit. Post eum, interjectis annis ferè quinquaginta, Diocletiano & Maximiano imperantibus, acerbissima persecutio exorta, quæ per x. continuos annos plebem Dei depopulata est, qua tempestate omnis ferè sacro martyrum cruore orbis infectus est: quippe certatim gloriosa in certamina ruebatur, multóque avidiùs tum martyria gloriosis mortib' quærebantur, quàm nunc episcopatus pravis ambitionibus appetuntur. Nullis unquam magis bellis mundus exhaustus est: neque majore unquam triumpho vicimus, quàm cùm decem annorum stragibus vinci non potuimus. Extant etiam mandatæ literis præclaræ ejus temporis martyrum passiones: quas connectendas non putavi, nemo

modum operis excederem. Sed finis persecutionis illius fuit, abhinc, 7. annos IX. & LXXX. à quo tempore Christiani imperatores esse cœperunt. Namque tum Constantinus rerum potiebatur, qui primus omnium Romanorum principum Christianus fuit. Sanè tum Licinius, qui adversùm Constantinum de imperio certavit, milites suos litare præceperat: abnuentes, militiâ rejiciebat. Sed id inter persecutiones non cõputatur: adeò res levioris negotii fuit, quàm ut ad Ecclesiarũ vulnera perveniret. Exinde tranquillis rebus pace perfruimur: neque ulteriùs persecutionem fore credimus, nisi eam, quã sub fine jam seculi Antichristus exercebit. Etenim sacris vocibus, X. plagis mundum afficiendum, pronunciatum est: ita cùm jam IX. fuerint, quæ superest, ultima erit. Hoc tempo-

7. *sc. Stiliconis consulatu.*

Constantinus Imperatorũ primus Christianus, anno CCC. VII.

Persecutio decima.

rum tractu mirum est, quantũ invaluerit religio Christiana. Tum siquidẽ Hierosolyma horrens ruinis, frequentissimis ac magnificentissimis Ecclesiis est adornata. Namque Helena, mater principis Constantini, quæ Augusta cum filio conregnabat, cùm Hierosolymã agnoscere concupisceret, reperta ibi idola ac templa protrivit: mox usa regni viribus, basilicã in loco Dominicæ passionis & resurrectionis & ascensionis constituit. Illud mirum, quòd locus ille, in quo postremùm institerant divina vestigia, cùm in cœlum Dominus nube sublatus est, continuari pavimento cum reliqua stratorum parte non potuit. Siquidẽ quæcunque applicabantur, insolens humana suscipere, terra respueret, excussis in ora apponentium sæpe marmoribus, quin etiam calcati Deo pulveris adeò pe-

Annus Christi CCC. XV.

Vestigia Christi.

renne documentum eſt, ut veſtigia impreſſa cernantur. Et cùm quotidie confluentium fides certatim Domino calcata diripiat, damnum tamen arena non ſentiat: & eadem adhuc ſui ſpeciem, velut impreſſis ſignata veſtigiis, terra cuſtodit. Ejuſdem reginæ beneficio crux Domini tum reperta: quæ neque in principio obſiſtentibus Judæis potuerat conſecrari, & poſtea dirutæ civitatis oppreſſa ruderibus, non niſi tam fideliter requirenti meruit oſtendi. Igitur Helena primùm de loco paſſionis certior facta, admota militari manu, atque omnium provincialium multitudine in ſtudia reginæ certantium, effodit terrã, & contigua quæque ac vaſtiſſima ruinarum purgari jubet: mox pretium fidei & laboris tres pariter cruces, ſicut olim Domino ac latronibus duobus fixæ fuerant, reperium-

Crux Domini inventa.

riuntur. Hìc verò major dignoſcendi patibuli, in quo Domin⁹ pependerat, difficultas omnium animos mentéſque turbaverat, ne errore mortalium forſitan pro cruce Domini latronis patibulum conſecrarent. Capiunt deinde conſilium, ut aliquem recèns mortuum crucibus admoverent. Nec mora, quaſi DEI nutu funus extincti ſolennibus exequiis deferebatur, concurſúque omnium feretro corpus eripitur. Duabus priùs fruſtra crucibus admotis, ubi Chriſti patibulo attactum eſt; dictu mirabile trepidantibus cunctis funus excuſſum, & inter ſpectatores ſuos aſtitit: Crux reperta, dignóque ambitu conſecrata.

His per Helenam geſtis, principe Chriſtiano libertatem atq; exemplum fidei mundus acceperat: ſed longè atrociùs periculum cunctis Eccleſiis illa pace generа-

neratum, namque tum hæresis Arrii prorupit, totúmque orbē invecto errore turbaverat. Etenim duobus Arriis, acerrimis perfidiæ hujus authoribus, Imperator etiam depravatur: dúmque sibi religionis officium videtur implere, vim persecutionis exercuit: actíque in exilium episcopi, sævitum in clericos: animadversum in laicos, qui se ab Arrianorum cōmunione secreverant. Quæ autem Arriani prædicabant, erant hujuscemodi: patrem Domini instituendi orbis causâ genuisse filium: eam ob causam pro potestate sui ex nihilo, in substantiam novam atque alteram, factum Dominum novum, alterúmque: fuisse autem tempus, quo filius non fuisset. Igitur hujus mali causâ Synodus apud Nicæam ex toto orbe contrahitur, CCC. siquidem & duodeviginti Episcopis con-

Arrianorū hæresis.

Duo Arrii unus; author hæresis: alter, quem Constantia Constantino commendavit.

Synodus Nicæna. anno CCCXXV.

gregatis, fides plena conſcribitur: hæreſis Arriana damnatur, Imperator decretum Epiſcopale complectitur. Arriani nihil contra ſanam fidem retractare auſi, ſe quoque tanquam acquieſcentes, nec aliud ſentientes, Eccleſiis miſcuerunt: manebat tamen in pectoribus eorum inſitum, in catholicos viros odium: & adversùs quos de fide diſceptare non poterant, eos ſubornatis accuſatoribus: fictíſque criminibus appetebant. Itaque primùm Athanaſium Alexandriæ Epiſcopum, juris conſultum, qui apud Nicænam ſynodum Diaconus adfuerat, aggrediuntur, abſentémque condemnant. Etenim ad crimina, quæ falſi teſtes congeſſerant, aggregabant, quòd Marcellum atque Photinum, hæreticos ſacerdotes, Synodi judicio condemnatos, pravô ſtudiô recepiſſet. Sed de Photino dubium

Athanaſius.

Synodus Antiochena, anno CCCXLI. & anno CCCXLV.

um non erat, meritò fuisse damnatũ: in Marcello nihil tum damnatione dignum repertum videbatur, maximéque ei studium partium innocentium accesserat, quòd eosdem illos judices, à quibus fuerat condemnatus, hæreticos esse nemo dubitabat. Cæterùm Arriani non hos potiùs, quàm Athanasium, removere cupiebant. Itaque Imperatorem eò usque compellunt, ut Athanasius exulatum ad Gallias mitteretur. Mox in Ægypto octuaginta Episcopi congregati, Athanasium injustè condemnatum esse pronunciant. Res ad Constantinum refertur. jubet ex toto orbe apud Sardycam Episcopos congregari: atque omne judicium, quo Athanasius damnatus fuerat, retractari. Inter hæc Constantinus moritur: Synodus congregata jam Constantio Imperatore, Athanasium absolvit:

anno ccc XLVIII. Orthodoxa Sardycensis Synod.

Constantius. Marcellus quoque episcopatui redditur. Nam de Photino episcopo Syrmiensi non est rescissa sententia, quia etiam nostrorum judicio hæreticus probabatur. Et tamen hoc ipsum Marcellum gravabat, quia Photinus auditor ejus fuisse in adolescentia videbatur. Verumtamen ad Athanasii absolutionem etiam illud accesserat, quòd Ursatius & Valens, principes Arrianorum, cùm post Synodum Sardicense viderentur à communione secreti, coràm positi, à Julio Romanæ urbis episcopo veniam poposcerunt, quòd innoxium condemnâssent: meritóq; eum sententiâ concilii Sardicensis absolutum professi sunt. Interjecto deinde tempore Athanasius, cùm Marcellum parum sanæ fidei esse penitus comperîsset, à communione suspendit. habuítque ille hanc verecundiam, ut tanti viri ju-

Photinus.

ri judicio notatus, sponte concederet. Cæterùm antea innocens, postea depravatus, videri poterat jam tum nocens fuisse, cùm de eo fuerat judicatum. Nacti ergo Arriani hiusmodi occasionem, conspirant penitus Sardicensis Synodi decreta subvertere. Etenim eis color quidam suppetere videbatur, quòd tam injustè fuisset pro Athanasio judicatum, quàm Marcellus fuerat absolutus, qui nunc etiam Athanasii judicio hæreticus esse probaretur. Namque Marcellus Sabellianæ hæresis assertor extiterat: Photinus verò novam hæresim jam antè protulerat, à Sabellio quidem in unione dissentiens, sed initium Christi ex Maria prædicabat. Igitur Arriani astutô consiliô miscent innoxium criminosis, damnationémque Photini & Marcelli & Athanasii eâdem sententiâ comprehendunt:

Photini error.

Conspiratio Arianorum in Athanasium.

dunt: illud nimirum apud Imperatorum animos præstruentes, ut non putarentur de Athanasio perperam judicâsse, qui de Marcello atque Photino vera sensissent. Verumtamen ea tempestate Arriani perfidiam suam occultabant, non ausi palàm erroris sui dogmata prædicare: catholicos se gerebant, nihil sibi priùs agendum rati, quàm ut Athanasium Ecclesiâ submoverent, qui semper eis velut murus obstiterat: quo remoto, reliquos in libidinem suam cessuros sperabant. Sed pars Episcoporum quæ Arrium sequebatur, damnationem Athanasii cupitam accepit: pars coacti metu & factione, in studia partium concesserant, pauci, quibus fides chara, & veritas potior erat, injustum judicium non receperunt: inter quos Paulinus, episcopus Treverorum, oblatâ sibi epistolâ ita sub-

ſubſcripſiſſe traditur, in Photini atque Marcelli damnationem præbere conſenſum, de Athanaſio non probare. Tum verò Arriani, ubi doli parum proceſſerant, vi agere decernunt. Nam quodlibet audere atque agere facile erat, regis 6. amicitiâ ſubnixis, quem ſibi pravis adulationibus devinxerant. Quinetiam ex conſenſione multorum inexpugnabiles erant. nam omnes ferè duarum Pannoniarum Epiſcopi, multíque Orientalium, ac tota Aſia in perfidia eorũ cõjuraverant. Sed principes mali iſtius habebantur, à Singiduno Urſatius, Valens à Murſia, ab Heraclia Theodorus, Stephanus Antiochenus, Acatius à Cæſarea, Menophanes Epheſo, Georgius Laodicea, Narciſſus à Nerinopoli. Hi ita Palatium occupaverant, ut nihil ſinè eorum nutu ageret Imperator: obnoxius qui-

6. Conſtantii Arrianis addictiſſimi.

Principes Arrianorum.

quidem omnibus, sed præcipuè Valenti deditus. Nam eo tempore, quo apud Mursam contra Magnentium armis certatum est, Constantius descendere in conspectum pugnæ non ausus, in basilica martyrum extra oppidum sita, Valente tum ejus loci episcopo in solarium assumpto, diversatus est. Cæterùm Valens callidè per suos disposuerat, ut quis prælii fuisset eventus, primus cognosceret: vel gratiam regis captans, si prior bonum nuncium detulisset: vel vitæ cõsulens, antè capturus fugiendi spacium, si quid contra accidisset. Itaque paucis, qui circa regem erant, metu trepidis, Imperatore anxio, primus nunciat hostes fugere. Cùm ille indicem ipsum intromitti posceret, Valens, ut reverentiam sui adderet, Angelum sibi fuisse nuncium respondit. Facilis ad credendum

Constantius Imperator, anno Christi CCCLIII.

Im-

Imperator, palàm postea dicere est solitus, se Valentis meritis, non virtute exercitûs vicisse. Ab hoc initio illecti principis, extulêre animos Arriani, potestate regis usuri, ubi authoritate sua parum valuissent. Igitur cùm sententiam eorum, quam de Athanasio dederant, nostri non reciperent, edictum ab imperatore proponitur, ut qui in damnationem Athanasii non subscriberent, in exilium pellerentur. Cæterùm à nostris tum apud Arelatum ac Buteras oppida Galliarum, episcoporum concilia fuêre. Petebatur, ut priusquam in Athanasium subscribere cogerentur, de fide potiùs disceptarent: nec tum demum de re cognoscendum, cùm de persona judicium constitisset. Sed Valens, sociíque ejus, priùs Athanasii damnationem extorquere cupiebant, de fide certare non ausi.

Conciliũ Arelatense & Buterense Arrianũ.

Annus CCCLIV.

ausi. Ab hoc partium conflictu agitur in exilium Paulinus. Interea Mediolanum convenitur, ubi tum aderat Imperator. eadem illa contentio nihil invicem relaxabat. Tum Eusebius Vercellensium, & Lucifer, à Caranalis Sardiniæ episcopi relegati. Cæterùm Dionysius Mediolanensium sacerdos, in Athanasii damnationem se consentire subscripsit, dummodo de fide inter episcopos quæreretur. Sed Valens, & Ursatius, cæteríque metu plebis, quæ catholicam fidem egregiô studiô conservabat, non ausi piacula profiteri, intra Palatium congregantur. Illinc epistolam sub Imperatoris nomine emittunt, omni pravitate refertam: eo nimirum consilio, ut si ea æquis auribus populus recepisset, publica authoritate cupita proferrent. Sin aliter se fuissent excepta, omnis invidia esset

Proscriptio episcoporum ab Arrianis.

esset in rege, & ipsa venialis: quia etiam tum Catechumenus Sacramentum fidei meritò videretur potuisse nescire. Igitur lectam in Ecclesia epistolam populus aversatur. Dionysius, quia non esset assensus, urbe pellitur: statímque ejus in locum episcopus subrogatur. Liberius quoque urbis Romæ & Hilarius Pictavorum episcopus, dantur exilio. Rhodanium quoque, & Dosanum antistitem (qui naturâ lenior, non tam suis viribus, quàm Hilarii societate, non cesserat) Arrianis eadem conditio implicuit: cùm tamen homines parati essent Athanasium à communione suspendere, modò ut de fide inter Episcopos quæreretur. Sed Arrianis optimum visum, præstantissimos viros à certamine submovere. Ita pulsi in exilium, quos suprà memo-

Annus Christi CCCLV.

moravimus, ab hinc annos quinque & quadraginta, Arbitione & Lolliano consulibus. Sed Liberius paulò pòst urbi reditur, ob seditiones Romanas. Cæterùm exules satis constat totius orbis studiis celebratos, pecuniásque eis in sumptum affatim congestas, legationibus quoque eos plebis Catholicæ ex omnibus ferè Provinciis frequentatos. Interea Arriani non occultè, ùt antea, sed palàm ac publicæ hæresis piacula prædicabant: quin etiam Synodum Nicænam pro se interpretantes, quam unius literæ adjectione corruperant, caliginem quandam injecerant veritati. Nam ubi ὁμόσιον erat scriptum, quod unius est substantiæ: illi ὁμοιούσιον, quod est similis substantiæ, scriptum esse dicebant, concedentes similitudinem, dum adimerent unitatem: quia multum ab

Annus CCCLVII.

Conc. Nicæni de paravatio.

ab unitate similitudo distaret, ùt, verbi gratiâ, pictura humani corporis esset homini similis, nec tamen haberet hominis veritatem. Sed quidam ex hi ultrà processerant, Anomœousiam, id est, dissimilem substantiam confirmantes. Eóque his certaminibus processum, ut istiusmodi piaculis orbis terrarum implicaretur. Nam Italiam, Illyricum atque Orientem Valens & Ursatius, cæteríque, quorum nomina edidimus, infecerant. Gallias nostras Saturninus Arelatensium episcopus, homo impotens & fastidiosus, premebat. Osium quoque ab Hispania in eandem perfidiam concessisse, opinio fuit: quod eò mirum atque incredibile videtur, quia omni ferè ætatis suæ tempore constantissimus nostrarum partium, & Nicæna Synodus authore illo confecta habeba-

Arrianorum antesignani.

bebatur: nisi fatiscente ævo (etenim major centenario fuit, ùt Sanctus Hilarius in epistolis refert) deliraverit, quibus rebus perturbato orbe terrarum, & morbo quodam Ecclesiis langventibus, segnior quidem, sed non minùs gravis cura Principem exercebat: quòd licèt Arriani, quibus favebat, superiores viderentur, necdum tamen de fide inter Episcopos conveniret. Igitur apud Ariminum, urbem Italiæ, Synodum congregari jubet: ídque Tauro præfecto imperat, ut collectos in unum non antè dimitteret, quàm in unam fidem consentirent: promisso eidem Consulatu, si rem effectui tradidisset. Ita missis per Illyricum, Italiam, Aphricam, Hispanias, Galliásque magistris officialibus, acciti numeratíve quadringenti & aliquantô ampliùs Occidentales

Ariminensis Synod. anno CCCLIX.

Epi-

Epiſcopi, Ariminum convenêre: quibus omnibus annonas & cellaria dari Imperator præceperat. ſed id noſtris, id eſt, Aquitanis, Gallis, ac Britannis indecens viſum: repudiatis fiſcalibus, propriis ſumptibus vivere maluerunt. Tres tantùm ex Britannia, inopiâ proprii, publico uſi ſunt, cùm oblatam à cæteris collationem reſpuiſſent: ſanctiùs putantes fiſcum gravare, quàm ſingulos. Hoc ego Gavidium Epiſcopum noſtrum, quaſi obtrectantem referre ſolitum audivi. ſed longè aliter ſenſerim: laudíque attribuo Epiſcopis, tam pauperes fuiſſe, ut nihil proprium haberent, neque ab aliis potiùs, quàm fiſco ſumerent, ubi neminem gravabant, ita in utriſque egregium exemplum. De reliquis nihil memoriâ dignum traditur. Sed redeo ad ordinem. Poſteaquam omnes,

Divitiæ Epiſcoporum eo ſeculo.

omnes, ùt suprà dictum, in unum collecti sunt, fit partium secessio. Ecclesiam nostri obtinent, Arrianiædem, tum de industria vacantem, orationis loco capiunt: sed hi non ampliùs quàm octoginta. Reliqui nostrarum partium erant. Igitur frequentibus conciliis nihil actum, nostris in fide manentibus, illis de perfidia non cedentibus. Ad postremum placuit, decem legatos mitti ad Imperatorem, ut quæ esset partium fides & sententia, cognosceret, scirétque pacem cum hæreticis esse non posse. Idem Arriani faciunt, mittúntq; numero pari legatos, qui adversùm nostros coram Imperatore confligerent. sed ex parte nostrorum leguntur homines adolescentes, parum docti, & parum cauti. Ab Arrianis autem missi, senes, callidi, & ingenio valen-

valentes, veterno perfidiæ imbuti, qui apud regem facilè superiores extiterunt. Sed nostris mandatum, ne quô modô cum Arrianis communionem inirent, omniáque integra, Synodo reservarent. Interim in Oriente exemplo occidentalium, Imperator jubet cunctos ferè Episcopos apud Seleuciam Isauriæ oppidum congregari. Qua tempestate Hilarius, quartum jam exilii annum in Phrygia agens, inter reliquos Episcopos, per Vicarium ac Præsidem datâ 20. vectionis copiâ, adesse compellitur: cùm tamen nihil de eo specialiter mandâsset Imperator, judices tantùm generalem jussionem sequuti, qua omnes Episcopos ad concilium cogere jubebantur, hunc quoque inter reliquos volentem miscuêre: ùt ego conjicio, Dei nutu ita gestum, ut vir divinarum rerum in-

Orthodoxa Synodus Seleuciana in Oriente anno eodem.

20. *Sive libello publico liberi itineris.*

Annus Christi CCCLIX.

instructissimus, cùm de fide disceptandum erat, interesset. Is ubi Seleuciam venit, magno cũ favore exceptus, omnium in se animos & studia converterat, ac primùm quæsitum ab eo, quæ esset Gallorum fides: quia tum Arrianis prava de nobis vulgantibus, suspecti ab Orientalibus habebamur, trionymam solitarii Dei unionem secundùm Sabellium credidisse, sed exposita fide sua, juxta ea, quæ Nicææ erant à patribus conscripta, Occidentalibus perhibuit testimonium. Ita absolutis omnium animis, intra conscientiam communionis, nec non etiam in societatem receptus, concilióque ascitus est. Agi deinde cœptum: repertíque pravæ hæresis authores, atque ab Ecclesiæ corpore avulsi. In eo numero fuêre, Georgius ab Alexandria, Acatius, Eudoxius,

Ura-

Uranius, Leontinus, Theodo-
dosius, Evagrius, Theodulus.
Sed confecta Synodo, decreta
ad Imperatorem legatio, quæ
gesta insinuaret. damnati quo-
que ad regem profecti, satis fre-
ti sociorum viribus, & Princi-
pis societate. Interea legatos
Ariminensis concilii ex parte
nostrorum compellit Imperator, Reditus ad Concilium Ariminense.
uniri hæreticorum communio-
ni: eisdémque conscriptam ab
improbis fidem tradit, verbis
fallentibus involutam, quæ Ca-
tholicam disciplinam, perfidia
latente, loqueretur. Namque
Usiæ verbum tanquam ambigu-
um, & temere à patribus usur-
patum, neque ex authoritate
scripturarum profectum, sub spe-
cie falsæ rationis abolebat, ne
unius cum patre substantiæ fi-
lius crederetur. Eadem fides
similem patri filium fatebatur.
sed interiùs aderat fraus para-

ta, ut esset similis, non esset æ-
qualis. Ita dimissis legatis,
præfecto mandatum, ut Syno-
dum non antè laxaret, quàm
conscriptæ fidei consentire se o-
mnes subscriptionibus profite-
rentur. Ac, si qui pertinaciùs
obsisterent, dummodo is nume-
rus intra quindecim esset, in e-
xilium pellerentur. Sed regres-
sis legatis, licèt vim regiam de-
precantibus, negata communio.
Enimvero compertis, quæ de-
creta erant, major rerum & con-
siliorum perturbatio: dein pau-
latim plerique nostrorum, pa-
tim imbecillitate ingenii, pa-
tim tædio peregrinationis ev-
cti, dedêre se adversariis, ja-
post reditum legatorum superi-
ribus, & Ecclesiam nostris in-
detrusis obtinentibus, factáq
semel inclinatione animorum
catervatim in partem alteram
concessum: donec ad viginti

q

que nostrorum numerus imminutus est. Sed hi quantô pauciores, tantô validiores erant. constantissimúsque inter eos habebatur, noster 24. Fægadius, & Servatio Tungrorum Episcopus. hos, quia minis & terricu lis non cesserant, Taurus precibus aggreditur, ac lachrymans obtestatur, mitiora utì consulerent, clausos intra unam urbem Episcopos jam septimum mensem agere: injuria hyemis & inopia confectis, nullam spem reversionis dari. quis tandem esset finis? sequerentur plurium exemplum, auctoritatem saltem numero sumerent. Et enimvero Fægadius paratum se exilio, atque ad omne supplicium, in quod deposceretur, profiteri: se ab Arrianis conceptam fidem non recepturum. Ita in hoc certamine aliquot dies tracti, ubi parum ad pacem proficiebat,

24. *Episcopus Aginensis, quem alii Sæbadiñ appellât, & melius.*

paulatim & ipſe infractior, ad extremum propoſita conditione evincitur. Namque Valens, & Urſati' affirmantes, præſentē fidē Catholica ratione conceptam, ab Orientalibus Imperatore authore prolatam, cum piaculo repudiari, ecquis diſcordiarum finis foret, ſi quæ Orientalibus placuiſſet, Occidentalibus diſpliceret? Poſtremò ſi quid minùs plenè præſenti fide editum videretur, ipſi adderent, quæ addenda putarent: præbituros ſe, in his, quæ eſſent adjecta, conſenſum. Favorabilis profeſſio, pronis omnium animis excepta, nec ultrà noſtri repugnare auſi, jam quoquo modo finem rebus imponere cupientes. Dein conceptæ à Fægadio & Servatione profeſſiones edi cœpere: in queis primùm damnatur Arrius, totáque ejus perfidia: cæterùm non etiam pati æqua

Arrianorum de Occidentalibus victoria.

æqualis, & ſinè initio, ſinè tempore Dei filius pronunciatur. Tum Valens tanquam noſtros adjuvans, ſubjecit ſententiam, cui inerat occultus dolus: filium Dei non eſſe creaturam ſicut cæteras creaturas, fefellítque audientes fraus profeſſionis. Etenim his verbis, quibus ſimilis eſſe cæteris creaturis filius negabatur, creatura tamen, potior tantùm cæteris, pronunciabatur. Ita neutra pars viciſſe ſe penitus, aut victam putare poterat: quia fides ipſa pro Arrianis, profeſſiones verò poſtea adjectæ pro noſtris erant: præter illam, quam Valens ſubjunxerat, quæ tum non intellecta, ſerò demum animadverſa eſt. Hoc verò modo concilium dimiſſum, bonô initiô, fœdo exitu conſummatum. Igitur Arriani rebus nimiùm proſpere & ſecundùm vota fluentibus, Con-

ſtantinopolim ad Imperatorem concurrunt: ibi repertos Seleuciensis Synodi legatos, vi regia compellunt, exemplo Occidentalium, pravam illam fidem recipere. Plerique abnuentes injurioſa cuſtodia ac fame vexati, captivam conſcientiam dedêre. Multi conſtantiùs renitentes, adempto Epiſcopatu in exilium detruſi, atque in eorum locum alii dati. Ita optimis ſacerdotibus aut metu territis, aut exilio deductis, perfidiæ paucorum cuncti conceſſerant. Aderat ibi tum Hilarius, à Seleucia legatos ſecutus, nullis certis de ſe mandatis operiens Imperatoris voluntatem, ſi forſitan redire ad exilium juberetur. Is ubi extremum fidei periculum animadvertit, Occidentalibus deceptis, Orientales per ſcelus vinci: tribus libellis publicè datis audientiam regis poſcit,

poſcit, ut de fide coram adverſariis diſceptaret. Id verò Arriani maximopere abnuere. Poſtremò quan diſcordiæ ſeminarium & perturbator Orientis, redire ad Gallias jubetur, abſque exilii indulgentia. Verùm ubi permenſus eſt orbem penè terrarum, malo perfidiæ infectum, dubius animi, & magna curarum mole æſtuans, cùm pleriſque videretur non ineundam cum his communionem, qui Ariminenſem Synodum recepiſſent, optimum factu arbitratus, revocare cunctos ad emendationem & pœnitentiam frequentibus intra Gallias conciliis, atque omnibus ferè epiſtolis de errore profitentibus, apud Ariminum geſta condemnant, & in ſtatum priſtinum Eccleſiarum fidem reformant. Reſiſtebat ſanis conſiliis Saturninus Arelatenſium Epiſcopus, vir

Orbis terrarum ferè Arrianus, quod & deplorat Hieronymus.

ſanè peſſimus, & ingeniô malô pravóque. Verùm etiam præter hæreſis infamiam, multis atque infandis criminibus convictus, Eccleſiâ ejectus eſt. Ita partium vires amiſſo Duce infractæ, Paternus etiam à Petrocoris æquè vecors, nec detrectans perfidiam profiteri, ſacerdotio pulſus, cæteris venia data. Illud apud omnes conſtitit, unius Hilarii beneficiô Gallias noſtras piaculo hæreſis liberatas. Cæterùm Lucifer tum Antiochiæ longè diversâ ſententiâ fuit. Nam in tantum eos, qui Arimini fuerant condemnavit, ut ſe etiam ab eorum communione ſecreverit, qui eos ſub ſatisfactione vel pœnitentia recepiſſent. Id rectè, an perperam conſtituerit, dicere non auſim. Paulinus & Rhodanius in Phrygia defuncti. Hilarius ſextô annô, poſtquam rediêrat, in

Lucifer & eius ſchiſma.

in patria obiît. Sequuntur tempora ætatis nostræ gravia & periculosa, quibus non usitato malo pollutæ Ecclesiæ, & perturbata omnia. Namque cùm primùm infamis illa Gnosticorum hæresis intra Hispanias deprehensa, superstitio exitiabilis arcanis occultata secretis. Origo istius mali, Oriens ab Ægyptiis. Sed quibus ibi initiis coaluerit, haud facilè est disserere. Primus eam intra Hispanias Marcus intulit, Ægypto profectus, Memphi ortus. hujus auditores fuêre: Agape quædam non ignobilis mulier, & Rhetor Helpidius. Ab his Priscillianus est institutus, familiâ nobilis, prædives opibus, acer, inquies, facundus, multa lectione eruditus, disserendi ac disputandi promptissimus. Felix profectò, si non pravô studiô corrupisset optimum ingeniũ; prorsus multa in

Gnosticorum hæresis seu Priscillianistarum.

Priscillianus.

ta in eo animi & corporis bona cerneres, vigilare multum, famem ac sitim ferre poterat, habendi minimè cupidus, utendi parcissimus. Sed idem vanissimus, & plus justo inflatior profanarum rerum scientiâ: quin & magicas artes ab adolescentia eum exercuisse creditum est. Is ubi doctrinam exitiabilem aggressus est, multos nobilium, pluréſque populares authoritate persvadendi & arte blandiendi allexit in societatem. Ab hoc mulieres novarum rerum cupidæ, fluxa fide, & ad omnia curioso ingenio, catervatim ad eum confluebant. Quippe humilitatis speciem ore & habitu prætendens, honorem sui & reverentiam cunctis injecerat. Jámque paulatim perfidiæ istius tabes pleraque Hispaniæ pervaserat: quin & nonnulli Episcoporum depravati, inter quos

In-

Instantius & Salvianus, Priscillianum non solùm consensione, sed sub quadam etiam conjuratione susceperant. Quo Hyginus Episcopus Cordubensis ex vicino agens, compertô, ad Idatium Emeritæ civitatis sacerdotem refert. Is verò sinè modo, & ultra quam oportuit, Instantium sociósq; ejus lacessens, facem quandam nascenti incendio subdidit: ut exasperaverit malos potiùs, quàm compresserit. Igitur post multa inter eos, & digna memoratu certamina, apud Cæsar augustam Synodus congregatur: cui tum etiam Aquitani Episcopi interfuêre. Synodus Cæsaraugusta. Verùm hæretici committere se judicio non ausi, in absentes tum lata sententia, damnatíque Instantius & Salvianus Episcopi, Helpidius & Priscillianus laici. Additum etiam, ut si quis damnatos in communionem recepisset,

piſſet, ſciret in ſe eandem ſententiam promendam. Atque id Ithacio Soſſubenſi Epiſcopo negocium datum, ut decretum Epiſcoporum in omnium notitiam deferret, maximéque Hyginum extra communionem faceret: qui cùm primus omnium inſectari palàm hæreticos cœpiſſet, poſtea turpiter depravatus, in communionem eos recepiſſet. Interim Inſtantius & Salvianus damnati judicio ſacerdotum, Priſcillianum etiam laicum, ſed principem malorum omnium, unà ſecum Cæſar-auguſtana Synodo notatum, ad confirmandas vires ſuas Epiſcopum in Abulenſi oppido conſtituunt: rati nimirum, ſi hominem acrem & callidum ſacerdotali authoritate armâſſent, tutiores fore ſeſe. Tum verò Idacius atque Itachius acriùs inſtare, arbitrantes poſſe inter initia malum com-

comprimi: sed parum sanis consiliis, seculares judices adeunt, ut eorum decretis atque executionibus hæretici urbibus pellentur. Igitur post multa & sœda Idacio supplicante, elicitur à Gratiano tum Imperatore re scriptum, quo universi hæretici excedere non Ecclesiis tantùm, aut urbibus, sed extra omnes terras propelli jubebantur. Quô compertô Gnostici diffisi rebus suis, non ausi judicio certare, sponte cessêre, qui Episcopi videbantur: cæteros metus dispersit. At tum Instantius, Salvianus & Priscillianus Romam profecti, ut apud Damasum urbis ea tempestate Episcopum objecta purgarent. Sed iter eis præter interiorem Aquitaniam fuit: ubi tum ab imperitis magnificè suscepti, sparsêre perfidiæ semina, maximéque Elusanam plebem, sanè tum bonam & re-

Gratianus Imp.

ligioni ſtudentem, pravis prædicationibus pervertêre, à Burdigala per Delphinum repulſi, tamen in agro Euchrociæ aliquantiſper morati, infecêre nonnullos ſuis erroribus. Inde iter cœptum ingreſſi, turpi ſanè pudibundóque comitatu, cum uxoribus atque alienis etiam fœminis, in queîs erat 12. Euchrocia, ac filia ejus Procula: de qua fuit in ſermone hominum, Priſcilliani ſtupro gravidam, partum ſibi graminibus abegiſſe. Hi ubi Romam pervenêre, Damaſo ſe purgare cupientes, ne in conſpectum quidem ejus admiſſi ſunt. Regreſſi Mediolanum, æquè averſantem ſibi Ambroſium repererunt. Tum vertêre conſilia, ut quia duobus Epiſcopis, quorum ea tempeſtate ſumma authoritas erat, non illuſerant, largiendo & ambiendo ab Imperatore cupita extorque-

12. *uxor Delphidii rhetoris.*

querent. ita corruptô Macedonio, tum Magistrô officiorum, rescriptum eliciunt, quo calcatis, quæ priùs decreta erant, restitui Ecclesiis jubebantur. Hoc freti Instantius & Priscillianus, repetivêre Hispanias. Nam Salvianus in urbe obiêrat: ac tum sinè ullo certamine Ecclesias, quibus præfuerant, recepêre. Verùm Idacio ad resistendum non animus, sed facultas defuit: quia hæretici corrupto Volventio proconsule, vires suas confirmaverant. Quinetiam Ithacius, ab his quasi perturbator Ecclesiarum reus postulatus, jussúsque per atrocem executionem deduci, trepidus profugit ad Gallias: ubi Gregorium præfectum adiit. Qui compertis, quæ gesta erant, rapi ad se turbarum authores jubet, ac de omnibus ad Imperatorem refert, ut hæreticis viam ambiendi præclu-

cluderet. Sed id frustra fuit: quia per libidinem & potentiam paucorum, cuncta ibi venalia erant. Igitur hæretici suis artibus grandi pecunia Macedonio data, obtinent, ut Imperiali authoritate præfecto erepta cognitio, Hispaniarum Vicario traderetur. Nam jam proconsulem habere desiêrant: missíque à Magistro officiales, qui Ithacium tum in Treveris agentem ad Hispanias retraherent. Quos ille callidè frustratus: ac postea per Pritannium Episcopum defensus, illusit. Jam rumor incenserat Clementem Maximum intra Britañias sumpsisse imperium, ac brevi in Gallias erupturum. Ita tum Ithacius statuit, licèt rebus dubiis, novi Imperatoris adventum expectare: interim sibi nihil agitandum. Igitur ubi Maximus oppidum Treverorum victor ingressus est, inge-

Maximus Imperator Galliarum.

ingerit preces plenas in Priscillianum ac socios ejus invidiæ atque criminum. Quibus permotus Imperator, datis ad præfectum Galliarum atque ad Vicarium Hispaniarum literis, omnes omnino, quos labes illa involverat, deduci ad Synodũ Burdegalensem jubet. Ita deducti Instantius & Priscillianus: quorum Instantius prior jussus causam dicere, postquam se parum expurgabat, indignus esse Episcopatu pronunciatus est. Priscillianus verò, ne ab Episcopis audiretur, ad Principem provocavit, permissúmque id nostrorum inconstantiâ, quia aut sententiam in refragantem ferre debuerant, aut sibi ipsi suspecti habebantur, aliis Episcopis audientiam reservare, non causam Imperatori de tam manifestis criminibus permittere. Ita omnes, quos causa involverat, ad

Synodus Burdegalensis adversus Priscil.

Im-

Imperatorem deducti. Secuti etiam accusatores, Idacius & Ithacius Episcopi: quorum studium in expugnandis hæreticis non reprehenderem, si non studio vivendi plùs, quàm oportuit certâssent. Ac mea quidem sententia est, mihi tam reos, quàm accusatores displicere. Certè Ithacium nihil pensi, nihil sancti habuisse definio. Fuit enim audax, loquax, impudens, sumptuosus, ventri & gulæ plurimum impertiens. Hic stultitiæ eò usque processerat, ut omnes etiam sanctos viros, quibus aut studium inerat lectionis, aut propositum erat certare jejuniis, tanquam Priscilliani socios, aut discipulos, in crimen arcesseret. Ausus etiam miser est, ea tempestate Martino Episcopo 16. viro planè Apostolis conferendo, palàm objectare hæresis infamiam. Namque

Ithacius accusator.

16. Turonensi.

que tum Martinus apud Treveros constitutus, non desinebat increpare Ithacium, ut ab accusatione desisteret: Maximum orare, ut sangvine infelicium abstineret: satis supérque sufficere, ut Episcopali sententia hæretici judicati Ecclesiis pellerentur: novum esse & inauditum nefas, ut causam Ecclesiæ judex seculi judicaret. Denique quoad usque Martinus Treveris fuit, dilata cognitio est. & mox discessurus, egregia authoritate à Martino elicuit sponsionem, nihil cruentum in reos constituendum. Sed postea Imperator per Magnum & Rufum Episcopos depravatus, & à mitioribus consiliis deflexus, causam præfecto Euodio permisit, viro acri, & severo. Qui Priscillianum gemino judicio auditum, convictúmque maleficii, nec diffitentem obscœnis se studu-

duisse doctrinis, nocturnos etiam turpium fœminarum egisse conventus, nudúmque orare solitum, nocentem pronunciavit, redegítque in custodiam, donec ad Principem referret. Gestis ad Palatium delatis, censuit Imperator, Priscillianum sociósque ejus capitis damnari oportere. Cæterùm Ithacius videns, quàm invidiosum sibi apud Episcopos foret, si accusator etiam postremis rerum capitalium judiciis astitisset (etenim iterari judicium necesse erat) subtrahit se cognitioni, frustra callido jã scelere perfecto. At tum per Maximũ accusator apponitur patrici' quidã fisci patronus. Ita eo insistẽte Priscillianus capitis damnatus est, unáq; cũ eo Feliciss'm' & Armenius, qui nuper à Catholicis, clerici Priscillianum secuti, desciverant. Matronianus quoque, & Euchrocia, gladio per-

Hæretici à Maximo capitis damnati.

perempti. Instantius, quem superiùs ab Episcopis damnatum diximus, in Sylinam insulam, quæ ultra Britaniam sita est, deportatus. Itum deinde in reliquos sequentibus judiciis, damnatíque Asarinus & Aurelius diaconus gladio. Tyberianus, ademptis bonis, in Sylinam datus. Tertullus, Potamius, & Joannes, tanquam viliores personæ, & digni misericordia, quia ante quæstionem se ac socios prodidissent, temporario exilio intra Gallias relegati. Hoc ferè modo homines luce indignissimi pessimô exemplô necati, aut exiliis multati: quod initio jure judiciorum & egregiô bonô, ac emolumentô publicô defensum, postea Ithacius in jurgiis solitus, ad postremum convictus, in eos retorquebat, quorum id mandato & consiliis effecerat, solus tamen omni-

Annus Christi CCCLXXXVII.

omnium Episcopatu detrusus Nardacius, licèt minus nocens, spõte se Episcopatu abdicaverat. Sapienter id, & verecundè, nisi postea amissum locum repetere tentâsset. Cæterùm Priscillianô occisô, non solùm non repressa est hæresis, quæ illo authore proruperat, sed confirmata, latiùs propagata est. namque sectatores ejus, qui eum priùs ùt sanctum honoraverant, postea ùt martyrem colere cœperũt. Peremptorum corpora ad Hispanias relata, magnísque obsequiis celebrata eorum funera. Quin & jurare per Priscillianum summa religio putabatur, ac inter nostros perpetuum discordiarum bellum exarserat: quod jam per quindecim annos fœdis dissensionibus agitatum, nullo modo sopiri poterat. Et nunc, cùm maximè discordiis Episcoporum turbari aut misceri omnia

mnia cernerentur, cunctáque per eos odiô aut gratiâ, metu, inconstantiâ, invidiâ, factione, libidine, avaritiâ, arrogantiâ, desidiâ, essent depravata: postremò plures adversùm paucos bene consulentes, insanis consiliis & pertinacibus studiis certabant: inter hæc plebs DEI, & optimus quisque probro atque ludibrio habebatur.

FINIS.

K.K. RECHTSAKAD.
BIBLIOTHEK
IN KASCHAU

Hunt Botanical